

RAPPORT

2026

PARAPLYOVERSIKT

Oppvekstsvilkår og kriminalitet
blant barn og unge:
En paraplyoversikt over risiko- og
beskyttelsesfaktorer

Utgitt av Folkehelseinstituttet
Område for helsetjenester

Tittel Oppvekstvilkår og kriminalitet blant barn og unge: En paraplyoversikt over risiko- og beskyttelsesfaktorer

English title Childhood conditions and youth crime: An umbrella review of risk and protective factors

Ansvarlig Guri Rørtveit, direktør

Forfattere Christine Hillestad Hestevik, prosjektleder
Tiril C. Borge
Heid Nøkleby
Trine Bjerke Johansen

ISBN 978-82-8406-559-5

Publikasjonstype Paraplyoversikt

Antall sider 70 (116)

Oppdragsgiver Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet

Emneord (MeSH) Child; Adolescent; Risk Factor; Protective Factor

Sitering Hestevik CH, Borge TC, Nøkleby H, Johansen TB. Oppvekstvilkår og kriminalitet blant barn og unge: En paraplyoversikt over risiko- og beskyttelsesfaktorer [Childhood conditions and youth crime: An umbrella review of risk and protective factors] –2026. Oslo: Folkehelseinstituttet, 2026.

Innhold

INNHold	2
HOVEDBUDESKAP	4
SAMMENDRAG	5
KEY MESSAGES	8
EXECUTIVE SUMMARY (ENGLISH)	9
FORORD	12
INNLEDNING	13
Bakgrunn	13
Teoretisk rammeverk	15
Formål og problemstilling	15
METODE	17
Prosjektplan	17
Inklusjonskriterier	17
Litteratursøk	19
Utvelging av oversikter	20
Prioritering av systematiske oversikter	20
Vurdering av metodisk kvalitet i systematiske oversikter	21
Uthenting av data	21
Analyser og fremstilling av resultater	22
RESULTATER	24
Resultater av litteratursøket og utvelgelse av studier	24
Beskrivelse av oversiktene om oppvekstvilkår generelt	26
De viktigste faktorene som hemmer og fremmer en god oppvekst	31
Beskrivelse av oversiktene om kriminalitet	34
De viktigste risiko- og beskyttelsesfaktorene for at barn og unge begår kriminelle handlinger	39
Faktorenes betydning i ulike perioder av oppveksten	41
Faktorer som har betydning for flere ulike utfall	42
Beskrivelse av relevante retningslinjer	45

DISKUSJON	46
Hovedfunn	46
Er kunnskapsgrunnlaget dekkende og anvendelige?	48
Kan vi stole på kunnskapsgrunnlaget?	49
Styrker og svakheter ved denne paraplyoversikten	51
Overensstemmelse med andre litteraturoversikter og studier	52
Resultatenes betydning for praksis	54
Kunnskapshull	56
KONKLUSJON	58
REFERANSER	59
VEDLEGG 1: SØKESTRATEGI	71
VEDLEGG 2: BRUK AV KUNSTIG INTELLIGENS	78
Søk	78
Vurdering av referanser for inklusjon	78
Utarbeidelse av oppsummeringen	80
Ordforklaringer	80
VEDLEGG 3: EKSKLUDERTE OVERSIKTER MED BEGRUNNELSE	82
VEDLEGG 4: INKLUDERTE OVERSIKTER SOM IKKE BLE PRIORITERT (N=110)	94
VEDLEGG 5: VURDERING AV METODISK KVALITET	105
VEDLEGG 6: BESKRIVELSE AV FAKTORKATEGORISERING	108
VEDLEGG 7: RELEVANTE RETNINGSLINJER	111

Hovedbudskap

Oppvekstvilkår handler om rammene barn vokser opp under, og inkluderer både de nære og de strukturelle forholdene som påvirker deres utvikling, helse og læring. Formålet med denne kunnskapsoppsummeringen var å identifisere fremmende og hemmende faktorer for en god oppvekst, samt beskyttelses- og risikofaktorer for at barn og unge begår kriminalitet.

Vi utarbeidet en paraplyoversikt. Vi søkte etter systematiske oversikter publisert i 2020 eller senere. To forskere leste uavhengig av hverandre tittel og sammendrag, og deretter relevante oversikter i fulltekst. Vi vurderte den metodiske kvaliteten på de inkluderte oversiktene, hentet ut data og oppsummerte resultatene narrativt. Hovedfunnene var:

- For **oppvekstvilkår** var sentrale risikofaktorer psykiske vansker, lavt selvbilde, rusbruk, atferdsproblemer, foreldres psykiske uhelse, familiedysfunksjon, økonomiske belastninger og negativ jevnaldrendepåvirkning. Viktige beskyttelsesfaktorer var sterke psykososiale og kognitive ressurser, god sosial kompetanse, gode skoleprestasjoner, foreldrevarme, støttende foreldre–barn-relasjoner, positiv foreldrepraksis, skoletrivsel, gode vennskap og sosial støtte.
- For **barne- og ungdomskriminalitet** var økt risiko knyttet til psykiske vansker og rus på individnivå, belastninger i familien, samt kriminelle jevnaldrende og levekårsutfordringer i nærmiljøet, mens gode relasjoner i skolen og tillit til samfunnsinstitusjoner fremsto som beskyttende.

Faktorer som så ut til å ha gjennomgående betydning på tvers av ulike utviklingsområder for barn og unge er familiens sosioøkonomiske status, foreldre–barn-relasjonen, foreldrenes psykiske helse, samt barnas og ungdommenes forhold til venner og jevnaldrende. Funnene understreker behovet for tidlige, helhetlige og koordinerte universelle og målrettede tiltak på tvers av barn og unges hverdagsarenaer.

Tittel:

Oppvekstvilkår og kriminalitet blant barn og unge: En paraplyoversikt over risiko- og beskyttelsesfaktorer

Hvem står bak denne publikasjonen?

Folkehelseinstituttet, på oppdrag fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet

Når ble litteratursøket avsluttet?

Februar, 2026

Fagfellevurdering:

Ingeborg B. Lidal, overlege, FHI

Tormod Bøe, forsker, RKBUNORCE

Helene Gundhus, professor, UiO

Sammendrag

Innledning

Norske kommuner har et lovpålagt ansvar for å sikre gode og støttende oppvekstvilkår for alle barn og unge. For å støtte kommunenes arbeid med lokalt tilpasset innsats utarbeider flere direktorater faglig veiledning om helhetlig innsats for barns oppvekst. Sentralt i dette arbeidet er oppdatert forskningskunnskap om faktorer som fremmer gode oppvekstvilkår og faktorer som øker risiko for kriminalitet.

Hensikt

Formålet med denne paraplyoversikten var å systematisk oppsummere forskning om faktorer som hemmer eller fremmer en god oppvekst, samt risiko- og beskyttelsesfaktorer for kriminalitet blant barn og unge (0–24 år). Vi hadde følgende problemstillinger:

1. Hva er de viktigste faktorene som hemmer og fremmer en god oppvekst?
2. Hva er de viktigste risiko- og beskyttelsesfaktorene for at barn og unge begår kriminelle handlinger?
3. Hvilke av faktorene synes særlig betydningsfulle, i ulike perioder av oppveksten?
4. Hvilke risiko- og beskyttelsesfaktorer / hemmere og fremmere er felles for flere ulike utfall?

Metode

Vi utførte en oversikt over systematiske oversikter (paraplyoversikt). Vi fulgte metodeanbefalingene fra Joanna Briggs Institute (JBI). Det ble søkt i åtte databaser etter systematiske oversikter publisert fra 2020 og senere, supplert med søk i OpenAlex. To forskere vurderte uavhengig av hverandre titler og sammendrag av referanser fanget opp i søkene og aktuelle fulltekster. Vi identifiserte et svært stort antall relevante oversikter og prioriterte derfor oversikter av høy eller middels metodisk kvalitet, med hovedvekt på oversikter med bred tematisk dekning og som inkluderte longitudinelle primærstudier. Data fra de inkluderte oversiktene ble ekstrahert ved hjelp av KI-verktøyet Elicit og deretter kontrollert av en forsker. Vi oppsummerte resultatene narrativt for hver av de fire problemstillingene. I analysene tok vi utgangspunkt i Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell som teoretisk rammeverk.

Resultater

Vi identifiserte totalt 133 relevante systematiske oversikter, publisert mellom 2020 og 2026. Av disse prioriterte vi å hente data fra 23 oversikter, hvorav 15 omhandlet oppvekstvilkår generelt (9 med høy og 6 med middels metodisk kvalitet) og åtte fokuserte spesielt på kriminalitet (3 med høy, 3 med middels og 2 med lav metodisk kvalitet). Til

sammen oppsummerte disse oversiktene funn fra 1035 primærstudier. Vi hadde følgende hovedfunn:

Faktorer knyttet til barn og unges oppvekstvilkår generelt

På individnivå var tidlige psykiske vansker, lavt selvbilde, rusbruk og atferdsproblemer knyttet til økt risiko for senere negative utfall, mens psykososiale og kognitive ressurser, god emosjonsregulering, sosial kompetanse, og gode skoleprestasjoner framsto som viktige beskyttelsesfaktorer. På familienivå var foreldres psykiske uhelse, belastende livserfaringer, familiedysfunksjon og økonomiske belastninger sentrale risikofaktorer, mens foreldrevarme, støttende foreldre-barn-relasjoner og positiv foreldrepraksis så ut til å virke beskyttende. På nivå for skole, nærmiljø og nettverk var mobbing, negativ jevnaldrendepåvirkning og svake skoleprestasjoner knyttet til økt risiko for psykiske vansker og utenforskap, mens skoletrivsel, gode vennskap og sosial støtte framsto som beskyttende.

Faktorer knyttet til barne- og ungdomskriminalitet

På individnivå var tidlige traumereaksjoner og psykiske vansker, impulsivitet, lav emosjonsregulering, aggressiv atferd og rusmiddelbruk hos barn og unge knyttet til økt risiko for å begå kriminalitet. På familienivå var vold, overgrep og omsorgssvikt i hjemmet, lav sosioøkonomisk status i familien, ustabile og konfliktfylte relasjoner og dårlige foreldre-barn relasjoner sentrale risikofaktorer for å begå kriminalitet. På nivå for skole, nærmiljø og nettverk var omgang med kriminelle jevnaldrende, lav sosial samholdighet og det å bo i nabolag med store levekårsutfordringer knyttet til økt risiko. Skolen framsto samtidig som en sentral arena for både risiko og beskyttelse mot kriminalitet: svake faglige prestasjoner, skolefracfall og lav skoletrivsel økte risikoen, mens tilhørighet og gode relasjoner til lærere og andre jevnaldrende virket beskyttende. På kulturelt og strukturelt nivå var sosioøkonomisk ulikhet, diskriminering og lite tilgjengelige samfunnstjenester (offentlige/private/frivillige) forbundet med økt risiko, mens høy tillit til samfunnsinstitusjoner og myndigheter framsto som beskyttende.

Betydning av oppvekstforhold i ulike perioder av barndommen

I svangerskap og tidlig barndom fremstod foreldres psykiske helse, livsbelastninger og kvaliteten på omsorgen som særlig viktig. I barnehage- og barneskolealder så relasjoner til jevnaldrende ut til å få økende betydning, der mobbing og sosial avvisning virket negativt, mens gode vennskap og sosial tilhørighet virket positivt. I ungdomstid og tidlig voksenalder fremstod forhold knyttet til skole, jevnaldremiljø, rus og psykisk helse særlig som viktige for senere utfall, samtidig som familieforhold fortsatt hadde sentral betydning. For risikofaktorer knyttet til kriminalitet var forskningen om beskyttelsesfaktorer og belastninger i ulike aldre mer begrenset, men tidlige barndomsbelastninger, skolevansker og ADHD-symptomer så ut til å være forbundet med økt risiko når barnet ble eldre.

Risiko- og beskyttelsesfaktorer som er felles for flere utfall

Særlig familie- og foreldreforhold pekte seg ut som sentrale på tvers av mange utfall, der familiens sosioøkonomiske situasjon, foreldre-barn-relasjonen, foreldres psykiske helse, foreldres traumatiske erfaringer og foreldreskap og -praksis hadde betydning for en rekke områder i barn og unges liv. Også relasjoner til venner og jevnaldrende, sosial

samhørighet og sosial kapital, samt barnets eller ungdommens psykiske helse, psykososiale og kognitive ressurser, gikk igjen på tvers av flere utfall. Samlet pekte funnene på at forhold i barn og unges hverdagsliv, særlig i familie, skole og sosialt nettverk, hadde stor betydning for utvikling, trivsel og risiko for kriminalitet, og at sammenhengene mellom faktorene er komplekse og virker sammen over tid.

Diskusjon

Kunnskapsgrunnlaget i denne oversikten vurderes som relativt dekkende og anvendelig, men har noen viktige begrensninger. Få oversikter undersøkte betydningen av faktorer i ulike perioder av oppveksten. De fleste var avgrenset til én aldersfase eller ett bestemt utfall, noe som gir begrenset innsikt i hvordan risiko- og beskyttelsesfaktorer endrer betydning med alder. Mange oversikter hadde også smale tematiske avgrensninger og smale utfallsmål. Selv om vi prioriterte bredere oversikter for å gi et mest mulig helhetlig bilde, kan dette ha gjort nyanser knyttet til bestemte deler av barndommen eller enkeltutfall mindre tydelige. Kunnskapsgrunnlaget om risiko- og beskyttelsesfaktorer for kriminalitet blant unge er også svakt. Vi identifisert få oversikter om temaet, og flere var hovedsakelig basert på tverrsnittstudier eller var av lav metodisk kvalitet. Dette begrenser muligheten til å trekke slutninger om årsakssammenhenger.

Feltet er komplekst, og risiko- og beskyttelsesfaktorer virker i et dynamisk og gjensidig samspill, der samme forhold både kan være påvirkningsfaktor og utfall. Betydningen av faktorene avhenger av kontekst, barnets alder og individuelle forutsetninger, inkludert genetisk sårbarhet. Mange faktorer virker også kumulativt og på tvers av problemområder, i samspill mellom individ, familie, skole og samfunn. Dette gjør det vanskelig å isolere enkeltfaktorer og understreker behovet for helhetlige innsatser på flere nivåer. Overførbarheten til nordiske forhold er usikker, ettersom en stor andel av primærstudiene i oversiktene var gjennomført i USA og andre land med andre samfunnsmessige rammebetingelser enn de nordiske velferdssystemene. Samtidig er det rimelig å anta at mange underliggende mekanismer er sammenlignbare. Videre er denne paraplyoversikten basert på hvordan faktorer og utfall er definert og operasjonalisert i de inkluderte oversiktene. Vi har ikke systematisk hentet ut funn rapportert som ikke statistisk signifikante eller ikke betydningsfulle ifølge oversiktsforfatterne, og vi har heller ikke undersøkt eventuell overlapp mellom primærstudier på tvers av oversiktene. Vi har heller ikke vurdert tilliten til funnene, og kan derfor ikke si noe presist om kunnskapsgrunnlagets samlede styrke.

Konklusjon

Denne oversikten viser at barn og unges oppvekstvilkår og risiko for kriminalitet påvirkes av et bredt spekter av forhold på individ-, familie-, skole-, nærmiljø- og samfunnsnivå. Familie- og foreldreforhold peker seg særlig ut som sentrale på tvers av mange utfall, samtidig som relasjoner til jevnaldrende, skoletilhørighet, sosial samhørighet, psykisk helse, psykososiale og kognitive ressurser har betydning gjennom hele oppveksten. Funnene viser også at risiko- og beskyttelsesfaktorer ofte er de samme faktorene, men at betydningen avhenger av hvordan de kommer til uttrykk og virker sammen med andre forhold. Samlet peker funnene mot behovet for tidlige, helhetlige og koordinerte tiltak, både universelle og målrettede, som retter seg mot barn og unges hverdagsarenaer, særlig familie, skole og sosialt nettverk.

Key messages

Childhood conditions refer to the circumstances under which children grow up and include both the immediate and structural conditions that influence their development, health and learning. This systematic review aimed to identify factors that promote or hinder a good upbringing, as well as protective and risk factors for criminal behaviour among children and youth.

We conducted an umbrella review. We searched for systematic reviews published in 2020 or later. Two researchers independently screened titles and abstracts, followed by relevant reviews in full text. We assessed the methodological quality of the included reviews, extracted data, and summarised the results narratively. The main findings were:

- **For upbringing conditions**, individual risk factors were mental health difficulties, low self-esteem, substance use, behavioural problems, parental mental health problems, family dysfunction, economic strain, and negative peer influence. Important protective factors were strong psycho-social and cognitive resources, good social competence, good school performance, parental warmth, supportive parent-child relationships, positive parenting practices, school enjoyment, strong friendships, and social support.
- **For child and youth delinquency**, individual-level factors such as mental health difficulties and substance use, family-related adversities, delinquent peers and socioeconomic challenges in the local environment, were linked to increased risk, whereas positive school relationships and trust in public institutions appeared to be protective factors.

Factors that seem consistently important across various developmental aspects for children and youth are the family's socioeconomic status, the parent-child relationship, parents' mental health, and children's and youths' relationships with friends and peers. The findings highlight the need for early, comprehensive and coordinated universal and targeted interventions across children's everyday settings.

Title:

Childhood conditions and youth crime: An umbrella review of risk and protective factors

Publisher:

The Norwegian Institute of Public Health conducted the review based on a commission from The Norwegian Directorate for Children, Youth and Family Affairs

Updated:

Last search for studies:
February 2026

Peer review:

Ingeborg Lidal,
researcher, NIPH

Tormod Bøe,
researcher,
RKBU/NORCE

Helene Gundhus,
professor, UIO

Executive summary (English)

Introduction

Norwegian municipalities have a statutory responsibility to ensure good and supportive conditions for the upbringing of all children and young people. To support municipalities in developing locally adapted initiatives, several directorates provide professional guidance on comprehensive efforts to support children's upbringing. Central to this work is up-to-date research on factors that promote positive childhood conditions and factors that increase the risk of criminal behaviour.

Objective

The aim of this umbrella review was to systematically summarize research on factors that hinder or promote a good upbringing, as well as risk and protective factors for criminal behaviour among children and young people (0–24 years). We had the following research questions:

1. What are the most important factors that hinder and promote a good upbringing?
2. What are the most important risk and protective factors for children and young people engaging in criminal acts?
3. Which factors appear to be particularly important during different periods of childhood and adolescence?
4. Which risk and protective factors are common across several different outcomes?

Methods

We conducted a review of systematic reviews (an umbrella review). The review was carried out in accordance with the Joanna Briggs Institute (JBI) guidelines. We searched eight databases for systematic reviews published from 2020 onwards, supplemented by searches in OpenAlex. Two researchers independently screened titles and abstracts of references identified through the searches, as well as relevant full texts. We identified a considerable number of relevant reviews and therefore prioritised reviews of high or moderate methodological quality, with an emphasis on reviews with broad thematic coverage and that included longitudinal primary studies. Data from the included reviews were extracted using the AI tool Elicit and then checked by a researcher. We summarised the results narratively for each of the four research questions. In the analyses, we used Bronfenbrenner's ecological systems theory as the theoretical framework.

Results

We identified a total of 133 relevant systematic reviews published between 2020 and 2026. Of these, we prioritised data extraction from 23 reviews, of which 15 addressed

upbringing conditions in general (nine had high methodological quality and six moderate quality) and eight focused specifically on crime (three had high methodological quality, three moderate quality and two low quality). Together, these reviews summarised findings from 1,035 primary studies. Our main findings were as follows:

Factors related to children's and young people's general upbringing conditions

At the individual level, early mental health difficulties, low self-esteem, substance use and behavioural problems were linked to a higher risk of later negative outcomes, while psychosocial and cognitive resources, social competence, and school performance were protective. At the family level, parental mental ill health, adverse life experiences, family dysfunction and economic strain were key risk factors, whereas parental warmth, supportive parent-child relationships and positive parenting practices were protective. At the level of school, neighbourhood and social networks, bullying, negative peer influence and poor school performance increased the risk of mental health difficulties and social exclusion, while school enjoyment, good friendships and social support were protective.

Factors related to child and youth delinquency

At the individual level, early trauma reactions and mental health difficulties, impulsivity, poor emotional regulation, aggressive behaviour and substance use were linked to a higher risk of criminal behaviour. At the family level, violence, abuse and neglect in the home, low family socioeconomic status, unstable and conflict-filled relationships, and poor parent-child relationships were key risk factors. At the level of school, neighbourhood and social networks, association with delinquent peers, low social cohesion and living in disadvantaged neighbourhoods increased risk. School also emerged as an important arena for both risk and protection: poor academic performance, school dropout and low school enjoyment increased risk, whereas belonging and good relationships with teachers and peers were protective. At the cultural and structural level, socioeconomic inequality, discrimination and limited access to community services increased risk, while high trust in public institutions and authorities was protective.

The importance of upbringing conditions during different periods of childhood

During pregnancy and early childhood, parental mental health, life stressors and quality of care appeared particularly important. In preschool and primary school, peer relationships became increasingly important, with bullying and social rejection having negative effects and good friendships and social belonging positive effects. In adolescence and early adulthood, school-related factors, peer environment, substance use and mental health were especially important for later outcomes, while family circumstances remained central. For crime-related risk factors, the evidence on protective factors and age-specific adversities was more limited, but early childhood adversities, school difficulties and ADHD symptoms appeared to increase risk with age.

Risk and protective factors common across several outcomes

Family and parental factors emerged particularly as central across many outcomes, with family socioeconomic circumstances, the parent-child relationship, parental mental health, parents' traumatic experiences, and parenting and parenting practices affecting many areas of children's and young people's lives. Relationships with friends and

peers, social cohesion and social capital, as well as the child's or young person's mental health, psychosocial and cognitive resources, also recurred across several outcomes. Overall, the findings suggested that conditions in children's and young people's everyday lives—especially within the family, school and social networks—are highly important for development, well-being and risk of crime, and that the relationships between factors are complex and interact over time.

Discussion

The evidence base in this review is relatively comprehensive and applicable, but it has important limitations. Few reviews examined how factors vary across different stages of childhood and adolescence, and most focused on one age group or one specific outcome. Many also had narrow thematic scopes and outcome measures, which may have reduced nuance. The evidence base on risk and protective factors for youth delinquency is particularly limited, with few reviews available and several being of low quality or based mainly on cross-sectional studies.

The field is also complex. Risk and protective factors interact dynamically, and the same phenomenon may function both as a contributing factor and as an outcome. Their significance depends on context, age and individual predispositions, including genetic vulnerability. Many factors also operate cumulatively and across problem areas, in interaction between the individual, family, school and society. This makes single factors difficult to isolate and underscores the need for comprehensive, multilevel interventions.

The transferability of the findings to Nordic settings is uncertain, since a large proportion of the primary studies in the reviews were conducted in the United States and other countries with different social and structural conditions from the Nordic welfare systems. At the same time, it is reasonable to assume that many underlying mechanisms are comparable. Furthermore, this umbrella review is based on how factors and outcomes were defined and operationalised in the included reviews. We did not systematically extract findings reported as non-significant or not meaningful according to the review authors, nor did we examine potential overlap between primary studies across reviews. We also did not assess confidence in the findings using GRADE or CERQual and therefore cannot state precisely the overall strength of the evidence.

Conclusion

This umbrella review shows that children's and young people's upbringing conditions and risk of criminal behaviour are influenced by a broad range of factors at the individual, family, school, neighbourhood and societal levels. Family and parental factors stand out as particularly central across many outcomes, while also peer relationships, school belonging, social cohesion, mental health, psychosocial and cognitive resources are important throughout childhood and adolescence. The findings also show that risk and protective factors are often the same factors, but that their significance depends on how they are expressed and how they interact with other conditions. Overall, the findings point to the need for early, comprehensive and coordinated interventions, both universal and targeted, that address the everyday settings of children and young people, particularly the family, school and social network.

Forord

Område for helsetjenester, Folkehelseinstituttet (FHI), fikk i desember 2025 i oppdrag av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) å oppsummere forskning om faktorer som hemmer og fremmer en god oppvekst, og risiko- og beskyttelsesfaktorer for barne- og ungdomskriminalitet. Kunnskapsoppsummeringen skal benyttes som kunnskapsgrunnlag for utvikling av fagstøtte til kommunenes arbeid med forebygging og tilrettelegging for gode oppvekstvilkår.

Område for helsetjenester, FHI, følger en felles framgangsmåte i arbeidet med kunnskapsoppsummeringer, dokumentert i håndboka «Slik oppsummerer vi forskning». Det innebærer blant annet at vi kan bruke standardformuleringer når vi beskriver metode, resultater og i diskusjon av funnene.

Finansiering

Bufdir finansierte oppsummeringen og tydeliggjorde problemstillingen og inklusjonskriteriene, men hadde ingen rolle i utarbeidelsen av oppsummeringen.

Bidragstere

Prosjektleder: Christine Hillestad Hestevik

Interne prosjektmedarbeidere ved FHI: Tiril C. Borge, Heid Nøkleby og Trine Bjerke Johansen.

Takk til eksterne fagfeller Tormod Bøe, RKBU/NORCE og Helene O. I. Gundhus, Universitetet i Oslo, og intern fagfelle Ingeborg B. Lidal som har gjennomgått og gitt innspill til kunnskapsoppsummeringen. En stor takk også til kollega Lien Nguyen for bistand med litteratursøk og litteraturgjennomgang.

Oppgitte interessekonflikter

Alle forfattere og fagfeller har fylt ut et skjema som kartlegger mulige interessekonflikter. Ingen oppgir interessekonflikter.

Folkehelseinstituttet tar det fulle ansvaret for innholdet i rapporten.

Hilde Risstad
fagdirektør

Rigmor C. Berg
avdelingsdirektør

Christine H. Hestevik
prosjektleder

Innledning

Bakgrunn

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), Helsedirektoratet, Utdanningsdirektoratet, Arbeids- og velferdsdirektoratet, Sekretariatet for konfliktrådene og Integrerings- og mangfoldsdirektoratet beskriver oppvekstvilkår som konteksten og rammene barn vokser opp under, og inkluderer både de nære og de strukturelle forholdene som påvirker barns mulighet til utvikling, deltakelse, trivsel og til å leve gode liv. Oppvekstvilkår spenner vidt, og inkluderer både fysiske, materielle, geografiske, psykiske og sosiale forhold. Dette kan blant annet omfatte forhold som relasjoner til foreldre og øvrig familie, venner og nettverk, bolig, fysiske og sosiale miljøer, familiens levekår og hvilken læring, utvikling og trivsel barn har hjemme, i barnehage, skole, på fritiden og i nærmiljøet. Tilgangen til velferdstjenester skal også støtte opp under barns oppvekst, og på ulike måte bidra til at alle barn har gode oppvekstvilkår.

Helsedirektoratet (1) beskriver en god oppvekst som: *«en tilværelse preget av trygg og stabil tilknytning til omsorgspersoner, gode voksenmodeller og velfungerende barnehage, skole og nærmiljø. For at barn og unge skal oppleve mestring og bygge ressurser er det viktig å utvikle deres selvfølelse og egenverd, og spesielt følelsen av å kunne mestre hverdagslivets utfordringer og problemer»*. I dette arbeidet vil vi legge til grunn en bred definisjon av barn og unges oppvekstvilkår i tråd med Bufdirs' beskrivelse.

Norske kommuner har et lovpålagt ansvar for å sikre at alle barn og unge vokser opp under gode og støttende oppvekstvilkår (2). Dette ansvaret ivaretas gjennom et bredt spekter av universelle og målrettede tjenester som omfatter alle barn og grupper med særlige utfordringer. Bufdir, Helsedirektoratet, Utdanningsdirektoratet, Arbeids- og velferdsdirektoratet, Sekretariatet for konfliktrådene og Integrerings- og mangfoldsdirektoratet samarbeider om å utarbeide tverrsektoriell faglig støtte til kommunene i deres forebyggende ansvar på oppvekstområdet. Arbeidet er et oppdrag fra flere departementer. Et av innholdselementene i fagstøtten er oppdatert kunnskap om faktorer som fremmer og hemmer gode oppvekstvilkår. Kunnskapen skal hjelpe kommunene i arbeidet med lokale planer og prioriteringer på oppvekstområdet. Departementene har også bedt samarbeidende etater om at den faglige støtten skal synliggjøre hvordan kommunens arbeid med å bygge gode oppvekstvilkår for alle barn kan bidra til å forebygge barne- og ungdomskriminalitet. Sentralt i denne fagstøtten er oppdatert kunnskap om hvilke faktorer som fremmer gode oppvekstvilkår, og hvilke som øker risikoen for ikke å mestre hverdagslige utfordringer og problemer (3).

Faktorer som påvirker oppvekstvilkår generelt, har også stor betydning for barns og unges risiko for å begå kriminelle handlinger. Forskning viser at forhold på individ-, familie-, skole- og nærmiljønivå kan fungere som enten risikofaktorer eller beskyttelsesfaktorer for kriminalitet (4). Tidligere forskning indikerer at god tilknytning til foreldre, trygge skolemiljøer, positive relasjoner og stabile nærmiljøer kan virke beskyttende, mens vedvarende belastninger som skolefravær, svake relasjoner til voksne og dårlig skolemiljø kan øke sannsynligheten for kriminalitet (5). Systematisk og oppdatert kunnskap om slike risiko- og beskyttelsesfaktorer er derfor avgjørende for at kommunene skal kunne utvikle målrettede forebyggende tiltak som bidrar til å redusere kriminalitet blant barn og unge.

Beskyttelsesfaktorer er faktorer som kan knyttes til redusert sannsynlighet for en fremtidig negativ utvikling. Beskyttende faktorer øker sannsynligheten for at barnet/ungdommen ikke utvikler problematferd eller får tilpasningsproblemer i voksen alder. Disse faktorene fungerer som et «skjold» mot konsekvensene av å befinne seg i en sone med en eller flere risikofaktorer. Risikofaktorer er de faktorer hos barnet/ungdommen eller i oppvekstmiljøet som kan bidra til å gjøre barnet mer sårbart eller utsatt for negativ utvikling (6). I et oppvekstperspektiv kan disse faktorene også beskrives som henholdsvis fremmere og hemmere for en god oppvekst. Fremmere viser her til forhold som er forbundet med å styrke barns og unges utviklingsmuligheter og trivsel, og overlapper i stor grad med beskyttelsesfaktorer, mens hemmere viser til forhold som potensielt kan begrense eller svekke en god oppvekst, og sammenfaller med det som gjerne omtales som risikofaktorer. Begrepene beskyttelses- og risikofaktorer og hemmere og fremmere brukes i denne rapporten delvis om hverandre, da de i stor grad viser til overlappende fenomener og benyttes noe ulikt i litteraturen avhengig av faglig og metodisk kontekst.

I 2025 publiserte FHI, på oppdrag fra Bufdir, et notat med formål om å gi et kunnskapsgrunnlag om fremmende og hemmende faktorer for gode oppvekstvilkår, samt faktorer som øker risikoen for, eller beskytter mot at barn og unge begår kriminalitet (5). Notatet ble utarbeidet innenfor svært korte tids- og ressursrammer noe som fordret avgrensinger av oppdraget knyttet til omfang, utvalg og vurdering av relevant forskning og dermed metodiske begrensninger. Selv om notatet ga et nyttig overblikk over forskningsfeltet og identifiserte viktige fremmende og hemmende faktorer, mangler vi fortsatt systematisk oppsummert kunnskap på området. En paraplyoversikt (oversikt over systematiske oversikter) der vi benytter systematiske metoder, inkludert kvalitetsvurdering av forskningen som er gjort, vil kunne gi en mer robust og helhetlig oversikt over hvilke beskyttelses- og risikofaktorer forskningen har vist har innvirkning på barn- og unges oppvekstvilkår. En slik tilnærming vil styrke beslutningsgrunnlaget som skal benyttes for utvikling og implementering av treffsikre innsatser på kommunalt nivå og for å understøtte et kunnskapsbasert, systematisk og effektivt forebyggende arbeid rettet mot barn og unge.

Teoretisk rammeverk

For å belyse hvordan forhold (faktorer) på ulike nivåer påvirker barn og unges oppvekstvilkår og om barn eller unge begår kriminalitet tok vi i denne paraplyoversikten utgangspunkt i Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell som teoretisk rammeverk (7;8). Modellen beskriver hvordan individets utvikling påvirkes av flere nivåer/systemer i omgivelsene:

- **Individnivå** herunder personlige kjennetegn og psykologiske forhold.
- **Mikronivå** omfatter nære og direkte relasjoner som foreldre, annen familie, venner og skole.
- **Mesonivå** viser til samspillet mellom disse nære arenaene, for eksempel samarbeidet mellom hjem og skole.
- **Eksonivå** består av forhold individet ikke deltar i selv, men som likevel påvirker indirekte, slik som medier, kommunens økonomi og offentlige tjenester/institusjoner.
- **Makronivå** omfatter storsamfunnets overordnede kulturelle og strukturelle rammer, slik som verdier, normer og ideologier, som igjen påvirker alle de mindre systemene.

Denne oversikten inkluderer dermed både individuelle faktorer og forhold i oppvekstmiljøet, inkludert familieforhold, levekår, skole/barnehage, fritid, nærmiljø og bredere samfunnskontekster. Vi knytter videre faktorer på de ulike nivåene i modellen til ulike positive og negative utfall for det enkelte barn/ungdom, dvs. atferd, opplevelser, vansker, relasjoner, deltakelse mm., samt, mer spesifikt, kriminelle handlinger. Faktorer på alle nivåer kan bidra i utviklingen av de ulike utfallene.

Formål og problemstilling

Formålet med denne paraplyoversikten var å systematisk oppsummere forskningen om faktorer som hemmer eller fremmer en god oppvekst, samt risiko- og beskyttelsesfaktorer for kriminalitet blant barn og unge.

Oversikten skal inngå som kunnskapsgrunnlag for direktoratenes felles utvikling av faglig støtte til kommunenes arbeid med forebygging og tilrettelegging for gode oppvekstvilkår for barn og unge. Vi hadde følgende problemstillinger:

1. Hva er de viktigste faktorene som hemmer og fremmer en god oppvekst?
2. Hva er de viktigste risiko- og beskyttelsesfaktorene for at barn og unge begår kriminelle handlinger?
3. Hvilke av faktorene synes særlig betydningsfulle, i ulike perioder av oppveksten?
4. Hvilke risiko- og beskyttelsesfaktorer / hemmere og fremmere er felles for flere ulike utfall?

Vi gjør oppmerksom på at med de «viktigste faktorene» (spørsmål 1 og 2 over), mener vi faktorer som av studieforfatterne av oversiktene vi inkluderer, fremheves som særlig sentrale, og som har betydning for minst to ulike utfall. En viktig begrensning kan være at vår paraplyoversikt kun omfatter faktorer som er undersøkt i tilgjengelig oppsummert forskning. Det kan derfor finnes andre relevante faktorer som har betydning for barns og unges oppvekstvilkår, men som ikke er belyst i oversiktene vi finner. Kunnskapsgrunnlaget som presenteres i vår paraplyoversikt må derfor forstås som et utsnitt av eksisterende oppsummert forskning, og ikke som en uttømmende fremstilling av alle sentrale forhold som kan påvirke barn og unges oppvekstvilkår.

Metode

Vi utførte en oversikt over systematiske oversikter (en paraplyoversikt) i henhold til metodeveilederen for paraplyoversikter (umbrella reviews) utviklet av Johanna Briggs Institute (JBI) (9).

Prosjektplan

Vi avklarte prosjektplanen med oppdragsgiver Bufdir før vi utførte oppsummeringen. Kunnskapsoppsummeringen ble gjennomført i tråd med vår publiserte [prosjektplan](#), med ett unntak.

Fordi vi identifiserte få systematiske oversikter om risiko- og beskyttelsesfaktorer for barne- og ungdomskriminalitet inkluderte vi noen oversikter om kriminalitet som kun inkluderte primærstudier fra bestemte land i Europa (dvs. de oppfylte ikke inklusjonskriteriene fordi nordiske land ikke kunne bli inkludert). Dette ble gjort for å kunne belyse aspekter ved kriminalitet som ikke var dekket i oversiktene vi allerede hadde inkludert.

Inklusjonskriterier

Vi hadde følgende inklusjonskriterier:

Populasjon	Barn, unge, familier med barn og unge i alderen 0-24 år
Eksposering	Faktorer (både hemmere og fremmere/risiko- og beskyttelsesfaktorer) med betydning for god oppvekst for barn og unge, for eksempel individuelle faktorer, faktorer knyttet til relasjoner, tilknytning, familie, kontakt med barnevern, nærmiljø, barnehage/skole, venner, fritid, nettverk, rusmiddelbruk, utenforskap, økonomi, velferdsordninger, samfunnsstrukturer, kultur og diskriminering.
Utfall	Utfallene skulle være målt på individnivå (på det enkelte barn eller den enkelte ungdom) og kunne omfatte: <ul style="list-style-type: none">• Fysiske og psykiske forhold: f.eks. funksjonsnivå, tilfredshet med livet, følelse av trygghet, fremtidstro, opplevd livskvalitet/trivsel, psykisk og somatisk sykdom/symptomer, rusmiddelbruk, bruk av vold, opplevd vold/overgrep.

	<ul style="list-style-type: none"> • Sosiale forhold: f.eks. utenforskap, utøver av eller offer for mobbing, sosialt nettverk, relasjoner til nære andre (foreldre, familie, jevnaldrende), deltakelse i organiserte og uorganiserte fritidsaktiviteter. • Andre forhold: f.eks. kriminalitet, kontakt med barnevern, skolegjennomføring/utdanning og skoletrivsel.
Studiedesign	<ul style="list-style-type: none"> • Systematiske kunnskapsoppsummeringer (må inkludere klare inklusjonskriterier, systematisk litteratursøk i to eller flere databaser og vurdering av risiko for systematiske skjevheter / metodiske begrensninger i de inkluderte studiene. Det må også tydelig fremkomme hvilke primærstudier som ligger til grunn for oversikten): Både kvalitative og kvantitative primærstudier kunne inngå i kunnskapsoppsummeringene og de måtte ha inklusjonskriterier som tillot at de kunne inkludere studier fra de nordiske landene. • Retningslinjer om barn- og unges oppvekstvilkår (kun listet i vedlegg)
Publikasjonssår	2020 eller senere
Land/Kontekst	<p>Det var ønskelig med kunnskap som er mest mulig relevant i en norsk kontekst, derfor var det mest aktuelt med kunnskapsoppsummeringer som tok for seg studier fra land som ligner Norge. Land ble prioritert i følgende rekkefølge:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nordiske land 2. Øvrige land i Europa 3. Canada, Australia, New Zealand 4. Øvrige land
Språk	Engelsk, norsk, svensk og dansk

Eksklusjonskriterier

Vi ekskluderte følgende typer studier og publikasjoner:

- Systematiske oversikter som ikke var fagfellevurderte
- Systematiske oversikter som først og fremst inkluderte en klinisk/sykdomspopulasjon
- Publikasjoner hvor det ikke ble spesifisert i tittel og/eller sammendrag at det var en systematisk oversikt
- Publikasjoner som så på assosiasjoner mellom faktorer, men ikke opp mot oppvekstmiljø eller kriminalitet
- Systematiske oversikter om effekter av intervensjoner/tiltak da disse ikke egner seg til å belyse problemstillingene
- Retningslinjer som ikke var basert på systematisk innhenting og vurdering av kunnskapsgrunnlag

- Systematiske oversikter og retningslinjer som omhandlet identifisering eller tidlig oppdagelse av problemer hos barn og unge, uten å undersøke risiko- og/eller beskyttelsesfaktorer for god oppvekst/å begå kriminalitet
- Oversikter med covid-19 fokus

Litteratursøk

Søk i databaser

Vi tok utgangspunkt i litteratursøket vi utførte for notatet fra 2025 (5). Bibliotekar Lien Nguyen utarbeidet søkestrategiene i samarbeid med prosjektgruppen.

Det første søket ble utført i databasene Epistemonikos og Web of Science (vedlegg 1), og var avgrenset til publikasjonsår 2010 og nyere. Søkestrategien ble fagfelle-vurdert av en annen bibliotekar (Marit Johansen). Søket ble avsluttet i mai 2025. Vi brukte EndNote for å fjerne dubletter.

Vi utførte deretter et oppdateringssøk i februar 2026. Vi søkte i databasene Medline, Embase, PsycINFO, Sociological Abstracts, Social Services Abstracts, Web of Science Core Collection, Scopus og Epistemonikos. Søket ble avgrenset til systematiske oversikter publisert i år 2020 og senere (vedlegg 1). Søkestrategien ble fagfelle-vurdert av bibliotekar Gyri Hval.

Det ble deretter utført et tilleggssøk til oppdateringssøket for å fange opp oversikter som omhandlet barn og kriminalitet (vedlegg 1).

Søk i OpenAlex

Tiril C. Borge gjennomførte et søk i OpenAlex-databasen (10) som er tilgjengelig i EPPI-Reviewer. Her benyttes relevante studier som utgangspunkt for søk, fremfor en søkestreng. Vi benyttet 33 relevante studier (4-36), identifisert via søk i plattformene Elicit (37) og CitationChaser (38), for søk etter nye relevante publikasjoner. Søkeperioden var 1.1.2020 – 19.5.2025. For mer detaljer om OpenAlex, se vedlegg 2. Søketreffet i OpenAlex var på 4699 referanser etter fjerning av duplikater.

Søk etter retningslinjer

Det ble gjennomført et strukturert søk etter gjeldende nasjonale og internasjonale retningslinjer i relevante retningslinjedatabaser og på nettsteder til sentrale retningslinjeutviklere. Identifiserte dokumenter ble vurdert opp mot prosjektets forhåndsdefinerte inklusjonskriterier. Kildene omfattet publikasjoner fra nasjonale fagmyndigheter i Norge (Helsebiblioteket), Sverige (Socialstyrelsen) og Danmark (Sundhedsstyrelsen), samt internasjonale aktører som NICE (Storbritannia) og WHO. I tillegg ble det søkt i TRIP-databasen ([Trip Medical Database](#)) og benyttet åpne søk på Google.

Søkemotorene i flere retningslinjekilder har begrenset funksjonalitet sammenlignet med bibliografiske databaser. Indeksering og kategorisering varierer mellom kildene, og dokumenter kan være publisert uten tydelig merking som «guideline». Det kan derfor ikke utelukkes at relevante retningslinjer ikke ble identifisert via våre søk.

Utvelging av oversikter

Prosjektmedarbeiderne gjorde vurderinger («screening») av titler og sammendrag fra litteratursøket opp mot inklusjonskriteriene. Vi brukte maskinlæringsfunksjoner i det elektroniske verktøyet EPPI-Reviewer (11) for å hjelpe oss med å vurdere titler og sammendrag mer effektivt. Enkelt sagt betyr maskinlæring at vi tar i bruk algoritmer som gjør at programvaren er i stand til å lære fra og utvikle sin beslutningsstøtte basert på empiriske data som vi fører den med. Se strategi for bruk av maskinlæring i vedlegg 2.

Publikasjonene som vi var enige om at var relevante innhentet vi i fulltekst. To prosjektmedarbeidere (fordelt på TBJ, TCB, HN og CHH) gjorde uavhengige vurderinger av fulltekstene opp mot inklusjonskriteriene. Uenighet om vurderingene av titler/sammendrag og fulltekster løste vi ved diskusjon eller ved å konferere med en tredje prosjektmedarbeider.

Prioritering av systematiske oversikter

Grunnet stort tilfang av publikasjoner kombinert med begrenset med tid, var det nødvendig for oss å gjøre en prioritering av de relevante fulltekstene for vurdering av metodisk kvalitet, uthenting av data og analyse.

Vi prioriterte oversiktene om **oppvekstvilkår** som oppfylte følgende krav:

1. Særlig relevant sett opp mot problemstillingen (vi nedprioriterte oversikter med smale populasjoner og/eller utfall, f.eks. oversikter med fokus på røyking)
2. Majoriteten av de inkluderte primærstudiene hadde longitudinelt studiedesign
3. Oversiktsforfatterne hadde brukt anbefalt sjekklister for aktuelle studiedesign for å vurdere metodisk kvalitet, og oppga resultatene av vurderingen
4. Oversikten inkluderte studier fra nordiske og europeiske land, dvs. vi vurderte relevansen av landene der primærstudiene i de inkluderte oversiktene var gjennomført opp mot våre prioriteringer beskrevet under «inklusionskriterier», hvor studier fra nordiske og europeiske land ble prioritert høyest.

Basert på kriteriene ovenfor, gjorde vi en vurdering av metodisk kvalitet for 39 oversikter. Av disse prioriterte vi de oversiktene som vi vurderte til å ha høy eller middels metodisk kvalitet.

Vi identifiserte et lavere antall oversikter som omhandlet risiko- og beskyttelsesfaktorer for **kriminalitet**. Vi vurderte derfor metodisk kvalitet for alle relevante oversikter om kriminalitet identifisert etter fulltekstvurderingen. Vi prioriterte oversikter om kriminalitet som oppfylte følgende krav:

1. Oversikter vurdert til å ha høy eller middels metodisk kvalitet
2. Oversikter av lav metodisk kvalitet som omhandlet aspekter ved kriminalitet som ikke var dekket i oversiktene inkludert under punkt 1.

3. Oversikter som ikke tillot primærstudier fra de nordiske landene (f.eks. oversikter som kun inkluderte studier fra Storbritannia)

I tillegg baserte vi prioriteringen av oversikter om både oppvekstvilkår og kriminalitet på at de inkluderte oversiktene favnet *bredt* når det gjaldt tematikk, populasjoner undersøkt og utfall studert. Videre nedprioriterte vi oversikter som omhandlet faktorer som utelukkende ble adressert utenfor det som er kommunens mandat, for eksempel i spesialisthelsetjenesten.

Vurdering av metodisk kvalitet i systematiske oversikter

Vi vurderte den metodiske kvaliteten til de inkluderte systematiske oversiktene ved hjelp av en modifisert versjon av JBI-verktøyet for systematiske oversikter, tilpasset kvalitative oversikter (9). Verktøyet består av 11 spørsmål og brukes på oversikter med ulike forskningsspørsmål og metodiske tilnærminger. For å ivareta særtrekk ved kvalitative synteser (oversikter over kvalitative studier), la vi til utvalgte kriterier og presiseringer hentet fra Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) sin sjekkliste for oversikter over kvalitative studier (12). For hver systematisk oversikt, ga vi vår totalvurdering av oversiktens metodiske kvalitet; lav, middels eller høy metodisk kvalitet.

Én forsker gjennomførte den innledende vurderingen. En annen forsker kontrollerte vurderingen for å sikre nøyaktighet og samsvar. Uenigheter ble diskutert til enighet (konsensus) var oppnådd.

Uthenting av data

For å støtte datauthenting benyttet vi det KI-baserte verktøyet Elicit (13;14). Elicit er et KI-verktøy som bruker språkmodeller til å automatisere deler av arbeidet med å utføre en kunnskapsoppsummering. Bruken av verktøyet for å hente ut data fra de inkluderte oversiktene var basert på brukerdefinerte instruksjoner (prompter) for hver variabel som skulle uthentes. Vi pilottestet instruksjonene på 2–3 oversikter for å sikre at relevant og tilstrekkelig informasjon ble fanget opp. Én prosjektmedarbeider (TCB, CHH) brukte ELICIT for å hente ut data fra de inkluderte oversiktene og en annen (CHH, TBJ, HN) sjekket at dataene hentet ut stemte opp mot den aktuelle oversikten. Ved uenighet om uthentet data, trakk vi inn en tredje prosjektmedarbeider for å bidra til enighet. Data fra Elicit ble eksportert til det digitale verktøyet Excel.

Vi hentet følgende data fra de systematiske oversiktene:

- Tittel
- Førsteforfatter
- Publikasjonsår

- Oversiktens formål/hensikt
- Populasjon
- Referanser til inkluderte primærstudier i oversiktene, samt studiedesign, publiseringssår, land og resultater av kvalitetsvurderingen oversiktsforfatterne foretok av primærstudiene
- Setting/kontekst (f.eks. skole, nærmiljø)
- Faktorer relatert til forskningsspørsmålene
- Resultater, det vil si de faktorer som de inkluderte oversiktene 1) fant å være assosiert med de undersøkte utfallene relatert til barns og unges oppvekstvilkår, for eksempel i metaanalyser, eller 2) som ble identifisert å ha sammenheng med de studerte utfallene basert på studieforfatterens narrative analyser og oppsummeringer
- Dersom oversiktene rapporterte resultater om faktorerens betydning i ulike aldre eller utviklingsfaser, hentet vi ut data om dette

Vi hentet ikke ut data om eller analyserte faktorer som ble funnet å ikke være assosiert med de undersøkte utfallene (for eksempel ikke-signifikante sammenhenger i regresjonsanalyser).

Vi sjekket heller ikke mulig overlapp av inkluderte primærstudier på tvers av de inkluderte oversiktene.

Analyser og fremstilling av resultater

For forskningsspørsmål 1 (Hva er de viktigste faktorene som hemmer og fremmer en god oppvekst?) og forskningsspørsmål 2 (Hva er de viktigste risiko- og beskyttelsesfaktorene for at barn og unge begår kriminelle handlinger?) beskriver vi i resultatdelen hver av de inkluderte oversiktene, inkludert hvilke faktorer som ble funnet å være assosiert med utfallene undersøkt. Deretter presenteres faktorene i to figurer (en for hvert av forskningsspørsmålene) etter følgende fire nivåer basert på Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell: 1) individnivå, 2) familieforhold, 3) skole, nærmiljø og nettverksnivå og 4) strukturelt/kulturelt nivå. Dersom en faktor kun ble rapportert i én oversikt, måtte den ha betydning for minst to ulike utfall, for eksempel ensomhet og selvskadingsatferd, for å bli inkludert i figuren. Med begrepet 'betydning' menes her de faktorene som ble funnet å ha konsekvenser for et utfall, og kan være omtalt som påvirkning, innvirkning, effekt, tilknytning, virkning, følge, resultat, relevans o.l. av den respektive fremmeren/beskyttelsesfaktoren eller hemmeren/risikofaktoren.

For forskningsspørsmål 3 (Hvilke av faktorene synes særlig betydningsfulle, i ulike perioder av oppveksten?) oppsummerte vi funnene om disse faktorene narrativt. Der det var mulig kategoriserte vi funn etter alder/utviklingsperiode og beskrev hvilke faktorer som i de inkluderte oversiktene ble funnet å ha en sammenheng med utfallene som ble undersøkt.

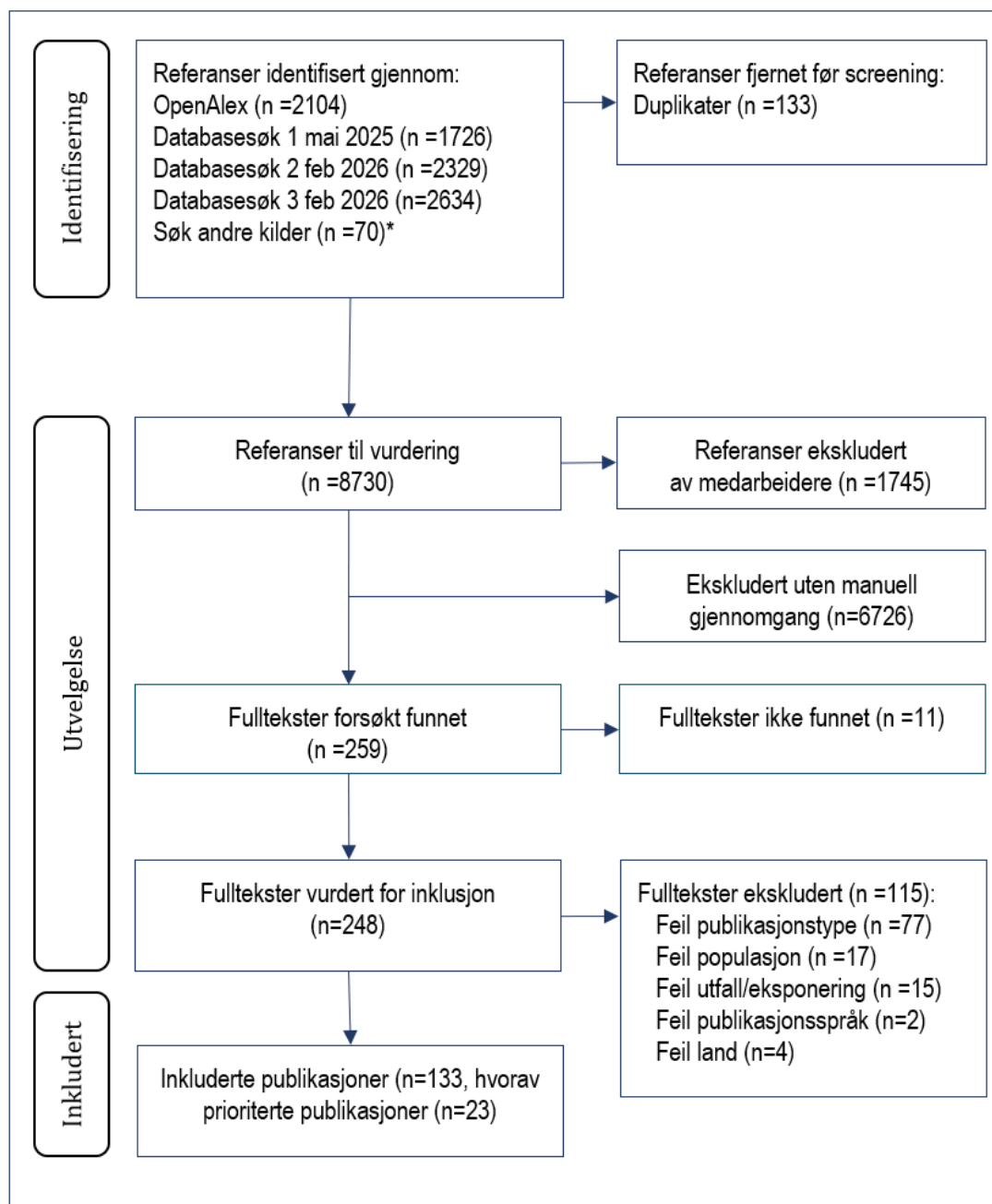
For forskningsspørsmål 4 (Hvilke risiko- og beskyttelsesfaktorer/hemmere og fremmere er felles for flere ulike utfall?) summerte vi og lagde en visuell fremstilling av faktorer som gikk igjen på tvers av ulike utfall innenfor både oppvekstvilkår og kriminalitet, med en beskrivende tekst av hovedfunnene.

Vi (re-)vurderte ikke tilliten til funnene i denne paraplyoversikten. Vi syntetiserte resultatene narrativt, uten metaanalyser eller metasynteser. Kun en av de inkluderte oversiktene inneholdt en GRADE vurdering. Vi fulgte JBI sin metodeveileder for paraplyoversikter (9), som understreker at hvis man i en paraplyoversikt har resultater på oversiktsnivå, er det oftest ikke forsvarlig å anvende GRADE-domenene – spesielt upresisjon, inkonsistens, publiseringsskjevhet – uten å gå tilbake til primærstudiene og analysene. Og gjør man det endres paraplyoversikten nærmest til en oversikt som ligner mer på en ny systematisk oversikt (eller en oppdatering) for disse utfallene.

Resultater

Resultater av litteratursøket og utvelgelse av studier

Databasesøkene ga 8863 treff før fjerning av dubletter (figur 1). Etter fjerning av dubletter satt vi igjen med 8730 referanser. Av disse ekskluderte vi 1745 referanser som åpenbart ikke oppfylte inklusjonskriteriene våre etter vurdering av referanser på tittel- og sammendragsnivå, og vi ekskluderte ytterligere 6726 uten manuell gjennomgang fordi vi vurderte det som sannsynlig at relevante oversikter allerede var blitt identifisert i materialet. For mer informasjon om utvelgelse av studier, inkludert bruk av maskinlæring i utvelgelsesprosessen, se vedlegg 2. Vi fikk tak i og vurderte 248 publikasjoner i fulltekst, hvorav vi ekskluderte 115. Eksklusjonsårsakene var feil publikasjonstype (n=77), feil populasjon (n=17), feil utfall eller eksponering (n=15), feil land (n=4), feil språk (n=2) (vedlegg 3). Vi identifiserte 133 relevante systematiske oversikter (15-147).

*Søk etter og utvelgelse av retningslinjer oppgis ikke i flytskjema

Figur 1: Flytdiagram over utvelgelse av studier

Denne prioriteringsprosessen resulterte i 23 prioriterte oversikter i denne paraplyoversikten. Til sammen oppsummerte de funn fra 1035 primærstudier. Blant de 23 prioriterte oversiktene omhandlet 15 oversikter oppvekstvilkår generelt (18;23;26;28;34;44;48;70-72;80;101;105;106;141) og åtte omhandlet kriminalitet (37;50;63;77;83;136;146;147). Vi presenterer de 23 oversiktene under, mens de øvrige 110 oversiktene (som vi nedprioriterte) er listet i vedlegg 4.

Beskrivelse av oversiktene om oppvekstvilkår generelt

Vi prioriterte og hentet data fra 15 systematiske oversikter som omhandlet oppvekstvilkår generelt (18;23;26;28;34;44;48;70-72;80;101;105;106;141). Oversiktene var publisert mellom 2021 og 2026 og ble alle vurdert til å være av høy (56 %) eller middels (44 %) metodisk kvalitet (vedlegg 5). Oversiktene er beskrevet i alfabetisk rekkefølge etter førsteforfatter i tabell 1, og en beskrivelse av hver av oversiktene hovedfunn presenteres i tekst under tabellen.

På tvers av de 15 oversiktene varierer populasjonene, fra spedbarn og barn, til ungdom, unge voksne og studenter. Enkelte oversikter retter seg mot spesifikke grupper, som flyktningbarn, ungdom med familiebelastninger eller universitetsstudenter. Samlet sett inkluderer oversiktene 634 primærstudier (spenn: 12 til 158). Studiene var i hovedsak gjennomført i høyinntektsland, med en tydelig overvekt av europeiske og nord-amerikanske populasjoner.

De 15 oversiktene dekker et bredt spekter av temaområder knyttet til belastende barndomserfaringer (engelsk: Adverse Childhood Experiences, ACEs), risikoadferd, ensomhet, psykososial belastning, barn og unges utviklingsforløp, internaliserende og eksterne adferd/vansker/symptomer, mobbing, mishandling, fysisk og psykisk helse, suicidalitet og arbeids- og utdanningsstatus.

Når det gjelder studiedesign så inkluderte de fleste oversiktene kohortstudier og andre longitudinelle design, og resultatene ble ofte presentert i metaanalyser. Tre av de 15 oversiktene baserte seg imidlertid hovedsakelig på tverrsnittstudier, som er et studie-design som ikke egner seg til å studere årsakssammenhenger.

Vurdering av metodisk kvalitet

Av de 15 prioriterte oversiktene ble ni vurdert til å ha høy metodisk kvalitet og sju til å ha middels metodisk kvalitet. Dette innebærer at kun oversikter med tilfredsstillende eller god kvalitet inngår i sammenstillingen av funn om faktorer. Samtidig hadde en del av oversiktene noen metodiske uklarheter, som uklarheter knyttet til søkestrategi, datainnhenting og vurdering og sammenstilling av data. Vurderingene foreligger i vedlegg 5.

Beskrivelse av hver oversikt om oppvekstvilkår generelt og deres funn

I tabell 1 beskriver vi hver av oversiktene om oppvekstvilkår generelt og under tabellen gir vi en beskrivelse av hver av oversiktene hovedfunn.

Tabell 1: Kort beskrivelse av de inkluderte oversiktene om oppvekstvilkår generelt (N=15)

Første- forfatter, år	Formål	Antall inkl.studier, land og design	Utvalg	Kvalitet
-----------------------------	--------	--	--------	----------

Arnold, 2023 (18)	Undersøke sammenheng mellom foreldres belastende barnomsferfaringer og barns helse, trivsel og utvikling	N=19. USA (67 %), Europa (21 %), Canada, (16 %). Longitudinelle studier. Narrativ syntese	124 043 foreldre og 128 400 barn 0–18 år	Høy
Buecker, 2024 (23)	Identifisere risiko- og beskyttelsesfaktorer for ensomhet hos barn og unge <25 år	N=105. USA (29 %) og Europa (29 %), Asia (15 %). Øvrige studier ikke spesifisert. Longitudinelle studier. Narrativ syntese	Antall ikke opplyst. Barn og unge <25 år	Middels
Cardoso, 2025 (26)	Utforske hvordan foreldrepraksiser fungerer som mediatorer og/eller moderatører mellom psykososial belastning og barns eksekutive funksjoner	N=21. USA (71 %), Canada (14 %), Kina (5 %), Nederland (5 %) og Thailand (5 %). Longitudinelle/kohort-studier (95 %). Narrativ syntese	Ca. 9000 barn 0–18 år	Middels
Cheung, 2026 (28)	Utforske faktorer som påvirker barns og unges utvikling på tvers av flere utfallsområder	N=28. Nord-Amerika (57 %), Asia (18 %), Australia (11 %), Europa (7 %), ikke spesifisert (7 %). Hovedsakelig tverrsnittstudier. Meta-analyse	11 622 barn ≤18 år, hvor minst 50% hadde ADHD	Høy
Danielson, 2024 (34)	Utforske utviklingsforløp for psykiske helseproblemer hos barn og unge med nevroutviklingsforstyrrelser	N=49. Nord-Amerika (61 %), Europa (29 %) Oseania (12 %), Asia (2 %). Longitudinelle studier. Narrativ syntese	9681 Barn ≤19 år med nevroutviklingsforstyrrelser	Høy
Geng, 2025 (44)	Undersøke sammenheng mellom fødselsdepresjon hos mor og internaliserende symptomer hos barn, om dette varierer etter kjønn og utviklingsperiode	N=28. Nord-Amerika (71 %), Asia (14%), Europa (11 %), Oseania (4 %). Longitudinelle kohortstudier. Metaanalyse	24 022 mor-barn-dyader. Barn og unge 1-20 år	Høy
Gramma, 2024 (48)	Undersøke sammenheng mellom foreldrefaktorer og risiko for mobbing (tradisjonell, digital)	N=158. Nord-Amerika (29 %), Europa (28 %), Asia (32 %), Oseania (3 %), Sør-Amerika (3 %), Afrika (2 %), flere land (3 %). Hovedsakelig tverrsnittstudier. Metaanalyse	1 095 468 barn og unge, gjennomsnittsalder 12,95 år (4–18 år)	Høy
Low, 2022 (70)	Utforske sammenheng mellom fedres perinatale depresjon og barns internaliserende og eksternaliserende vansker	N=10. Europa (70 %), Nord-Amerika (30 %). Longitudinelle studier. Metaanalyse	Ca. 45 600 far-barn par. Fedre (31–36 år) og deres barn (2,7–9,5 år)	Høy
Luo, 2025 (71)	Identifisere risikofaktorer for ulike typer bar-	N=42. Asia (36 %), Nord-Amerika (36 %), Afrika (10 %), Europa (10 %),	431 413 barn 0–18 år	Middels

	nemishandling på individ-, familie- og samfunnsnivå	Sør-Amerika (5 %), Oseania (2 %), multikontinent (2 %). Hovedsakelig tverrsnitt og kohort studier. Metaanalyse		
Ma, 2022 (72)	Utforske sammenhengen mellom mødres belastende barndoms-erfaringer og barns emosjonelle og atferdsmessige utvikling	N=41. Nord-Amerika (61 %), Europa (27 %), Asia, Afrika og Oseania (12 %). Hovedsakelig longitudinelle kohort studier. Metaanalyse	167 106 Morbarn-dyader, barn ≤18 år.	Middels
Mattelin, 2024 (80)	Oppsummere kunnskap om risiko- og beskyttelsesfaktorer for fysisk og psykisk helse hos flyktningbarn i Norden	N=26. Nordiske land (100 %). Hovedsakelig tverrsnittstudier. Narrativ syntese	34 080 flyktningbarn 0–18 år	Middels
Peder- sen, 2023 (101)	Identifisere psykologiske og kontekstuelle risikofaktorer som predikerer 1.gangsdepresjon hos ungdom og unge voksne	N=19. Europa (47 %), Nord-Amerika (12 %), Oseania (21 %), Asia (11 %), multikontinent (11 %). Longitudinelle studier. Metaanalyse	76 683 Ungdom og unge voksne 10–25 år	Høy
Pu, 2025 (105)	Utforske sammenhengen mellom familiedysfunksjon og suicidal atferd hos ungdom	N=12. Nord-Amerika (42 %), Europa (42 %), Asia (17 %). Longitudinelle studier. Metaanalyse	2 062 225 Ungdom 10–25 år	Høy
Rahmani, 2024 (107)	Utforske risikofaktorer for å stå utenfor arbeid, opplæring og utdanning hos ungdom og unge voksne	N=43. Europa (59 %), Nord-Amerika (14 %), Asia (11 %), Oseania (8 %), Afrika (5 %), Sør-Amerika (3 %). Longitudinelle studier. Metaanalyse	1 001 701 ungdom og unge voksne 15-24 år	Høy
Zhao, 2025 (141)	Identifisere risiko- og beskyttelsesfaktorer for suicidal atferd hos studenter	N=33. Europa (30 %), Nord-Amerika (39 %), Asia (27 %), Sør-Amerika (3 %). Longitudinelle studier. Metaanalyse	193 517 Universitetsstudenter. Al-der ikke oppgitt	Middels
Forkortelser: ADHD= Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder				

Arnold 2023 (18) oppsummerte 19 longitudinelle studier som undersøkte betydningen av foreldres belastende barndoms-erfaringer (engelsk: Adverse Childhood Experiences, ACEs) på helse-, utviklings- og velferdsutfall hos deres barn. Oversikten fant at foreldres belastende barndoms-erfaringer var knyttet til en rekke negative utfall hos barna, blant annet prematur fødsel, lav fødselsvekt, forsinket kognitiv utvikling, endret hjerneutvikling, emosjonelle og atferdsmessige vansker, økt risiko for fedme, astma/bronkiolitt, autismediagnose og røyking. Det ble også funnet en dose-responsammenheng, der økende antall av foreldrenes belastende barndoms-erfaringer var knyttet til større risiko for negative utfall hos barna.

Buecker 2024 (23) oppsummerte 105 longitudinelle studier som undersøkte risiko- og beskyttelsesfaktorer for ensomhet blant barn og unge. Oversikten fant at ensomhet i ungdomsårene særlig var forventet ved tidligere psykiske vansker (som symptomer på depresjon og angst), lav selvfølelse, sosial tilbaketrekning og negative jevnaldrende erfaringer (for eksempel avvisning og mobbing). Familieforhold, som lav foreldrestøtte og konflikt, var også knyttet til økt risiko for senere ensomhet. Beskyttende faktorer inkluderte gode vennskap, høy sosial kompetanse og opplevd sosial støtte.

Cardoso 2025 (26) oppsummerte 21 longitudinelle studier om faktorer assosiert med psykiske helseutfall blant barn og unge. Formålet var å identifisere risikofaktorer og beskyttende faktorer som predikerer senere psykiske vansker over tid. Resultatene på tvers av studier indikerte at individuelle faktorer som tidligere psykiske symptomer, emosjonelle og atferdsmessige vansker samt lav selvregulering økte risikoen for senere psykiske helseproblemer. Familieforhold, inkludert lav foreldrestøtte, foreldrekonflikt og sosioøkonomiske belastninger, var også risikofaktorer som gikk igjen i studiene. Støttende foreldrepraksis ble identifisert som en beskyttende faktor.

Cheung 2026 (28) oppsummerte 28 studier, hovedsakelig tverrsnittstudier, som undersøkte hvilke resiliensfaktorer som kan være assosiert med ulike utviklingsutfall hos barn med hyperkinetiske forstyrrelser (engelsk: Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder, ADHD). Resultatene indikerte at både individuelle og relasjonelle faktorer kan ha betydning, men disse var knyttet til ulike typer utfall. Kognitiv fungering, særlig arbeidsminne og intelligens, samt akademiske ferdigheter var knyttet til bedre utdanning. På den andre siden var evne til emosjonsregulering knyttet til lavere nivåer av både internaliserende og eksternaliserende symptomer. Sosiale ferdigheter, prososial atferd og vennskap var forbundet med bedre relasjonsutfall, og foreldreressurser og kognitiv fungering var forbundet med bedre velvære. I tillegg var popularitet hos voksne og andre støttenettverk knyttet til færre psykiske symptomer.

Danielsson 2024 (34) oppsummerte 49 longitudinelle studier som undersøkte forløp av psykiske helseproblemer hos barn med nevroutviklingsforstyrrelser (engelsk: Neurodevelopmental Disorders, NDD) og faktorer som påvirker utviklingen av disse forløpene. Barn med ADHD var den hyppigst studerte gruppen. Kvaliteten på foreldre- og jevnalderrelasjoner, alvorlighetsgrad av symptomer og baseline psykisk helse hos barnet, barnets egenskaper (for eksempel kjønn, kognitiv fungering og språkferdigheter), foreldres helse og familiens sosioøkonomiske ressurser ble identifisert som viktige faktorer som kunne ha betydning for utviklingen av forløpene.

Geng 2025 (44) oppsummerte 28 longitudinelle studier som undersøkte kjønnsforskjeller i internaliserende symptomer (angst og depresjon) hos barn og ungdom som var eksponert for fødselsdepresjon hos mor, samt hvilken rolle sosioøkonomiske faktorer og depresjon i svangerskapet spiller. Oversiktsforfatterne fant at den tydeligste risikofaktoren for internaliserende symptomer hos barn og ungdom var eksponering for fødselsdepresjon hos mor, særlig når depresjonen var alvorlig. Kjønnsforskjeller økte i ungdomsalderen, der jenter hadde høyere nivåer av internaliserende symptomer enn gutter. Sosioøkonomiske belastninger så ut til å forsterke risikoen. Lav husholdningsinntekt, lav utdanning hos mor og mors arbeidsledighet var knyttet til høyere nivåer av

internaliserende symptomer hos jenter i ungdomsalderen når mor hadde hatt fødselsdepresjon.

Gramma 2024 (48) oppsummerte 158 studier, hovedsakelig tverrsnittstudier, som undersøkte assosiasjonen mellom foreldreatferd og barns risiko for å bli utsatt for mobbing (både tradisjonell mobbing og nettmobbing). Funnene indikerte at varme og støttende foreldre, som viser omsorg, nærhet og interesse for barnet, er knyttet til lavere risiko for at barnet blir mobbet. Også det at foreldre gir barnet passende grad av selvstendighet og følger med på barnets liv, så ut til å være forbundet med mindre mobbeutsatthet. På den andre siden viste studiene at negative foreldrepraksiser, som kritikk, avvisning, fiendtlighet eller emosjonell tilbaketrekning, var forbundet med økt risiko for å bli utsatt for mobbing.

Low 2022 (70) oppsummerte 10 longitudinelle studier som undersøkte om fedres depresjon i svangerskapet eller i løpet av de to første årene etter fødsel henger sammen med senere psykiske vansker hos barna. Resultatene viste at fedres perinatale depresjon var knyttet til senere internaliserende symptomer hos barn, som for eksempel angst, tristhet og bekymring samt eksteraliserende atferd, som aggresjon og utagering.

Luo 2025 (71) oppsummerte 42 tverrsnitt- og longitudinelle studier og identifiserte risikofaktorer for barnemishandling (fysisk, seksuell og emosjonell mishandling, omsorgssvikt og flere former for mishandling) på individ-, familie- og samfunnsnivå. Blant familiefaktorer var foreldres psykiske helseproblemer, rusbruk og egen historie med mishandling forbundet med økt risiko, det samme gjaldt større familiestørrelse og lav sosioøkonomisk status. Høyere inntekt, utdanning og alder hos foreldre var derimot knyttet til lavere risiko. På individnivå hadde gutter høyere risiko for fysisk mishandling, og økende alder hos barnet var forbundet med økt risiko for å bli utsatt for flere former for mishandling. Når det gjaldt nærmiljøfaktorer, tydet funnene på noe lavere risiko for fysisk mishandling i urbane enn i rurale områder.

Ma 2022 (148) oppsummerte 41 studier, hovedsakelig longitudinelle studier, som undersøkte mediatorer og moderatorer i sammenhengen mellom mødres belastende barndomserfaringer og barns emosjonelle og atferdsmessige utvikling. Resultatene viste at mødres psykiske helse, særlig depressive symptomer og psykisk stress, er den mest konsistente mediatorfaktoren i sammenhengen mellom mors egne barndomsbelastninger og barnets emosjonelle og atferdsmessige vansker. Også kvaliteten på foreldre-barn-relasjonen fremkom som en sentral mekanisme.

Mattelin 2024 (80) oppsummerte 26 studier, hovedsakelig tverrsnittstudier, som utforsket risiko- og beskyttelsesfaktorer knyttet til psykisk og fysisk helse blant flyktningbarn i Norden. Eksponering for traumer og belastninger før, under og etter migrasjon var forbundet med økt risiko for psykiske vansker hos barna. Tap, separasjon, voldserfaringer og lengre asylprosesser var blant faktorene som ble knyttet til dårligere psykisk helse. Familiebelastninger og foreldres psykiske helse var også relatert til barns helseutfall. Ingen av de inkluderte studiene utforsket beskyttelsesfaktorer.

Pedersen 2023 (101) oppsummerte 19 longitudinelle studier som undersøkte psykologiske og kontekstuelle risikofaktorer for førstegangsdepresjon hos barn og unge. Resultatene viste at jenter hadde høyere risiko for førstegangsdepresjon enn gutter. Ungdom som allerede hadde andre psykiske helseproblemer ved starttidspunktet, hadde også økt risiko for å utvikle depresjon senere.

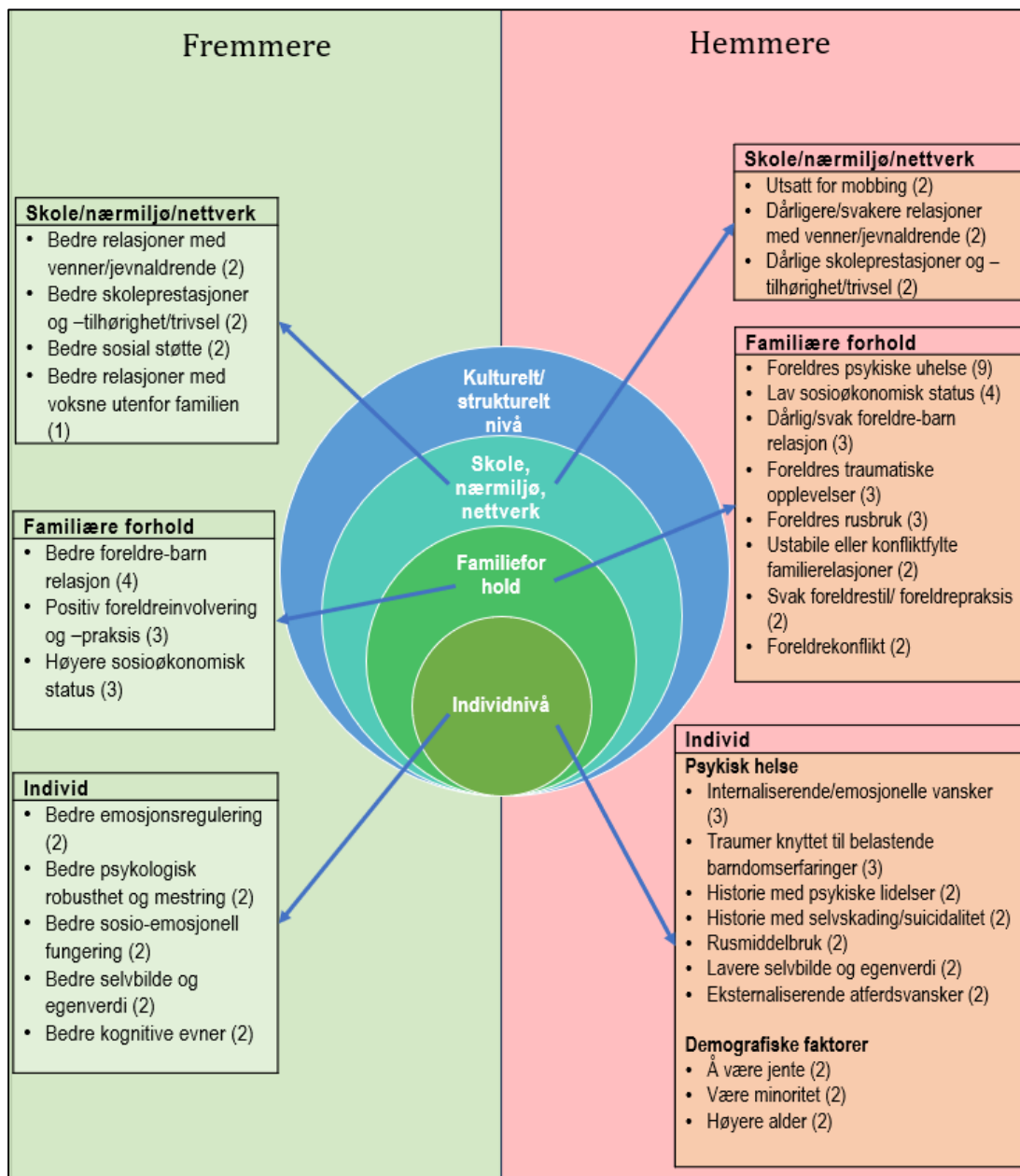
Pu 2025 (105) oppsummerte 12 longitudinelle studier som undersøkte sammenhengen mellom familiedysfunksjon og suicidal atferd generelt, selvmordstanker og selvmordsforsøk hos ungdom. Samlet viste resultatene at ungdom som vokser opp med familiedysfunksjon hadde høyere risiko for suicidal atferd enn ungdom med normal familiefungering. Økt risiko var knyttet til foreldres selvmord eller selvmordsforsøk, foreldres psykiske lidelser, fengsling av forelder eller familiemedlem, skilsmisse eller det å vokse opp i enslig forsørger-familie, samt foreldres rusmisbruk.

Rahmani 2024 (107) oppsummerte 43 longitudinelle studier som undersøkte risikofaktorer for å stå utenfor arbeid, opplæring og utdanning blant ungdom og unge voksne. Resultatene viste at flere helse- og psykososiale faktorer, spesielt psykiske lidelser og psykisk helsebelastning, var forbundet med å stå utenfor arbeid, opplæring og utdanning. Rusmiddelbruk, inkludert cannabis, røyking og annen narkotika bruk, var også knyttet til økt risiko. I tillegg var det å ha arbeidsledige foreldre, foreldre med lav inntekt, egne fysiske helseplager eller omsorgsansvar forbundet med økt risiko. Videre var det å stå utenfor arbeid, opplæring og utdanning knyttet til økt risiko for selvmord, kriminell atferd og senere arbeidsledighet. Samtidig fremstod høyere utdanningsnivå som en beskyttende faktor.

Zhao 2025 (141) oppsummerte 33 longitudinelle studier som undersøkte risikofaktorer for selvmordstanker, planlegging og selvmordsforsøk blant studenter. Analysene identifiserte 18 risikofaktorer, blant annet seksuell orientering (ikke-heterofil), økonomiske vansker, akademiske vansker, rusbruk, psykiske vansker, familie med psykiske vansker og traumatiske erfaringer. Beskyttende faktorer som ble identifisert i studiene var: sosial støtte og positiv mestring. Selvmordstanker ble fremhevet som en forløper til selvmord.

De viktigste faktorene som hemmer og fremmer en god oppvekst

For forskningsspørsmål 1, om de viktigste faktorene som hemmer og fremmer en god oppvekst, kan funnene på tvers av de 15 oversiktene forstås innenfor Bronfenbrenners økologiske modell, der barns utvikling påvirkes av faktorer på flere nivåer (figur 2). Dersom en faktor fremheves i kun én oversikt, rapporterer vi kun på den dersom den er assosiert med flere ulike utfall. Da det var stor variasjon i hvilke benevnelser de ulike oversiktene benyttet for faktorene studert, kombinert med at vi ønsket å få en overordnet oversikt over faktorer, lagde vi logiske kategorier hvor vi samlet faktorer som omhandlet det samme fenomenet. For eksempel så grupperte vi faktorer som omhandlet foreldres psykiske helse i én kategori. For beskrivelse av hvilke fenomener som er gruppert i hvilke faktorer, se vedlegg 6.

Figur 2: Fremmere og hemmere for gode oppvekstvilkår fordelt på Bronfenbrenners nivåer, og rangert etter hvor mange oversikter faktorene forekommer i.

Individnivå: Tidlige psykiske symptomer, som angst, depresjon samt andre emosjonelle og atferdsmessige vansker, fremstår å ha betydning for senere psykiske helseproblemer (23;26;34;101;141). Flere oversikter finner at ungdoms risikoadferd, inkludert rusbruk og selvskadingsatferd, henger sammen med psykiske belastninger og øker risiko for videre negative utfall, som utenforskap fra utdanning og arbeid, samt internaliserende og eksternaliserende vansker (107;141). Videre ser lavere selvbilde og egenverdi ut til å være en risikofaktor for negative utfall (23;141), som ensomhet, suicidalitet og depresjon. Det rapporteres om kjønnsforskjeller, der jenter har høyere risiko for

internaliserende vansker og depresjon, særlig i ungdomsalder (44;101). Videre rapporterer to oversikter en sammenheng mellom å være en del av en minoritet og atferdsproblemer (34) og å bli utsatt for overgrep og omsorgssvikt (71).

Samtidig identifiseres flere beskyttelsesfaktorer på individnivå, blant annet god kognitiv fungering (28;34), psykologisk robusthet og mestring (23;141), god emosjonsregulering (23;28;34;141), positivt selvbilde og egenverdi (23;34) og god sosio-emosjonell fungering (28;34).

Familienivå: Utfordrende familieforhold er knyttet til faktorer som hemmer gode oppvekstvilkår på tvers av de inkluderte oversiktene. Foreldres psykiske helseproblemer, inkludert fødselsdepresjon hos mor og perinatal depresjon hos far, er faktorene som trekkes frem i flest oversikter som knyttet til økt risiko for negative utfall for barn og ungdom (23;26;34;44;71;80;105;141;148). Foreldres belastende barndomserfaringer fremheves også som betydningsfulle for en rekke negative helse- og utviklingsutfall hos barna (18;26;71;80). Mødres psykiske helse ser også ut til å mediere sammenhengen mellom egne barndomsbelastninger og barns emosjonelle og atferdsmessige utvikling (44;70). Videre er ustabile eller konfliktfylte familierelasjoner (48;105), mindre støttende foreldrepraksis (26;48) og dårlig foreldre-barn relasjon (23;34;148) forbundet med økt risiko for psykiske vansker, ensomhet, mobbeutsatthet og suicidal atferd (148). Lav sosioøkonomisk status, som lav husholdningsinntekt, lav utdanning og arbeidsledighet hos foreldre, er også forbundet med økt risiko for blant annet psykiske vansker og senere utenforskap fra utdanning, opplæring og arbeid (26;34;44;71;107). Sosioøkonomiske belastninger ser også ut til å forsterke effekten av andre risikofaktorer, for eksempel sammenhengen mellom foreldres depresjon og barns psykiske vansker (44).

Motsatt sett er høy sosioøkonomisk status forbundet med lavere risiko for negative utfall som omsorgssvikt og overgrep og det å stå utenfor arbeid, opplæring og utdanning (26;71;107). Videre viser funnene at positiv og støttende foreldrepraksis (26;28;48) og god foreldre-barn-relasjon virker beskyttende (23;26;28;34;48).

Skole, nærmiljø og nettverk: Relasjoner utenfor familien, inkludert venner, skole og nærmiljø ser ut til å ha betydning for barn og ungdoms oppvekstvilkår. Negative sosiale erfaringer som mobbing og sosial avvising er knyttet til økt ensomhet og psykiske vansker (23;34), mens gode vennskap og sosial støtte virker beskyttende (23;28;34;141). Videre fremstår skolen både som risiko- og beskyttelsesarena. Skoletrivsel og gode akademiske ferdigheter er knyttet til bedre psykososiale og utdanningsrelaterte utfall (23;28), mens lav skolefungering og -tilhørighet er forbundet med økt risiko for psykiske plager, ensomhet og suicidalitet (23;28;107;141).

Kulturelt og strukturelt nivå: Faktorer på kulturelt og strukturelt nivå var i mindre grad eksplisitt undersøkt i de inkluderte oversiktene. Likevel, flere av de sosioøkonomiske forholdene som er omtalt under familienivå, kan også forstås i lys av strukturelle rammer som arbeidsmarked, velferdsordninger og sosial ulikhet. Dette er en indikasjon på at strukturelle forhold kan ligge til grunn for mange av de familiære faktorene som er identifisert, selv om de ikke alltid analyseres direkte.

Beskrivelse av oversiktene om kriminalitet

Vi inkluderte åtte systematiske oversikter som omhandlet risiko- og/eller beskyttelsesfaktorer blant unge og deres omgivelser, knyttet til ulike aspekter ved det å begå lovbrudd. I enkelte av oversiktene inngikk utfall som ikke nødvendigvis i seg selv er lovbrudd (radikaliserte holdninger/intensjoner eller gjengtilhørighet), men som i studiene er tett knyttet til det å begå lovbrudd. Oversiktene er presentert alfabetisk i tabell 2, og en beskrivelse av hver av oversiktene hovedfunn presenteres under tabellen.

Oversiktene var publisert mellom 2020 og 2025 og inkluderte samlet 401 primærstudier. Oversiktene tilnærming var enten 1) å undersøke faktorer relativt bredt – og hvorvidt og hvordan disse henger sammen med kriminalitet, eller 2) å undersøke betydningen av én eller et fåtall spesifikke faktorer og betydningen disse har for å begå kriminalitet. Tematisk dekker de åtte oversiktene risiko- og/eller beskyttelsesfaktorer knyttet til det å begå ulike typer lovbrudd i ung alder (50;146), å begå lovbrudd på nytt etter en domfellelse (147), risiko- og/eller beskyttelsesfaktorer knyttet til radikaliserte voldshandlinger (37;136), samt betydningen av bestemte risiko- og/eller beskyttelsesfaktorer (skoleprestasjoner, skadelige barndomsopplevelser/traumer, ADHD) for det å utføre lovbrudd i ungdomsalder (63;77;83).

Utvalgene som inngikk i studiene i syv av oversiktene var unge mellom 10 og 25 år. I den siste oversikten, som er en av to oversikter om radikalisert vold, består rundt halvparten av studiene av unge og halvparten av voksne slik at gjennomsnittsalderen er noe høyere (29 år) (136). I to av oversiktene omfatter utvalgene unge generelt (37;63), i to omfatter utvalgene unge generelt, unge i risikogrupper samt unge domfelte (50;147), mens i de fire siste oversiktene omfatter utvalgene unge som er domfelte, i kontakt med rettsvesenet eller er radikaliserte (77;83;136;147).

To av oversiktene har kun inkludert studier fra USA (146;147) og ytterligere én oversikt har overveiende studier fra USA (77). I de øvrige fem oversiktene utgjør europeiske studier en like stor (63) eller den største andelen studier (37;50;83;136).

To oversikter inkluderer kun studier med longitudinelt design (63;147). Dette kan gi (men ikke nødvendigvis) et bedre grunnlag for å fastslå faktorenes påvirkning på utfallet. De resterende seks oversiktene består hovedsakelig av tverrsnittstudier, og det må vektlegges at sammenhengene mellom faktorer og utfall er assosiasjoner, ikke årsakssammenhenger.

Vurdering av metodisk kvalitet

For systematiske oversikter om kriminalitet var det ikke like stort tilfang av oversikter av høy og middels metodisk kvalitet, sammenlignet med oversikter om oppvekstvilkår generelt, noe som resulterte i at vi også inkluderte oversikter med lav metodisk kvalitet. I denne paraplyoversikten behandlet vi data fra oversikter av lav metodisk kvalitet på samme måte som data fra oversikter av middels/høy kvalitet. Vår vurdering av oversiktene metodiske kvalitet fant at tre av de åtte oversiktene hadde høy eller høy til middels kvalitet, to hadde middels kvalitet og tre hadde lav metodisk kvalitet, målt med

den utvalgte sjekklisten (9). Der vi vurderte kvaliteten som lavere, var årsakene primært oversiktens manglende/uklare beskrivelser av studienes risiko for systematiske skjevheter, manglende/uklare beskrivelser av analytisk tilnærming, samt manglende/uklar støtte i data ved f.eks. bastante konklusjoner om årsak-virkningsforhold. Vurderingene presenteres i vedlegg 5.

Beskrivelse av hver oversikt om kriminalitet og deres funn

I tabell 2 beskriver vi hver av de åtte oversiktene om kriminalitet og under tabellen gir vi en beskrivelse av hver av oversiktens hovedfunn.

Tabell 2: Kort beskrivelse av inkludert oversikter om kriminalitet (N=8)

Første-forfatter, år	Formål	Antall inkl. studier, land, design og type analyse	Utvalg	Kvalitet
Aazami 2023 (146)	Oppsummere risiko- og beskyttelsesfaktorer knyttet til ungdomskriminalitet	N=28. USA (100 %). Ulike studiedesign, narrativ analyse	Over 57 000* unge 11-25 år både generelle utvalg, risikogrupper og domfelte	Lav
Duindam 2025 (37)	Oppsummere effekten av beskyttende faktorer på ekstremisme og voldelig radikaliserings, samt å identifisere hvilke forhold som påvirker styrken av disse beskyttende faktorene	N=41. 34 fra land i Europa og Nord-Amerika, 7 fra ikke-relevante land eller ikke spesifisert. Tverrsnittstudier (90 %), andre (10 %), metaanalyse	55 563 unge 12-25 år	Høy/middels
Haylock 2020 (50)	Oppsummere risiko- og beskyttelsesfaktorene knyttet til våpenkriminalitet og gjengvirksomhet i Storbritannia	N=16. Kun Storbritannia. Tverrsnitt (25 %), litteraturstudier (19 %), kohortstudier (19 %), kvalitative studier (19 %), case control (19 %), narrativ analyse	Over 10 000* unge 10-24 år, både generelle utvalg, risikogrupper og domfelte	Lav
Jacobs 2020 (147)	Oppsummere hvilke sosiale faktorer som påvirker ny kriminalitet, samt undersøke hvordan og for hvem disse faktorene virker inn	N=27. USA (100 %). Kun longitudinelle studier, narrativ og metaanalyse	Om lag 193 710 unge med domfellelse før 18 år	Middels
Lankester 2025 (63)	Oppsummere assosiasjoner mellom skolasjansjoner mellom skole	N=17. Europa (41 %), USA (41 %), Australia (6 %),	590 169 unge <25 år	Middels

	leprestasjoner og senere ungdomskriminalitet	Sør-Korea (6 %), flere land (6 %). Kun longitudinelle studier, narrativ og metaanalyse		
Malvaso 2022 (77)	Oppsummere omfanget av ACE og traumesymptomer og sammenhenger mellom disse	N=124. USA (72 %), Australia (8 %), Japan (6 %). Tverrsnittstudier (81 %), longitudinelle (19 %), narrativ og metaanalyse	Unge <18 år i kontakt med rettsvesenet*	Høy/middels
Miklosi 2025 (83)	Oppsummere faktorer som øker eller påvirker risikoen for ungdomskriminalitet hos unge med ADHD	N=21. Europa (43 %), USA (29 %), Asia (19 %), Australia (5 %), Nigeria (5 %). Tverrsnittstudier (48 %), longitudinelle (29 %), kassserie (10 %), registerstudie (10 %), RCT (5 %), narrativ analyse	Om lag 19 800 unge 12-21 år i kontakt med rettsvesenet	Lav
Wolfowicz 2021 (136)	Oppsummere individuelle faktorer som øker eller reduserer risikoen for radikalisering (holdninger, intensjoner eller atferd)	N=127. Europa (58 %), Nord-Amerika (35 %). Flest tverrsnitt, noen få longitudinelle studier, metaanalyser	350 577 radikaliserte (høyre, venstre, islamist, etno-nasjonalist), snittalder 29 år	Høy

* Nøyaktig antall deltakere er ikke oppgitt i oversikten, eller er ikke mulig å summere. Forklaringer: Narrativ analyse=studienes resultater er oppsummert beskrivende i tekst og eventuelle mønstre påpekes. Metaanalyse=studienes resultater er (ev. omregnet til) effektstørrelser som kan slås sammen statistisk til en samlet effekt.

Forkortelser: ACE=Adverse Childhood Experiences (belastende barndomserfaringer)

Aazami (2023) (146) oppsummerte risiko- og beskyttelsesfaktorer knyttet til kriminalitet blant unge, undersøkt i både generelle utvalg, risikogrupper og domfelte unge. Oversiktsforfatterne inkluderte 28 studier fra USA, med ulike studiedesign (18 studier av faktorer). To overordnede kategorier av risikofaktorer ble funnet: 1) familiekonflikt og dysfunksjon (f.eks. autoritær foreldrestil, høy grad av familiekonflikt i hjemmet samt eksponering for vold og traumer i barndommen); og 2) omsorgssvikt og mishandling (f.eks. kronisk forsømmelse og fysisk, emosjonell eller generell mishandling). Disse faktorene så ut til å øke risikoen for kriminalitet blant unge. Beskyttende faktorer (individuelle og familiære formildende faktorer) var særlig trivsel på skolen, gode skoleprestasjoner samt sterke og positive relasjoner til foreldrene.

Duindam (2025) (37) oppsummerte 41 studier som undersøkte effekten av beskyttende faktorer på ekstremisme og voldelig radikalisering, og identifiserte hvilke forhold

som påvirket styrken av disse beskyttende faktorene. Av de 41 inkluderte studiene bestod 90 % av tverrsnittstudier. Oversiktsforfatterne skiller ikke mellom radikalisererte *holdninger*, *intensjoner* og *handlinger*. Vi inkluderer likevel oversikten fordi *handlinger* inngår i flere av studiene og holdninger i seg selv er en risikofaktor for handlinger (se Wolfowicz 2021)(136) samt at beskyttelsesfaktorer her løftes tydelig frem. Oversikten identifiserte seks beskyttelsesfaktorer som hadde en dempende effekt på ekstremisme og voldelig radikaliserings blant ungdom i alderen 12-25 år. Disse omfattet gode skoleprestasjoner, det å være jente, (pro)sosial atferd, positiv foreldreinvolvering, positiv kontakt mellom grupper av ulikt etnisk opphav og opplevd rettferdighet når det kom til saksbehandlingen (i hvilken grad ungdom opplevde at myndigheter, institusjoner eller beslutningstakere behandlet dem rettferdig, respektfullt og transparent gjennom hele beslutningsprosessen). Moderatoranalyser viste imidlertid at hvorvidt disse faktorene virket dempende varierte etter kontekstuelle forhold. For eksempel var skoleprestasjoner mer beskyttende i forbindelse med høyreorienterte og religiøse ideologier enn for venstreorienterte ideologier, mens sosial tilknytning kun hadde beskyttende virkning innen religiøse kontekster. Videre hadde positive livsforventninger kun beskyttende effekt i vestlige land, mens effekten uteble i ikke-vestlige kontekster. Positive livsforventninger var også mer beskyttende i grupper med færre gutter og høyere andel minoritetsungdom, mens sosial tilknytning var mest virkningsfull for yngre deltakere.

Haylock (2020) (50) undersøkte risiko- og beskyttelsesfaktorer knyttet til våpenkriminalitet blant unge i Storbritannia, inkludert våpenbæring/bruk, gjengtilknytning og drap. Oversiktsforfatterne inkluderte 16 studier med ulike studiedesign av ungdom generelt, risikoutvalg og domfelte. De skiller mellom individuelle, relasjonelle, nærmiljø- og samfunnsfaktorer. Resultatene viste ingen sammenheng mellom våpenkriminalitet/gjengvirksomhet og individuelle faktorer som kjønn eller etnisitet. Belastende barndomserfaringer, dårlig psykisk helse og tidligere utsatt for vold var faktorer som kunne ha en sammenheng med kriminalitet/gjengvirksomhet. Å omgås andre høyrisikogrupper av ungdom kunne se ut til å være en relasjonell risikofaktor. Det å bo i et belastet boligområde med høy grad av arbeidsledighet, samt tilhøre et samfunn med diskriminering og der status og maskulinitet var verdsatt, så også ut til å kunne utgjøre risikofaktorer. Beskyttende faktorer ble ikke identifisert i oversikten.

Jacobs (2020) (147) oppsummerte studier som undersøkte hvilke faktorer på samfunnsnivå (*ecological factors*) som påvirker det å begå ny kriminalitet blant ungdom som allerede hadde begått lovbrudd. Forfatterne skiller mellom sosiostrukturelle faktorer (f.eks. belastning i nabolag, sosial kapital, nettverk, ulikheter mellom grupper, tilgang på ressurssterke voksne), økonomiske faktorer (inntekt, inntektsulikhet, arbeidsledighet) og faktorer knyttet til rettsvesenet (kriminalomsorgstiltak, politiltak). Forfatterne inkluderte 27 longitudinelle studier fra USA; de fleste undersøkte sosiostrukturelle faktorer. Resultatene tydet på at den sterkeste risikofaktoren var en samlet levekårsbelastning i et boligområde. Når et område preges av fattigdom, arbeidsledighet, trygd og mange aleneforeldre, øker sannsynligheten for tilbakefall. Også høy andel av kriminelle ungdommer i nabolaget så ut til å påvirke risiko for at en ungdom begår nye lovbrudd. Oversiktene fant ikke at økonomiske eller demografiske faktorer (bortsett fra høy andel innvandrere) i seg selv var knyttet til ny kriminalitet.

Lankester (2025) (63) oppsummerte 17 longitudinelle studier som undersøkte assosiasjoner mellom skoleprestasjoner og senere ungdomskriminalitet. Oversikten fant at ungdom som strever faglig, oftere utvikler atferd som leder til lovbrudd senere. Denne sammenhengen ser ut til å bestå selv når det kontrolleres for sentrale risikofaktorer som sosioøkonomisk status og tidligere atferdsvansker og lovbrudd. Funnene antyder at selv når slike forhold kontrolleres for, består koblingen mellom faglige vansker og senere kriminalitet. Psykososiale faktorer, som lav selvfølelse, svake sosiale bånd og manglende mestring i skolen, fremheves også som medvirkende, særlig fordi de kan gjøre ungdom mer sårbare for negative jevnaldrende miljøer, der lovbrudd er mer akseptert. Samlet viser resultatene at skoleprestasjoner ikke virker isolert, men inngår i en bred kontekst av sosiale, økonomiske og individuelle forhold som til sammen kan øke risikoen for ungdomskriminalitet.

Malvaso (2022) (77) undersøkte assosiasjoner mellom belastende barndomserfaringer og traumer blant ungdom som har begått lovbrudd, og identifiserte risiko- og beskyttelsesfaktorer (medierende faktorer) som kan påvirke sammenhengen mellom belastende barndomserfaringer, traumer og kriminalitet. Oversikten, som oppsummerte 124 studier bestående hovedsakelig av tverrsnittstudier, fant at ungdom involvert i kriminalitet hadde 12 ganger høyere sannsynlighet for å ha opplevd minst én belastende barndomserfaring (f.eks. fysisk, psykisk eller seksuell vold, omsorgssvikt, vold i hjemmet, foreldres samlivsbrudd, foreldre med rusmiddelbruk og psykiske lidelser eller foreldre som begår kriminelle handlinger). Videre tyder funnene på at det er flere forhold som ser ut til å øke risikoen for negative utviklingsforløp blant ungdom med belastende barndomserfaringer. Særlig gjelder dette vansker med emosjonsregulering, dissosiasjon, emosjonell nummenhet, psykiske helseplager, rusproblemer, aggresjon og enkelte personlighetstrekk som callous-unemotional trekk (kjennetegnes av mangel på skyldfølelse eller dårlig samvittighet, lite empati, begrensede følelsesuttrykk, lav respons på straff, kritikk eller negative tilbakemeldinger). Samtidig fremgår det at enkelte beskyttende faktorer, som positive relasjoner, resiliens og tilgang til støttende og stabile omsorgsrammer, ser ut til å kunne dempe både traumebelastning og risiko for videre problematferd.

Miklosi (2025) (83) fokuserte på ADHD og ungdomskriminalitet, med vekt på atferdsmessige, psykiske og sosiale forklaringsfaktorer. Oversiktsforfatterne inkluderte 21 studier med ulikt studiedesign. Utvalgene i studiene var ungdom med og uten ADHD-diagnose eller ADHD-symptomer som hadde vært i kontakt med rettssystemet (institusjon, fengsel/varetekt, rettspsykiatrisk vurdering eller tilsyn), og det var flest gutter. Resultatene kan tyde på at ungdom med ADHD har økt risiko for å begå kriminalitet. ADHD-symptomer som impulsivitet og emosjonell dysregulering fremkom i mange av studiene og var knyttet til tidligere kriminalitetsdebut og høyere frekvens av vinningskriminalitet. Komorbide lidelser som atferdsforstyrrelser, rusmiddelproblemer og psykiske plager som depresjon og PTSD forsterket kriminalitetens omfang og alvorlighet. Sosiale og strukturelle forhold som lavt utdanningsnivå, skolefravall, ustabile familieforhold og belastende barndomserfaringer kunne også bidra til økt risiko.

Wolfowicz (2021) (136) undersøkte individuelle faktorer som øker eller reduserer risikoen for radikale holdninger, intensjoner og handlinger. Oversikten inkluderte 127

studier, hvorav flertallet var tverrsnittstudier. Vi fokuserer her på risikofaktorer for *handlinger*, dvs. deltakelse i volds- eller terrorhandlinger. Risikofaktorer som viste klare assosiasjoner med radikaliserende handlinger var overveiende det oversiktsforfatterne selv omtaler som klassiske kriminogene faktorer, dvs. risikofaktorer for kriminalitet generelt. De viktigste faktorene var tidligere fengslinger/begått kriminalitet, tap av arbeid, radikale holdninger, kontakt med radikaliserende andre på sosiale medier, radikaliserende/avvikende venner samt personlige karakteristika som manglende selvkontroll og sinne. I tillegg var det å være gutt en faktor som økte risikoen, samt det å være under eller tidligere ha gjennomført militærtjeneste (hvilket kan henge sammen med den store andelen studier fra f.eks. USA der militærtjeneste er valgfritt). Oversikten oppsummerte også to faktorer som så ut til å kunne dempe risikoen for radikaliserende handlinger (vold), nemlig lovløshet og skoletilknytning.

De viktigste risiko- og beskyttelsesfaktorene for at barn og unge begår kriminelle handlinger

For forskningsspørsmål 2 identifiserte vi flere viktige faktorer på flere ulike nivåer rundt barn og unge. Det var klart flest risikofaktorer som ble identifisert (se figur 3 og vedlegg 6).

På **individnivå** omfattet de viktigste risikofaktorene som ble undersøkt i oversiktene blant annet opplevd traumereaksjoner knyttet til belastende barndomserfaringer og ulike psykiske lidelser som ADHD, atferdsforstyrrelser, angst og depresjon. Også dårlig emosjonsregulering, impulsivitet, aggressiv atferd, rusmiddelbruk og tidlig problematferd/ så ut til å øke risikoen for å begå kriminelle handlinger ytterligere. Når det gjaldt radikaliserende voldshandlinger, viste studier at tidligere kriminalitet, tap av arbeid, radikale holdninger samt sinne og dårlig selvkontroll var relevante risikofaktorer. Beskyttende faktorer på individnivå omfattet god emosjonsregulering, gode mestringsstrategier, god selvfølelse og livstilfredshet.

Familierelaterte faktorer var de mest undersøkte risikodimensjonene for barn og unges kriminelle utvikling på tvers av oversiktene. Omsorgssvikt, vold og overgrep, inkludert eksponering for vold og rus i hjemmet, så ut til å være korrelert med økt sannsynlighet for ungdomskriminalitet. I tillegg så det ut til at unge som lever i ustabile eller konfliktpregede hjem, eller i familier preget av fattigdom, arbeidsledighet og lave utdanningsnivåer kunne ha en sammenheng med høyere kriminalitetsrisiko. Beskyttende familierelaterte faktorer så ut til å være særlig trygge, varme og stabile relasjoner mellom foreldre og barn, men også positiv foreldreinvolvering og foreldrepraksis.

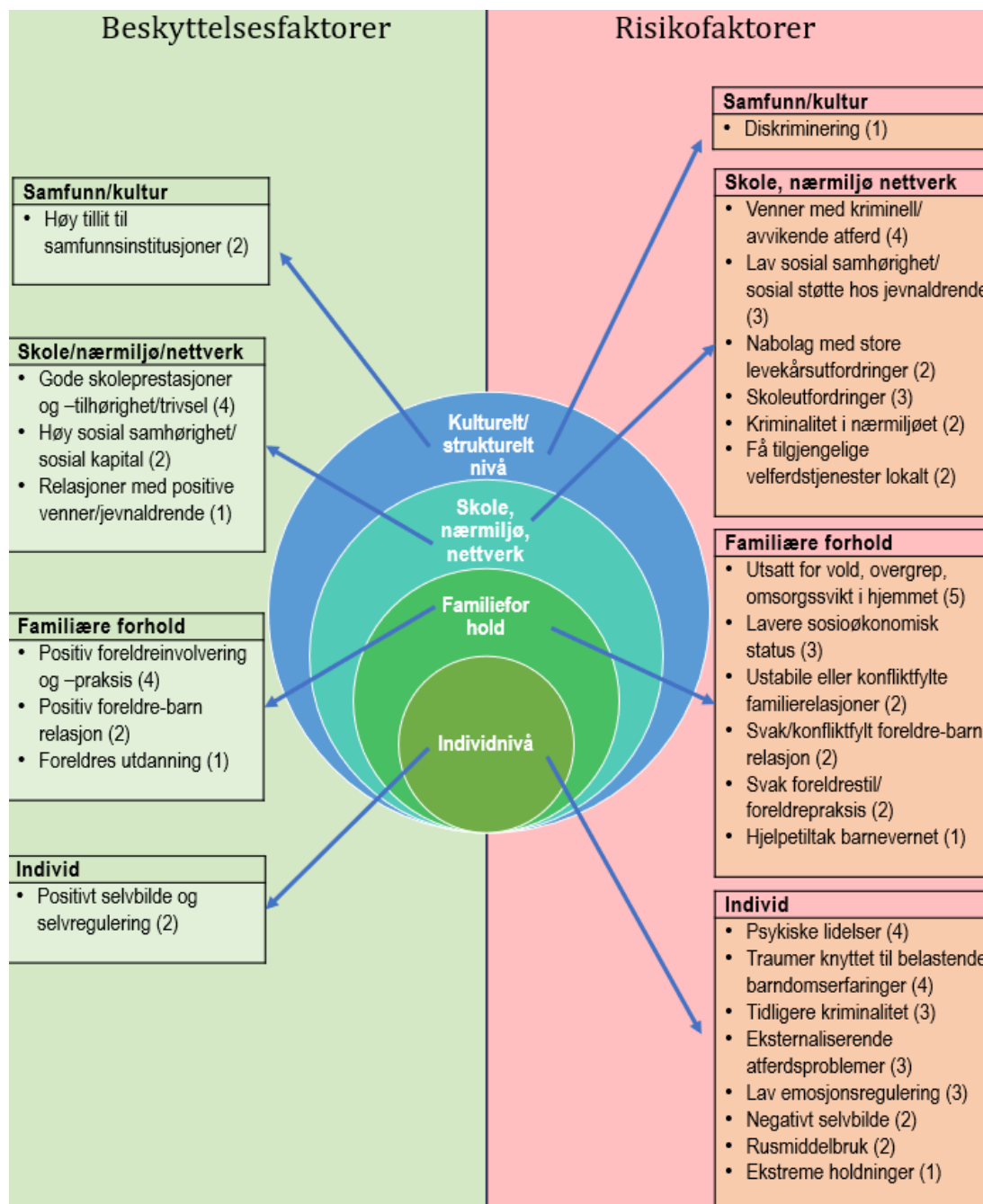
Sosiale og miljømessige forhold så også ut til å spille en sentral rolle. Omgang med kriminelle (eller radikaliserende) jevnaldrende, lav sosial samholdighet eller sosial støtte (f.eks. opplevelsen av sosial konflikt eller avvisning fra jevnaldrende) og negative skole- eller nærmiljørelasjoner økte risikoen betydelig. I nærmiljøet tydet funnene på at nabolag med store levekårsutfordringer (høye kriminalitetsnivåer, sosial uorden, lav sosial

integrasjon og økonomisk ulikhet) og få tilgjengelige helse- og sosialtjenester (inkludert samfunnskritiske tjenester som politi) bidro til å forsterke en kriminalitetsfremmende utvikling hos unge. Beskyttende sosiale faktorer omfattet relasjoner med positive (ikke-kriminelle) venner/jevnaaldrende, prososial atferd og opplevelse av sosial tilhørighet.

Skolearenaen så ut til å fungere både som en risikofaktor og en beskyttende arena for involvering i kriminalitet. Mens store skoleutfordringer (som lav skolemestring, svake faglige prestasjoner, lese- og skrivevansker, skolefravall, dårlig elev-lærer relasjon og negative skoleerfaringer) så ut til å øke risikoen for kriminalitet (inkludert radikaliseringsstilknyttet kriminalitet), fungerte skoletrivsel, gode skoleprestasjoner, god tilknytning til lærere og opplevelse av tilhørighet som viktige buffere. Skolen så dermed ut til å kunne være en sentral forebyggingsarena, både gjennom læringsmiljøet (inkludert faglige prestasjoner og mestring) og gjennom voksne ressurspersoner som kunne gi støtte og tilhørighet.

Også **strukturelle forhold i samfunnet** kunne både øke risikoen og virke beskyttende eller redusere risikoen for å begå kriminalitet, selv om få faktorer ble identifisert. Opplevd diskriminering og marginalisering så ut til å være særlig fremtredende blant unge som havnet i gjengmiljøer. Det å ha tillit til samfunnsinstitusjoner som de øverste folkevalgte organene, politi og rettsvesenet og tillit til at man blir behandlet rettfærdig av offentlige myndigheter i møte med disse, kunne bidra til å redusere risikoen for radikaliserings og tilhørende lovbrudd.

I figur 3 under oppsummerer vi de viktigste risiko- og beskyttelsesfaktorene for at barn og unge begår kriminelle handlinger.

Figur 3: Beskyttelses- og risikofaktorer knyttet til ungdomskriminalitet fordelt på Bronfenbrenners nivåer, og rangert etter hvor mange oversikter faktorene forekommer i.

Faktorenes betydning i ulike perioder av oppveksten

Når det gjelder forskningsspørsmål 3 om hvilke faktorer som har betydning i ulike perioder av oppveksten, tyder funnene på at i svangerskap og tidlig barndom kan foreldrenes psykiske belastninger og psykiske helse (44;70), og foreldres egne tidligere belastende erfaringer i barndommen ha betydning for barnets helse og utvikling (18;148). I denne tidlige fasen ser det ut til at kvaliteten på omsorg og samspill mellom foreldre og barnet (sensitivitet, responsivitet og trygghet) er en faktor som både kan

fremme utvikling og dempe negative effekter av belastningen (148). I barnehage- og barneskolealder blir sosiale erfaringer i jevnaldergruppen gradvis viktigere, og mobbing, lav sosial aksept og lav grad av sosial tilhørighet fremstår som hemmere, mens vennskapskvalitet, tilhørighet og støtte fremstår som fremmere (23;48). Samtidig fortsetter samspillet i familien og foreldrestøtte å spille en viktig rolle (23;26). I ungdomstiden og tidlig voksen alder kommer flere «ungdomsnære» faktorer sterkere fram: skoleprestasjoner og skoletilhørighet, jevnaldersmiljø, rus og risikoadferd, søvn og mestingsstrategier, samt tidlige psykiske plager som kan markere økt risiko for senere depresjon, suicidalitet og utenforskap fra utdanning og arbeid (26;101;107;141). I denne fasen ser det også ut til at familiefungering fortsatt er viktig, blant annet ved at familiedysfunksjon og belastning i familien henger sammen med suicidal atferd og andre problemer (26;105).

Oversiktene om kriminalitet undersøkte i liten grad om risiko- eller beskyttelsesfaktorene hadde ulik betydning i ulike utviklingsstrinn eller aldersfaser. De fleste oversiktene omtalte «unge» eller «ungdom» som en samlet gruppe, uten systematiske sammenligninger mellom for eksempel tidlig barndom og sen ungdom. Det finnes enkelte indirekte indikasjoner på mulige aldersforskjeller. Duindam (37) fant at sosial tilknytning kunne virke mer beskyttende for yngre deltakere når det kom til senere kriminalitet. Miklosi (83) fant at ADHD-symptomer hos unge kunne knyttes til tidligere kriminalitetsdebut. Videre pekte Malvaso (77) og Aazami (146) på betydningen av belastende barndomserfaringer og traumer i barndommen for senere kriminalitet, og Lankester (63) fant at faglige vansker i skolealder hang sammen med senere ungdomskriminalitet. Haylock (50) fant at unge som selv tidligere hadde vært offer for trusler, vold eller skade hadde høyere sannsynlighet for selv å begå våpenrelatert vold senere.

Faktorer som har betydning for flere ulike utfall

I arbeidet med forskningsspørsmål 4 identifiserte vi flere faktorer som så ut til å ha betydning på tvers av flere ulike utfall. For å besvare spørsmålet, og samtidig synliggjøre kompleksiteten i sammenhengene mellom de undersøkte faktorene og utfallene, utarbeidet vi figur 4 (se under). Figuren er ment å gi et overordnet visuelt bilde av hvor sammensatte disse forholdene er, snarere enn å leses i detalj.

I gjennomgang av kunnskapsgrunnlaget blir det tydelig at risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer ikke kan forstås isolert fra hverandre. Mange av de samme faktorene går igjen som både risiko- og beskyttelsesfaktorer, men det er retningen og graden av faktoren som har betydning. For eksempel er lav sosioøkonomisk status i familien knyttet til økt risiko for negative utfall, mens høy sosioøkonomisk status kan virke beskyttende. Tilsvarende ser vi at en dårlig forelder-barn relasjon og mindre støttende foreldreskap og foreldrepraksis kan utgjøre risikofaktorer, mens en god forelder-barn relasjon og positiv, støttende foreldrepraksis virker beskyttende. Det samme mønsteret gjelder relasjoner til venner og jevnaldrende: Negative sosiale relasjoner og lav sosial støtte kan øke risiko, mens gode og støttende relasjoner kan virke beskyttende.

Når vi ser på faktorer som går igjen på tvers av flest utfall, er det særlig noen som peker seg ut. Familiens sosioøkonomiske status er den faktoren som er knyttet til flest ulike utfall. Den ses i sammenheng med ungdomskriminalitet, det å stå utenfor arbeid og utdanning, utsatthet for vold, overgrep og omsorgssvikt i hjemmet, kognitive evner og fungering, samt emosjonelle og atferdsmessige vansker. Også foreldre-barn-relasjonen er undersøkt som faktor på tvers av mange utfall, og ser ut til å ha betydning for blant annet ungdomskriminalitet, emosjonelle og atferdsmessige vansker, ensomhet, det å bli mobbet og relasjoner til venner og jevnaldrende. Videre går foreldres psykiske helse og foreldres egne tidligere traumatiske opplevelser igjen på tvers av flere utfall. Disse faktorene er blant annet knyttet til emosjonelle og atferdsmessige vansker, kognitive evner og fungering, samt utsatthet for vold, overgrep og omsorgssvikt i hjemmet, og i noen sammenhenger også suicidalitet og fysiske helseproblemer hos barnet. Traumer knyttet til belastende barndomserfaringer hos barnet eller ungdommen peker seg også ut og har betydning for emosjonelle og atferdsmessige vansker, ungdomskriminalitet og kognitive evner og -fungering. Også foreldreskap og -praksis har betydning for flere utfall som ungdomskriminalitet, kognitive evner og -fungering og trivsel og velvære. Samlet sett peker disse funnene på at familie- og foreldreforhold er sentrale faktorer som har stor betydning for barn og unges oppvekstvilkår.

På sosialt nivå framstår relasjoner til venner og jevnaldrende som en gjennomgående faktor, både som beskyttende faktor og risikofaktor, med betydning for ungdomskriminalitet, radikal atferd, emosjonelle og atferdsmessige vansker og ensomhet. Også lav sosial samhörighet og lav sosial kapital peker seg ut som faktorer knyttet til flere ulike utfall, blant annet ungdomskriminalitet, emosjonelle og atferdsmessige vansker, relasjoner til venner og jevnaldrende, trivsel og velvære, og suicidalitet. Dette illustrerer at kvaliteten i nærmiljøet og i sosiale fellesskap kan ha betydning på tvers av mange utfall. På individnivå er psykisk uhelse, psykososiale og kognitive ressurser hos barnet sentrale faktorer som alle har betydning for flere ulike utfall undersøkt.

Et overordnet funn er at «fellesfaktorer» ofte er forhold som ligger tett på barnets eller ungdommens hverdagsliv, særlig familie, skole og sosialt nettverk, og som kan knyttes til flere utfall samtidig. Kompleksiteten ligger i at de samme fenomenene kan være en faktor som enten beskytter eller utgjør risiko, og et utfall. For eksempel kan skolefungering og skoletilhørighet, relasjoner til venner og jevnaldrende, samt emosjonelle og atferdsmessige vansker, både være utfall av tidligere belastninger og samtidig fungere som faktorer som øker risikoen for videre negative utfall. Det er også viktig å understreke at sammenhengene vi beskriver, først og fremst speiler hva forskningen i de inkluderte oversiktene faktisk har undersøkt. Andre viktige faktorer og utfall kan være underbelyst i dette kunnskapsgrunnlaget, noe som innebærer at de faktiske sammenhengene kan være enda mer komplekse.

Figur 4: Visuell fremstilling av kompleksiteten mellom faktorer og utfall undersøkt i oversiktene.

Beskrivelse av relevante retningslinjer

Vi identifiserte totalt 26 aktuelle retningslinjer og veiledere fra nasjonale og internasjonale aktører. Retningslinjene er listet og kort beskrevet i vedlegg 7.

Kildene omfatter nasjonale fagmyndigheter i Norge (Helsebiblioteket), Sverige (Socialstyrelsen) og Danmark (Sundhedsstyrelsen), samt internasjonale aktører som NICE (Storbritannia), WHO, og flere dokumenter formidlet via TRIP databasen ([Trip Medical Database](#)) (Canada, USA, Storbritannia, Skottland og Australia). I tillegg inngår enkelte nasjonale strategidokumenter og kunnskapsoppsummeringer identifisert via åpne søk (Google).

Tematisk omhandler retningslinjene særlig:

- Psykisk helse hos barn og unge, inkludert organisering av tjenester, tidlig identifisering og behandling
- Omsorgssvikt, vold og traumer, herunder identifisering og håndtering
- Barnevern og helsekartlegging av sårbare barn
- Forebyggende helsetjenester og tidlig innsats
- Radikalisering, kriminalitet og risikoadferd (i enkelte dokumenter)
- Strukturelle og sosiale determinanter for helse og utvikling
- Perinatal og tidlig barndom, med vekt på mor-barn-samspill og tidlig støtte

Samlet sett viser gjennomgangen at majoriteten av retningslinjene har et forebyggende og tidlig-intervensjonsperspektiv, med vekt på identifisering av risiko- og beskyttelsesfaktorer på individ-, familie- og samfunnsnivå. Flere adresserer også tverrsektorielt samarbeid og strukturelle tiltak for å redusere marginalisering og risiko for senere kriminalitet.

Diskusjon

Hovedfunn

Vi inkluderte, hentet ut data og oppsummerte resultater fra totalt 23 systematiske oversikter publisert mellom 2020 og 2026, hvorav 15 omhandlet oppvekstvilkår generelt og åtte kriminalitet. Oversiktene oppsummerte til sammen 1035 primærstudier, hovedsakelig bestående av longitudinelle studier (med noe mer overvekt av tverrsnittstudier for oversiktene om kriminalitet) som var gjennomført i høyinntektsland i Europa og Nord-Amerika.

Tematisk favnet oversiktene individuelle, familiære og kontekstuelle faktorer som påvirker barn og unges psykiske helse, trivsel og utvikling. Med utgangspunkt i Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell (7;8) som teoretisk rammeverk var hovedfunnene:

Faktorer knyttet til barn og unges oppvekstvilkår generelt

- På **individnivå** ser tidlige psykiske vansker, lavt selvbilde, rusbruk, og adferdsproblemer ut til å være knyttet til senere negative utfall. Viktige beskyttelsesfaktorer ser ut til å være sterke psykososiale og kognitive ressurser, sosial kompetanse og gode skoleprestasjoner.
- På **familienivå** ser foreldres psykiske helse, belastende livserfaringer, familiedysfunksjon og økonomiske belastninger ut til å være blant de mest betydningsfulle risikofaktorene. Varm, støttende foreldrepraksis og gode foreldre-barn-relasjoner ser ut til å fungere som viktige beskyttelsesfaktorer.
- På nivå for **skole, nærmiljø og nettverk** ser mobbing, negativ jevnaldrendepåvirkning og svake skoleprestasjoner ut til å øke risikoen for psykiske vansker og utenforskap. Motsatt ser skoletrivsel, gode vennskap og sosial støtte ut til å virke beskyttende.

Faktorer knyttet til barne- og ungdomskriminalitet

- På **individnivå** ser tidlige traumereaksjoner og psykiske vansker, impulsivitet, lav emosjonsregulering, aggressiv atferd og rusmiddelbruk hos barn og unge ut til å øke risikoen for å begå kriminelle handlinger. Viktige beskyttelsesfaktorer ser ut til å være høy selvregulering og positivt selvbilde.
- På **familienivå** ser vold, overgrep og omsorgssvikt i hjemmet, lav sosioøkonomisk status i familien, ustabile og konfliktfylte relasjoner og dårlige foreldre-barn

relasjoner ut til å være sentrale risikofaktorer for å begå kriminalitet. Positiv foreldreinvolvering- og praksis og positiv foreldre-barn relasjon ser ut til å virke beskyttende.

- På nivå for **skole, nærmiljø og nettverk** ser omgang med kriminelle jevnaldrende, lav sosial samhørighet og å bo i nabolag med store levekårsutfordringer ut til å øke risikoen for å involveres i kriminalitet. Skolen fremstår som en sentral arena for både risiko og beskyttelse mot kriminalitet. Mens svake faglige prestasjoner, skolefravall og lav skoletrivsel ser ut til å øke risikoen, ser det ut til at tilhørighet og gode relasjoner til lærere og andre jevnaldrende virker beskyttende.
- På **kulturelt og strukturelt nivå** øker sosioøkonomisk ulikhet, diskriminering og lite tilgjengelige samfunnstjenester (offentlige/private/frivillige) risikoen for å begå kriminalitet, mens høy tillit til samfunnsinstitusjoner og myndigheter fungerer som beskyttende faktorer.

Faktorenes betydning i ulike perioder av oppveksten

- I svangerskap og tidlig barndom fremstår foreldres psykiske helse og generelle livsbelastninger som særlig viktige for barnets utvikling, der kvaliteten på omsorgen, sensitivitet og trygghet i relasjonen til barnet er nøkkelfaktorer.
- I barnehage- og barneskolealder ser det ut til at relasjonen til jevnaldrende blir gradvis viktigere for barnet, og at mobbing og sosial avvisning virker hemmende, mens gode vennskap og sosial tilhørighet ser ut til å fremme en god oppvekst. Positivt samspill i familien og støtte fra foreldre ser ut til å forbli sentrale faktorer.
- I ungdomstiden og tidlig voksenalder ser det ut til at utfordringer knyttet til skoleprestasjoner, skoletilhørighet, jevnaldermiljø, rus, psykososiale og kognitive ressurser og tidlige psykiske plager har større betydning for senere depresjon, suicidalitet, samt utenforskap fra utdanning og arbeid. Familiefungering har også fortsatt betydning, særlig i sammenheng med suicidalitet og utenforskap.

Faktorer som har betydning for flere ulike utfall

Flere risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer går igjen på tvers av mange utfall. Særlig familie- og foreldreforhold peker seg ut som sentrale på tvers av mange utfall, der familiens sosioøkonomiske situasjon, foreldre-barn-relasjonen, foreldres psykiske helse, foreldres traumatiske erfaringer og foreldreskap og -praksis har betydning for en rekke områder i barn og unges liv. Også relasjoner til venner og jevnaldrende, sosial samhørighet og sosial kapital, samt barnets eller ungdommens psykiske helse, psykososiale og kognitive ressurser, går igjen på tvers av flere utfall. Samlet viser funnene at forhold i barn og unges hverdagsliv, særlig i familie, skole og sosialt nettverk, har bred betydning, samtidig som de samme faktorene både kan være en del av årsaksbildet og selv være utfall av tidligere belastninger. Dette understreker at sammenhengene er komplekse og må forstås i lys av hvordan faktorer virker sammen over tid.

Er kunnskapsgrunnlaget dekkende og anvendelige?

Vi identifiserte et svært høyt antall relevante systematiske oversikter. Omfanget var så omfattende at vi, av hensyn til gjennomførbarhet og kvalitet, måtte prioritere de oversiktene som fremsto som mest relevante for problemstillingen og som holdt høyest metodisk kvalitet. Prioriteringen ble gjort med sikte på å sikre et mest mulig dekkende og pålitelig kunnskapsgrunnlag. Vi vurderer derfor at paraplyoversikten samlet sett gir en god fremstilling av sentrale risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer på tvers av ulike problemområder og nivåer omkring barn og unge. Det var imidlertid enkelte områder hvor vi identifiserte mindre relevant eller mindre omfattende forskning.

Vi identifiserte ingen oversikter som spesifikt undersøkte hemmere for gode oppvekstvilkår for barn og unge på strukturelt/samfunnsnivå. Videre indentifiserte vi få oversikter som eksplisitt undersøkte hvorvidt de samme faktorene har ulik betydning på ulike tidspunkter i barn og unges utviklingsforløp. De fleste oversiktene var rettet mot én spesifikk aldersfase, ett bestemt utfall eller en avgrenset tematikk, og gir dermed begrenset innsikt i hvordan risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer kan endre funksjon eller styrke over tid eller i tidsbegrensede perioder grunnet krig, pandemier og lignende. Både risikofaktorer, beskyttelsesfaktorer og tilhørende utfall er dynamiske og påvirkes av samfunnsutviklingen over tid. Endringer i teknologi og mediebruk, særlig fremveksten av sosiale medier, har skapt nye arenaer for sosial kontakt, men også nye former for sosial sammenligning, press, digital mobbing og digitale overgrep mot barn og unge (149). Globale kriser som pandemier, krig og klimaendringer kan påvirke barns trygghet, framtidsforventninger og psykiske helse. Økonomiske svingninger og økende ulikhet kan forsterke eksisterende sårbarhet i familier og lokalsamfunn. Dette innebærer at hvilke faktorer som er mest betydningsfulle, og hvilke utfall de påvirker, kan endre seg over tid. Kunnskapsgrunnlaget må derfor forstås som tidsavhengig, og det er behov for kontinuerlig oppdatering av forskning for å fange opp nye risikokonstellasjoner og endrede beskyttelsesmekanismer. Vi har i denne gjennomgangen ikke oversikt over når primærstudiene i de inkluderte systematiske oversiktene er gjennomført. Det innebærer at noe av kunnskapsgrunnlaget kan være basert på studier som er gjennomført for flere år siden, og som dermed kan reflektere andre sosiale, kulturelle eller institusjonelle kontekster enn dagens.

Hver oversikt hadde relativt smal tematisk avgrensning, og mange hadde spesifikke og avgrensede utfallsmål. Vi forsøkte å prioritere oversikter som favnet bredt tematisk for å gi et mest mulig helhetlig bilde av hvilke faktorer som går igjen på tvers av problemområder innenfor rammen av dette arbeidet. Denne tilnærmingen kan imidlertid også innebære at nyanser knyttet til spesifikke utviklingsperioder eller enkelte utfall ble mindre tydelige. Opprinnelig ønsket vi å kun inkludere oversikter av middels og høy metodisk kvalitet, men vi valgte å inkludere tre oversikter med lav metodisk kvalitet i tillegg, fordi disse fylte noen tematiske kunnskapshull, som betydningen av ADHD eller andre faktorer knyttet til ungdomskriminalitet generelt.

I vår gjennomgang av forskningslitteraturen identifiserte vi flest oversikter om kriminalitet blant voksne. Det har trolig sammenheng med at voksne utgjør en langt større

andel av populasjonen som begår kriminalitet sammenlignet med barn og unge. Vi fant et begrenset antall systematiske oversikter om kriminalitet og ulike former for kriminelle handlinger begått av unge og hvilke faktorer som kan øke risiko eller virke beskyttende. Vi inkluderte imidlertid en del former for problematisk eller normbrytende atferd blant barn, da disse først kan klassifiseres som kriminalitet når barnet har nådd den kriminelle lavalderen. Dette kan bidra til at forskning på yngre aldersgrupper i mindre grad kategoriseres som kriminalitetsforskning, selv om den omhandler atferd som senere kan utvikle seg til kriminelle handlinger. Før dette vil tilsvarende handlinger ofte omtales som atferdsproblemer eller normbrytende atferd.

Selv om hovedvekten av studiene er fra høyinntekstland, så bygger funnene i stor grad på studier fra land med andre samfunnsmessige rammebetingelser for barn og unges oppvekstvilkår enn Norge og de andre nordiske landene, noe som gjør overførbarhet til norske forhold usikker. En stor andel av primærstudiene i de inkluderte oversiktene var fra USA. De strukturene og sikkerhetsnettene vi har i de nordiske landene kan i seg selv virke som beskyttende faktorer. Mange land, inkludert USA, har ikke tilsvarende sikkerhetsnett. Samtidig kan man anta at beskyttelses- og risikofaktorene og mekanismene er de samme også utenfor Norden, men at gode skolesystemer, helse- og omsorgstjenester rettet mot barn, unge og familier og velferdsordninger (inkludert trygdeytelser) virker beskyttende og demper de negative utfallene.

Også blant oversiktene som undersøkte kriminalitet var en stor majoritet av de inkluderte primærstudiene utført i USA eller Europa, og det var svært få inkluderte studier fra Norden. Selv om den strukturelle fattigdommen er større i USA enn i Norge og Norden, ligner andre forhold i større grad. Risikofaktorer som kan se ut til å være særlig aktuelle når det gjelder kriminalitet blant unge, slik som negative familieforhold, dårlige relasjoner til foreldrene, manglende skoletrivsel og dårlige skoleprestasjoner, samt omgivelser preget av kriminalitet, kan være gyldige også i en norsk kontekst.

Kan vi stole på kunnskapsgrunlaget?

Kunnskapsgrunlaget i denne paraplyoversikten bygger på systematiske oversikter som vi hovedsakelig har vurdert til å ha høy eller middels metodisk kvalitet, og som i stor grad inkluderte longitudinelle primærstudier. Dette styrker tilliten til funnene, særlig når det gjelder identifisering av risiko- og beskyttelsesfaktorer over tid. Longitudinelle studier øker sannsynligheten for at faktoren var til stede før utfallet ble målt, noe som reduserer risikoen for å forveksle årsak og virkning. I motsetning måler tverrsnittstudier alle variabler på ett tidspunkt, noe som gjør det vanskeligere å avgjøre hva som kom først og hva som påvirket hva. Samtidig er det at en faktor opptrer før et utfall og at sammenhengen er statistisk signifikant, ikke tilstrekkelig for å fastslå at det er en direkte påvirkning. I tillegg bør derfor studiene også ha utført analyser som kontrollerer for andre variabler som kan bidra til utfallet, enten som en modererende eller som medierende faktor. Disse begrepene representerer ulike, men komplementære, måter å forstå sammenhenger på. En mediator beskriver mekanismen som formidler effekten

mellom en eksponering og et utfall, mens en moderator påvirker styrken eller retningen på denne sammenhengen (150;151).

I denne paraplyoversikten var det enkelte av de inkluderte oversiktene som spesifikt utførte statistiske analyser av mulige mediatorer og moderatorer. I noen av oversiktene om kriminalitet tydet funnene på at utfall som radikalisering og gjentatt kriminalitet påvirkes ikke bare av risikofaktorene i seg selv, men av hvem disse faktorene gjelder for, og gjennom hvilke mekanismer de virket. Modererende statistiske analyser utført i disse oversiktene tydet på at hvor sterk sammenhengen var varierte mellom grupper og kontekster, og medierende analyser fant at virkningen av risikofaktorer oftest gikk gjennom sosiale, psykologiske og relasjonelle mellomledd. Mange av variablene som analyseres som mediatorer eller moderatorer, kan i vår sammenheng forstås som sentrale faktorer med betydning for barns oppvekstmiljø. Mangelen på slike analyser i flertallet av oversiktene reduserer muligheten til å identifisere og forklare mulig variasjon i funn, og kan gi et misvisende inntrykk av risiko- og beskyttelsesfaktorer som univeselle, stabile og like sterke for alle barn og unge.

Videre var også kunnskapsgrunnlaget noe svakere når det gjaldt spørsmålet om kriminalitet. Som nevnt, på grunn av få identifiserte oversikter om kriminalitet, valgte vi å inkludere tre oversikter med lav metodisk kvalitet, da disse bidro til å fylle enkelte tematiske kunnskapshull om risiko- og beskyttelsesfaktorer for barne- og ungdomskriminalitet. Blant oversiktene som har undersøkt kriminalitet var det to av åtte som kun inkluderte longitudinelle studier; de andre besto overveiende av tverrsnittstudier og/eller kvalitative studier. Dette gjør ikke bare resultatene usikre, men gjør det også vanskeligere å snakke om årsakssammenhenger. Samtidig har de fleste undersøkte faktorene opptrådt tidligere i tid, sammenlignet med lovbruddene, men det kan likevel ikke utelukkes at det er andre faktorer enn de som er undersøkt (og kontrollert for) som har medvirket til at unge har begått lovbrudd.

I denne paraplyoversikten vurderte vi ikke tillit til funnene med GRADE eller GRADE-CERQual. Dette skyldes at materialet bestod av studier med ulike design og metodiske tilnærminger, at resultatene ble syntetisert narrativt uten metaanalyser eller metasynteser, og at metodeveilederen vi fulgte skriver at det kan være uforsvarlig å benytte GRADE hvis man har resultater på oversiktsnivå. Vurdering av tillit til funn handler om noe annet enn å vurdere metodisk kvalitet i oversiktene. Mens vurderingen av oversiktene metodiske kvalitet gir informasjon om hvorvidt de inkluderte oversiktene er gjennomført på en metodisk solid måte, for eksempel når det gjelder søkestrategi, inklusjonskriterier, studieutvelgelse og analyse, handler vurderingen av tillit til funn om hvor robuste, konsistente og overførbare de sammenstilte resultatene i denne paraplyoversikten er. Den narrative syntesen gir et nyttig overblikk over hvilke faktorer som går igjen på tvers av studier, men gir i mindre grad grunnlag for å vurdere hvor robuste eller konsistente sammenhengene er, eller i hvilken grad funnene kan generaliseres til ulike kontekster og grupper.

Styrker og svakheter ved denne paraplyoversikten

I denne paraplyoversikten har vi syntetisert resultater fra eksisterende systematiske oversikter for å gi et helhetlig bilde av faktorer knyttet til barn og unges oppvekstvilkår. Det er flere styrker ved denne paraplyoversikten. Det ble utført et grundig, systematisk litteratursøk i flere relevante databaser. Vi gjorde parvise, uavhengige vurderinger av oversiktens relevans i henhold til inklusjonskriteriene.

En annen sentral styrke ved paraplyoversikten er at den gjør det mulig å samle og strukturere et bredt spekter av risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer på tvers av utfall, kontekster og forskningsfelt. Dette gir et overordnet kunnskapsgrunnlag som ellers ville vært fragmentert på tvers av enkeltoversikter.

Videre gjør paraplyoversikten det mulig for oss å sammenligne funn på tvers av oversikter og identifisere områder med begrenset evidens. På denne måten kan vi tydeliggjøre hvilke faktorer som gjentatte ganger fremstår som sentrale for oppvekstvilkår, og samtidig peke på kunnskapshull der forskningen er mangelfull.

En svakhet ved denne paraplyoversikten er at vi, av ressurs hensyn, måtte avslutte gjennomgangen av referanser etter å ha vurdert om lag 18 % av det totale søkeresultatet. Dette innebærer en risiko for at enkelte relevante oversikter ikke ble inkludert. Samtidig benyttet vi maskinlæringsbasert prioritering for å identifisere de mest relevante studiene tidlig i prosessen, noe som øker sannsynligheten for at de mest sentrale oversiktene ble fanget opp. Det er likevel verdt å merke seg at vi hadde et bredt forsknings spørsmål og et stort tilfang av potensielt relevante publikasjoner, noe som tilsier at det sannsynligvis finnes flere relevante systematiske oversikter på feltet enn dem som er inkludert her.

En annen begrensning er at vi, på grunn av det store omfanget av oversikter, måtte prioritere datauttak fra et selektert utvalg av oversikter som fremsto som særlig relevante ut fra tematikk, studiedesign og metodisk kvalitet. Dette kan ha medført at enkelte perspektiver eller funn ikke er fullt ut representert i vår paraplyoversikt. Samtidig kan denne prioriteringen også betraktes som en styrke, ved at den trolig har bidratt til å heve den samlede kvaliteten og relevansen i kunnskapsgrunnlaget som presenteres.

Samtidig er denne oversikten avhengig av kvaliteten og omfanget av de inkluderte systematiske oversiktene. Metodiske svakheter, skjevheter eller begrensninger i de underliggende oversiktene vil derfor kunne påvirke våre funn. Dette gjelder særlig for spørsmålet om kriminalitet der oversiktene bygger på observasjonsstudier (hovedsakelig tverrsnittstudier) med varierende kvalitet og ulik operasjonalisering av både eksponeringer og utfall.

En paraplyoversikt ligger nødvendigvis på et overordnet nivå, ettersom den sammenfatter funn fra allerede publiserte systematiske oversikter fremfor primærstudier. Dette innebærer at vi beveger oss flere ledd bort fra de opprinnelige studiene, og dermed får større avstand til informasjon om metodiske detaljer, kontekstuelle forhold og nyanser i datagrunnlaget. Vi er i stor grad avhengige av hvordan faktorene og utfallene er definert og rapportert i de inkluderte oversiktene, noe som kan redusere muligheten

for nyanserte analyser av årsakssammenhenger og samspill mellom faktorer. At vi kun inkluderte systematiske oversikter og ikke primærstudier kan også gjøre at sjansen for å inkludere studier fra Norge og Norden ble mindre.

I denne oversikten har vi kun hentet ut data om faktorer som forfatterne i de inkluderte oversiktene har identifisert som statistisk signifikante eller særlig viktige. Vi hentet ikke ut data om ikke-signifikante eller ikke betydningsfulle sammenhenger mellom faktorer og utfall. Dette innebærer at vi i mindre grad synliggjør inkonsistente eller sprinkende funn, og fremstillingen kan derfor gi et mer entydig bilde av kunnskapsgrunnlaget enn det som faktisk foreligger. Resultatene bør derfor ikke tolkes som en uttømmende vurdering av faktorer, men heller som en oppsummering av hvilke faktorer som oftest rapporteres å være assosiert med utfallene undersøkt i de inkluderte oversiktene i denne parapyoversikten.

Vi har heller ikke undersøkt graden av eventuell overlapp mellom primærstudier inkludert i de ulike oversiktene. Det er derfor mulig at enkelte studier, og dermed enkelte sammenhenger, inngår i flere oversikter og indirekte «telles» flere ganger. Dette kan føre til at enkelte faktorer fremstår som mer robuste eller hyppigere undersøkt enn det som reelt sett er tilfelle. Samtidig vurderer vi det som sannsynlig at graden av overlapp er begrenset, ettersom oversiktene omfatter ulike tematiske områder, populasjoner og utfallsmål. Den brede spredningen i tematikk og analytisk fokus tilsier at det trolig er relativt liten systematisk gjentakelse av de samme primærstudiene på tvers av oversiktene.

Overensstemmelse med andre litteraturoversikter og studier

Vi identifiserte flere andre parapyoversikter med problemstillinger som overlapper med vår, som vi beskriver under. Disse skiller seg imidlertid fra vår oversikt ved at de har en smalere tematisk avgrensning og retter søkelyset mot mer spesifikke utfall. I tillegg omtaler vi to nyere norske primærstudier som belyser faktorer assosiert med kriminalitet og straffegjennomføring.

Sahle og kollegaer (152) utførte en parapyoversikt av systematiske oversikter med metaanalyser der de undersøkte hvilke belastende barndomserfaringer som er konsistent assosiert med økt risiko for vanlige psykiske lidelser og suicidalitet. Totalt ble 68 oversikter inkludert, med varierende metodisk kvalitet. Oversiktsforfatterne fant, i likhet med oss, at å ha vært utsatt for belastende ungdomserfaringer er knyttet til økt risiko for psykiske lidelser og selvmordsrelaterte utfall. Personer som hadde vært utsatt for belastende barndomserfaringer hadde omtrent dobbelt så høy risiko for angstlidelser, depresjon, internaliserende vansker og suicidalitet sammenlignet med personer uten slike erfaringer. Sammenhengene var stabile og varierte ikke signifikant etter kjønn eller alder ved eksponering.

Richardsen og kollegaer (153) utførte en parapyoversikt og metaanalyse som sammenfattet forskning fra de siste 20 årene om risiko- og beskyttelsesfaktorer for selvskading og suicidalitet (tanker og atferd) hos ungdom. Totalt inkluderte oversikten 33

kvantitative oversikter, som samlet omfattet 1149 enkeltstudier. Funnene viste at mobbing er den faktoren som i størst grad er knyttet til suicidalitet på befolkningsnivå. Mobbing er også identifisert som en sentral risikofaktor i våre funn. Videre fant Richardsen og kolleger at særlig sårbare grupper med høy forekomst av suicidalitet inkluderer ungdom med psykiske lidelser, tidligere selvskading eller suicidalitet, problematferd, samt LHBTQ+-ungdom og jenter. Dette samsvarer i stor grad med mønstrene vi også finner i vår gjennomgang. I tillegg identifiserte de søvnforstyrrelser, skolefravær og bruk av antidepressiva som viktige risikofaktorer. I vårt materiale ble søvnvansker knyttet til selvmordstanker i én oversikt (141), men vi fant ikke tilsvarende funn knyttet til medisinbruk eller skolefravær. Dette kan henge sammen med hvilke oversikter vi har prioritert, samt deres tematiske avgrensning.

På området kriminalitet identifiserte vi to andre relevante paraplyoversikter, samt to registerstudier fra Norge. Først, Ayano og medarbeidere (4) utarbeidet i 2024 en paraplyoversikt som omfattet 29 systematiske oversikter om risiko- og beskyttelsesfaktorer knyttet til ungdomskriminalitet. I likhet med oss identifiserte også denne paraplyoversikten langt flere risikofaktorer enn beskyttelsesfaktorer for unge. Av totalt 58 faktorer, var det 11 faktorer med relativt god støtte i data (godt kunnskapsgrunnlag). Best støtte hadde følgende risikofaktorer: rusmiddelbruk, tidligere kriminalitet, moralsk utvikling, psykopatologi, belastende barndomserfaringer, svak veiledning/tilsyn fra foreldre, mishandling/forsømmelse, svak/utrygg tilknytning samt mobbing på skolen. Følgende faktorer hadde noe støtte i data: press fra jevnaldrende (risikofaktor) og støttende skolemiljø (beskyttelsesfaktor).

Også Ullman og medarbeidere utførte en paraplyoversikt i 2024, med 30 systematiske oversikter inkludert (154) (eventuelle overlappende studier med Ayano 2024 er ikke sjekket). Forfatterne fant følgende beskyttende faktorer (som de benevnte *constructs*) med best støtte i data: fravær av rusmidler/alkohol, positive relasjoner og støtte i familien, og muligheter for utdanning/arbeid. Oversiktsforfatterne identifiserte følgende risikofaktorer med best støtte i data: lav grad av empati, overgrep i kjæresteforhold (både som utøver og offer) og det å utsette andre for mobbing.

En SERAF-rapport fra 2024 angir data fra Norge, om levekår, rus og psykisk helse blant personer som har vært fengslet eller gjennomført samfunnsstraff (155). Ved å koble registerdata fra kriminalomsorgen og norsk pasientregister fra årene 2010-2022, fant forfatterne en høy andel med psykiske lidelser blant unge 18-24 år i fengsel eller samfunnsstraff (henholdsvis 64 % og 51 %). Henholdsvis 48 og 34 % hadde en ruslidelse, 27 og 20 % hadde en alvorlig psykisk lidelse og 37 og 25 % hadde en ROP-lidelse, dvs. samtidig psykisk lidelse og ruslidelse. For alle utfall var det høyere andel av de unge kvinnene som var rammet, sammenlignet med unge menn, altså var unge kvinner under straffegjennomføring en ekstra belastet gruppe.

Oslo Economics publiserte i 2022 en rapport på oppdrag for Justis- og beredskapsdepartementet, hvor de blant annet presenterte kjennetegn ved barn og unge som begår kriminelle handlinger (156). De kartla kjennetegn ved barn og unge som har vært siktet, som ble siktet første gang, som begikk gjentatt kriminalitet og kjennetegn hos de som fortsatte sin kriminelle bane i voksen alder. Forskerne fant at barn og unge som

begår kriminelle handlinger har dårligere oppvekstvilkår enn øvrige barn og unge. De har oftere vært i kontakt med barnevernet i løpet av oppveksten (20 % av de som siktes har hatt hjelpetiltak (omsorgstiltak) fra barnevernet, sammenlignet med 8 % av den øvrige befolkningen), og deres foreldre har i snitt lavere utdanningsnivå, lavere inntekt, mottar oftere trygdeytelser og har oftere vært straffet for kriminelle handlinger (41 % av de som siktes, sammenlignet med 27 % i den øvrige befolkningen). Barn og unge som blir siktet er også overrepresentert blant de med svakest prestasjoner i grunnskolen målt ved grunnskolepoeng (snittet av alle karakterer på vitnemålet fra 10. trinn i grunnskolen) der halvparten av unge som siktes er blant de 25 % med lavest grunnskolepoeng, noe som indikerer at mange antakelig sliter på skolen allerede i grunnskolealder. De er også oftere enn andre født i utlandet av utenlandske foreldre (15 % har innvandrerbakgrunn, sammenlignet med 7 % i den øvrige befolkningen). De fleste ungdommer som siktes i alderen 15-24 år er også menn. Blant gjengangere (barn og unge som siktes to eller flere ganger i alderen 15-24 år) er alle de overnevnte kjennetegnene ytterligere overrepresentert. Oslo Economics fant videre at mange av disse forholdene er korrelerte. Særlig peker lave grunnskolepoeng, foreldre med kriminell bakgrunn og kontakt med barnevernet seg ut som faktorer som henger sammen med økt sannsynlighet for siktelse for kriminelle handlinger.

Disse resultatene samsvarer i stor grad med funnene om risiko- og beskyttelsesfaktorer for ungdomskriminalitet i vår paraplyoversikt. Det identifiseres gjennomgående i forskningslitteraturen langt flere risikofaktorer enn beskyttelsesfaktorer. Dette kan blant annet henge sammen med at i mange studier er utvalget nettopp unge som har begått lovbrudd, slik at faktorer som beskytter andre unge fra å begå lovbrudd, ikke identifiseres. Funnene viser betydningen av belastende barndomserfaringer (som vold, overgrep, omsorgssvikt), tidligere kriminalitet, psykiske helseplager, rus, svake/dårlige familierelasjoner og svake skoleprestasjoner som sentrale drivere for ungdomskriminalitet. Det samme gjelder for andre sosiale relasjoner, som omgang med jevnaldrende med kriminell atferd og i belastede nærmiljøer. De ulike faktorene gjenspeiler også våre funn om hvordan risikofaktorer for kriminalitet ser ut til å knytte seg til ulike forhold både ved og rundt ungdommen. Også beskyttelsesfaktorene identifisert i denne paraplyoversikten samsvarer med de mest sentrale beskyttelsesfaktorene i annen forskningslitteratur på dette feltet, slik som skoletrivsel, gode skoleprestasjoner, positive og støttende foreldre-barn relasjoner og sosial støtte fra nære omgivelser. Sett opp mot funnene i vår oversikt ser det ut til at skolen også i annen forskningslitteratur er en svært sentral arena, både for økt risiko, men også som beskyttende arena for fremtidig kriminalitet hos barn og unge, om enn på ulikt vis gjennom faglige prestasjoner, trivsel og relasjonen til lærere og andre jevnaldrende.

Resultatenes betydning for praksis

Resultatene fra denne paraplyoversikten gir et samlet kunnskapsgrunnlag som kan støtte beslutninger i kommunene og velferdstjenestene knyttet til hvordan oppvekstvilkår for barn og unge kan styrkes og risiko reduseres, særlig når det gjelder forebygging,

tidlig innsats og koordinering av tjenester rettet mot barn og unges oppvekstvilkår. Samtidig må implikasjonene tolkes i lys av at kunnskapsgrunnlaget i stor grad bygger på longitudinelle studier og at feltet er svært komplekst. Resultatene gir derfor ikke grunnlag for å trekke sikre kausale slutninger om hvilke faktorer som er de viktigste påvirkerne for barn- og unges oppvekstvilkår, men kan brukes til å identifisere prioriterte områder for innsats og videre evaluering.

Oversikten viser at en rekke risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer går igjen på tvers av utfall, og at mange av de samme faktorene både kan være en del av årsakbildet og selv være utfall av tidligere belastninger, og at de samme risiko- og beskyttelsesfaktorene har betydning for oppvekstvilkår generelt og for kriminalitet. Resultatene viser dessuten at risiko- og beskyttelsesfaktorer ikke kan forstås uavhengig av hverandre, og at mange av de samme forholdene kan virke enten risikofremmende eller beskyttende, avhengig av retning og grad. For eksempel kan en dårlig forelder-barn-relasjon og lite støttende foreldreskap utgjøre risikofaktorer, mens en god forelder-barn-relasjon og positiv, støttende foreldrepraksis virker beskyttende. Funnene understreker særlig betydningen av kumulative risikofaktorer, det vil si når barn eller familier er utsatt for flere samtidige eller tidligere belastninger. Dette peker på behovet for tidlig å identifisere og følge opp barn og unge som lever under slike betingelser.

Samtidig vil individuelle predisposisjoner, inkludert genetisk sårbarhet, påvirke hvordan barn responderer på belastninger, og utviklingsutfall formes samtidig av relasjonelle forhold i familien, samspill mellom hjem og skole, samt strukturelle levekår og sosial ulikhet. Genetisk sårbarhet gir ikke nødvendigvis negative utfall, men kan øke sannsynligheten for vansker når barnet samtidig eksponeres for belastninger (for eksempel konfliktfylte hjem, mobbing eller vedvarende stress) (157). Dette innebærer at det samme oppvekstmiljøet kan gi svært ulike konsekvenser for ulike barn, avhengig av biologiske og psykologiske forutsetninger.

Risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer er ikke alltid klart atskilte kategorier. Ulike risikofaktorer kan føre til lignende vansker, og barn som har vært påvirket av de samme risikofaktorene kan utvikle seg i ulike retninger, avhengig av kontekst, individ og livssituasjon. En faktor som for noen øker risikoen for negative utfall, kan for andre fungere som en beskyttende mekanisme. Skolestengningen under covid-19-pandemien illustrerer dette tydelig. For mange barn og unge innebar stengte skoler tap av struktur, sosial kontakt og støtte fra lærere, noe som kunne øke risikoen for ensomhet, psykiske vansker og læringstap. Samtidig kunne den samme situasjonen oppleves som en lettelse for barn som mistriivdes på skolen, for eksempel på grunn av mobbing, sosialt press eller faglige utfordringer (158). I slike tilfeller kunne fraværet av det belastende skolemiljøet midlertidig virke beskyttende. Dette understreker skolens rolle som både en mulig risikofaktor og beskyttelsesfaktor og viser at faktorer må forstås i lys av individuelle erfaringer og samspillet mellom ulike nivåer i barnets miljø. Pandemien viste også hvor mye av forebyggingen som er «usynlig» i det daglige, f.eks. gjennom tilstedeværelse i det sosiale fellesskapet på skolen eller fritidsaktiviteten, primært i kraft av det sosiale fellesskapet og alt hva det bringer med seg av tilhørighet, læring og regulering, men også i den forstand at barns utfordringer blir sett og (forhåpentligvis) ivaretatt i slike settinger.

Samlet peker kunnskapsgrunnlaget på at særlig familieforhold utgjør en grunnleggende kontekst rundt barnet/ungdommen som både kan fremme beskyttelse og økt motstandskraft, men også kan bidra til vedvarende risiko og kumulative belastninger. Dette understreker betydningen av tidlig og helhetlig innsats rettet mot foreldre og familier som en sentral del av det forebyggende tiltaksarbeidet for barn og unge. For eksempel tiltak som styrker foreldrerollen, forbedrer relasjonskvaliteten og adresserer økonomiske og psykiske belastninger i familien, har potensial til å påvirke flere utviklingsområder samtidig og bidra til langvarige positive effekter. Videre indikerer funnene at tiltak burde være bredt anlagte og tverrsektorielle og rette seg mot hele livssituasjonen til barnet/ungdommen, ikke bare familie, men også skole, venner og nærmiljø. Slike tiltak har potensiale til å påvirke flere negative utfall samtidig, og dermed gi bredere samfunnsgevinst enn tiltak rettet mot enkeltutfordringer hos eller rundt barnet.

Kunnskapshull

I arbeidet med denne paraplyoversikten identifiserte vi flere kunnskapshull. For det første fant vi lite systematisk oppsummert forskning på hvorvidt, og eventuelt hvilke risikofaktorer som har særlig betydning på ulike alderstrinn. Selv om enkelte oversikter skiller mellom barndom og ungdom, mangler det mer finmasket forskningskunnskap om utviklingsspesifikke mekanismer og aldersperioder. Videre er faktorer knyttet til kriminalitet blant unge i liten grad oppsummert i systematiske oversikter. Det meste av forskningen om kriminalitet vi identifiserte var blitt gjort på voksne populasjoner og lite i vårt materiale omhandlet risikofaktorer for barn og unge. En del former for problematisk eller normbrytende atferd blant barn vil først klassifiseres som kriminalitet når personen har nådd den kriminelle lavalderen. Det er relativt få longitudinelle studier på området kriminalitet blant barn og unge.

Enkelte nivåer i Bronfenbrenners økologiske modell er også lite representert i det prioriterte datagrunnlaget. Særlig gjelder dette mesonivået. Nære arenaer som hjem og skole, og analyser av samspillet mellom disse, er i liten grad oppsummert i systematiske oversikter. Det var også få oversikter basert på nordiske kontekster og det var få nordiske primærstudier inkludert i oversiktene. Det siste kan skyldes at vi kun gikk i dybden på et selektert utvalg systematiske oversikter.

Faktorer på strukturelt nivå står frem som mindre forsket på sammenlignet med individuelle og familiære forhold. Selv om sosioøkonomiske indikatorer som inntekt og arbeidsledighet inngår i flere oversikter, er bredere strukturelle forhold, som velferdsordninger, institusjonell praksis, tjenestetilgang og politiske rammebetingelser, i liten grad systematisk oppsummert.

Barns digitale oppvekst og faktorer knyttet til dette er i liten grad omtalt i oversiktene som er inkludert i denne paraplyoversikten. Vi identifiserte noen oversikter i søket som omhandlet temaet, men disse ble ikke inkludert på grunn av lav metodisk kvalitet, smal tematisk innretning eller andre forhold knyttet til inklusjonskriteriene.

Videre var det begrenset oppsummert forskning om betydningen av deltakelse i barnehage og organiserte fritidsaktiviteter, til tross for at disse arenaene potensielt kan fungere som viktige beskyttelsesfaktorer gjennom sosial tilhørighet og voksenstøtte. Skolefravær er også i liten grad undersøkt, både som risikofaktor og som mulig tidlig indikator på senere marginalisering eller kriminalitet. Dette peker på behov for mer forskning som i større grad inkluderer strukturelle og institusjonelle kontekster, samt hverdagsarenaer der forebyggende innsats ofte settes inn.

Konklusjon

Vi oppsummerte systematiske oversikter (fra 2020-2026) som har undersøkt faktorer som hemmer eller fremmer en god oppvekst, samt risiko- og beskyttelsesfaktorer for kriminalitet blant barn og unge. På tvers av våre fire forskningsspørsmål viser funnene at barn og unges utvikling formes i et dynamisk samspill mellom individuelle, relasjonelle, sosioøkonomiske og strukturelle faktorer. Mange av de samme faktorene som påvirker barn og unges psykiske helse og sosiale utvikling, ser også ut til å ha betydning for involvering i kriminalitet.

Tidlige psykiske vansker, traumereaksjoner, rus, atferdsproblemer og å ha vært utsatt for overgrep øker barnas risiko for kriminalitet og hemmer en god oppvekst, mens sterke psykososiale og kognitive ressurser og sosial kompetanse beskytter. I familien er foreldres psykiske vansker, belastninger og økonomiske problemer sentrale risikofaktorer, mens varme relasjoner og godt foreldreskap virker beskyttende. I skole og nærmiljø øker mobbing, negativ jevnaldrendepåvirkning og svake faglige prestasjoner risiko, mens å oppleve tilhørighet, støtte og gode vennskap forebygger. Strukturelt bidrar ulikhet og diskriminering til økt risiko, mens tilgang på gode tjenester beskytter.

Samlet peker funnene mot behovet for tidlige, helhetlige og koordinerte tiltak, både universelle og målrettede, som retter seg mot barn og unges samlede livssituasjon på tvers av hverdagsarenaer som familie, skole, venner og nærmiljø. Slike tverrsektorielle tiltak kan påvirke flere negative utfall samtidig og dermed gi større samfunnsgevinst enn tiltak rettet mot enkeltutfordringer.

Samtidig er det viktige begrensninger i kunnskapsgrunnlaget: få oversikter belyser utviklingsforløp på tvers av alderstrinn, kunnskapsgrunnlaget om ungdomskriminalitet er mer begrenset og delvis basert på tverrsnittstudier, og overførbarheten til nordiske forhold er usikker fordi mange studier er fra USA. På bakgrunn av dette bør funnene primært brukes som grunnlag for å prioritere områder for forebygging, tidlig innsats og videre evaluering, heller enn som sikre kausale konklusjoner. Dette betyr at funnene ikke kan gi sikre konklusjoner om kausalitet mellom faktorer som påvirker oppvekst og bestemte utfall. Derimot kan funnene gi grunnlag for å prioritere områder for forebygging og tidlig innsats.

Referanser

1. Helsedirektoratet. Sektorrapport om folkehelse 2021. Kapittel 5.1 Oppvekst og helse. 2021. . Tilgjengelig fra:
file:///C:/Users/chhe/Downloads/Oppvekst%20og%20helse.pdf
2. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (bufdir), Lovverk som forplikter kommunene www.bufdir.no [lest 26. mai]. Tilgjengelig fra:
<https://www.bufdir.no/fagstotte/barnevern-oppvekst/foreldrestotte/foreldrestotte-lonner-seg/lovverk-som-forplikter-kommunene/>
3. Barne- u-of. Staten samarbeider om innsats for utsatte barn og unge [bufdir.no](http://www.bufdir.no) [lest 26. februar]. Tilgjengelig fra: <https://www.bufdir.no/prosjekter/samordning/>
4. Ayano G, Rooney R, Pollard Christina M, Dantas Jaya AR, Lobo R, Jeemi Z, et al. Risk and protective factors of youth crime: An umbrella review of systematic reviews and meta-analyses. *Clinical psychology review* 2024;113(NA):102479-. DOI: 10.1016/j.cpr.2024.102479
5. Hestevik CH BT, Meneses Echavez JF, Ngyen L,,,. Risiko- og beskyttelsesfaktorer for gode oppvekstvilkår og forebygging av kriminalitet blant barn og unge. Folkehelseinstituttet; 2025. Tilgjengelig fra:
<https://www.fhi.no/publ/2025/risiko--og-beskyttelsesfaktorer-for-gode-oppvekstvilkar-og-forebygging-av-kriminalitet-blant-barn-og-unge/>
6. Regjeringen. Risiko- og beskyttelsesfaktorer. Tilgjengelig fra:
<https://www.regjeringen.no/no/sub/radikalisering/veileder/risiko--og-beskyttelsesfaktorer/id2398414/2015.>
7. Bronfenbrenner U. The ecology of human development: Experiments by nature and design: Harvard university press; 1979.
8. Bronfenbrenner U. Developmental ecology through space and time: A future perspective. Examining lives in context: Perspectives on the ecology of human development. Washington, DC: American Psychological Association 1995:619-47.
9. Aromataris E, Fernandez R, Godfrey C, Holly C, Kahlil H, Tungpunkom P. Summarizing systematic reviews: methodological development, conduct and reporting of an Umbrella review approach. *Int J Evid Based Healthc* 2015;13(3):132-40.
10. Priem J, Piwowar H, Orr R. OpenAlex: A fully-open index of scholarly works, authors, venues, institutions, and concepts. ArXiv 2022.
11. Thomas J, Brunton J, Graziosi S. EPPI-Reviewer 4: software for research synthesis. EPPI-Centre Software. London: Social Science Research Unit, UCL Institute of Education; 2010.
12. Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU). Vägledning till granskningsmall för kvalitativa evidenssynteser (QES). 2023. Tilgjengelig fra:
<https://www.sbu.se/sv/granskningsmallar/#granskningsmall>
13. Kung JY. Elicit. The Journal of the Canadian Health Libraries Association 2023.
14. Ought. Elicit. Retrieved May 26, 2025, from <https://elicit.com>. n.d.

15. Amiri S, Taridashti S, Khan Moien AB. Adverse childhood experiences and smoking status in children: A systematic review and meta-analysis. *Child Abuse Review* 2024;33(3):1-30. DOI: 10.1002/car.2882
16. Angelakis I, Austin JL, Gooding P. Association of Childhood Maltreatment With Suicide Behaviors Among Young People A Systematic Review and Meta-analysis. *Jama Network Open* 2020;3(8). DOI: 10.1001/jamanetworkopen.2020.12563
17. Arabiat D, Al Jabery M, Robinson S, Whitehead L, Morelius E. Interactive technology use and child development: A systematic review. *Child: care, health and development* 2023;49(4):679-715. DOI: 10.1111/cch.13082
18. Arnold R, Ahmed F, Clarke A, Quinn N, Beenstock J, Holland P. The relationship between parental adverse childhood experiences and the health, well-being and development outcomes of their children: a systematic review. *Public health* 2023;219:146-53. DOI: 10.1016/j.puhe.2023.03.025
19. Ati NAL, Paraswati MD, Windarwati HD. What are the risk factors and protective factors of suicidal behavior in adolescents? A systematic review. *JOURNAL OF CHILD AND ADOLESCENT PSYCHIATRIC NURSING* 2021;34(1):7-18. DOI: 10.1111/jcap.12295
20. Baldwin JR, Coleman O, Francis ER, Danese A. Prospective and Retrospective Measures of Child Maltreatment and Their Association With Psychopathology A Systematic Review and Meta-Analysis. *JAMA Psychiatry* 2024;81(8):769-81. DOI: 10.1001/jamapsychiatry.2024.0818
21. Binks N, Walsh K, Hayixibayi A, Eivers A, Kelly Adrian B. Depression Symptom Trajectories Following Child Maltreatment: A Systematic Review of Longitudinal Studies from Adolescence to Young Adulthood. *Trauma, violence & abuse* 2025;15248380251361050. DOI: 10.1177/15248380251361050
22. Bissa MB, Haley PN, Wells A, LaBelle JL, Nhem MK, Fulp DC, et al. Moderators of the Association Between Parental Divorce/Separation and Adolescent Externalizing Behaviors and Substance Use: A Systematic Review. *Adolescent Research Review* 2025;10(2):309-39. DOI: 10.1007/s40894-024-00249-9
23. Buecker S, Petersen K, Neuber A, Zheng Y, Hayes D, Qualter P. A systematic review of longitudinal risk and protective factors for loneliness in youth. *Annals of the New York Academy of Sciences* 2024;1542(1):620-37. DOI: 10.1111/nyas.15266
24. Byrne Shauna E, Basten Christopher J, McAloon J. The development of disordered eating in male adolescents: A systematic review of prospective longitudinal studies. *Adolescent Research Review* 2024;9(2):227-52. DOI: 10.1007/s40894-023-00217-9
25. Calvo N, Lugo-Marin J, Oriol M, Perez-Galbarro C, Restoy D, Ramos-Quiroga J-A, et al. Childhood maltreatment and non-suicidal self-injury in adolescent population: A systematic review and meta-analysis. *Child abuse & neglect* 2024;157:107048. DOI: 10.1016/j.chiabu.2024.107048
26. Cardoso Andressa S, Martins Rafaela C, Venturin B, Gonzalez A, Blumenberg C, Murray J. Psychosocial adversity and executive functions in children and adolescents: a systematic review of mediating and moderating influences of parenting behaviors. *BMC psychiatry* 2025;25(1):894. DOI: 10.1186/s12888-025-06592-y
27. Castagna A, Mascheroni E, Fustinoni S, Montirosso R. Air pollution and neurodevelopmental skills in preschool- and school-aged children: A systematic review. *Neuroscience and Biobehavioral Reviews* 2022;136. DOI: 10.1016/j.neubiorev.2022.104623
28. Cheung YCH, Kang MY, Wong DFK. "Which resilience factors are the most effective for which Outcomes?" A systematic review and Meta-Analysis of multisystemic

- resilience of children with ADHD. *European child & adolescent psychiatry* 2026. DOI: 10.1007/s00787-025-02947-8
29. Comunale T, Calderoni F, Marchesi M, Superchi E, Campedelli Gian M. Systematic Review of the Social, Psychological and Economic Factors Relating to Involvement and Recruitment into Organized Crime. *Springer Ebooks* 2020:175-204. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-36639-1_8
 30. Cooke Jessica E, Racine N, Pador P, Madigan S. Maternal adverse childhood experiences and child behavior problems: A systematic review. *Pediatrics* 2021;148(3). DOI: 10.1542/peds.2020-044131
 31. D'Urso G, Symonds J. Risk factors for child and adolescent bullying and victimisation in Ireland: a systematic literature review. *EDUCATIONAL REVIEW* 2023;75(7):1464-89. DOI: 10.1080/00131911.2021.1987391
 32. Dai Y, Trout KK, Liu JH. Perinatal Physiological and Psychological Risk Factors and Childhood Sleep Outcomes: A Systematic Review and Meta-analysis. *JOURNAL OF DEVELOPMENTAL AND BEHAVIORAL PEDIATRICS* 2022;43(9):E629-E44. DOI: 10.1097/DBP.0000000000001123
 33. Dalmaso E, Taylor A, Whitham J, Klassman K, Malvaso C. Protective factors for externalising behaviour problems in children and adolescents living in out-of-home care: A systematic review. *Children and Youth Services Review* 2024;167(NA):107998-. DOI: 10.1016/j.childyouth.2024.107998
 34. Danielsson H, Imms C, Ivarsson M, Almqvist L, Lundqvist L-O, King G, et al. A systematic review of longitudinal trajectories of mental health problems in children with neurodevelopmental disabilities. *Journal of Developmental and Physical Disabilities* 2024;36(2):203-42. DOI: 10.1007/s10882-023-09914-8
 35. Diaz-Martinez F, Sanchez-Sauco MF, Cabrera-Rivera LT, Sanchez CO, Hidalgo-Albadalejo MD, Claudio L, et al. Systematic Review: Neurodevelopmental Benefits of Active/Passive School Exposure to Green and/or Blue Spaces in Children and Adolescents. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 2023;20(5):3958. DOI: 10.3390/ijerph20053958
 36. Dorol-Beauroy-Eustache O, Mishara BL. Systematic review of risk and protective factors for suicidal and self-harm behaviors among children and adolescents involved with cyberbullying. *Preventive Medicine* 2021;152. DOI: 10.1016/j.ypmed.2021.106684
 37. Duindam HM, van Loon AWG, Losel F. Protective factors against extremism and violent radicalization in youth: A multilevel meta-analysis. *Aggression and Violent Behavior* 2025;85:102101. DOI: 10.1016/j.avb.2025.102101
 38. Eirich R, McArthur Brae A, Anhorn C, McGuinness C, Christakis Dimitri A, Madigan S. Association of Screen Time With Internalizing and Externalizing Behavior Problems in Children 12 Years or Younger: A Systematic Review and Meta-analysis. *JAMA psychiatry* 2022;79(5):393-405. DOI: 10.1001/jamapsychiatry.2022.0155
 39. Feghali R, El-Hachem C, Bakhos G, Zarzour M, Bou K, Rami. The impact of economic crisis on the mental health of children and adolescents: A systematic review. *Asian journal of psychiatry* 2025;110:104613. DOI: 10.1016/j.ajp.2025.104613
 40. Fernandes T, Alves B, Gato J. Between Resilience and Agency: A Systematic Review of Protective Factors and Positive Experiences of LGBTQ+ Students. *HEALTHCARE* 2023;11(14). DOI: 10.3390/healthcare11142098
 41. Flaherty A, Ghandour S, Mirochnik K, Lucaciu A, Nassour N, Kwon JY, et al. Identifying Risk Factors of Children Who Suffered Physical Abuse: A Systematic Review. *Journal Of The American Academy Of Orthopaedic Surgeons Global Research And Reviews* 2025;9(1). DOI: 10.5435/JAAOSGlobal-D-24-00163
 42. Galvin C, Martin A, Milburn P, Kennedy Patrick J. Young people and terrorism: a systematic review of risk and vulnerability factors, and implications for

- intervention. *Safer Communities* 2023;23(4):265-87. DOI: <https://doi.org/10.1108/sc-07-2023-0029>
43. Garcia-Molsosa M, Collet-Sabe J, Montserrat C. What are the factors influencing the school functioning of children in residential care: A systematic review. *Children and Youth Services Review* 2021;120. DOI: 10.1016/j.chilyouth.2020.105740
 44. Geng Y, Liu W, Yu Z, Zhang H, Li Y, Zhao W. Socioeconomic factors and sex effects of postpartum maternal depression on offspring internalizing symptoms: a systematic review and meta-analysis. *BMC medicine* 2025;23(1):69. DOI: 10.1186/s12916-025-03877-7
 45. Girela-Serrano BM, Spiers ADV, Ruotong L, Gangadia S, Toledano MB, Di Simplicio M. Impact of mobile phones and wireless devices use on children and adolescents' mental health: a systematic review. *European Child and Adolescent Psychiatry* 2024;33(6):1621-51. DOI: 10.1007/s00787-022-02012-8
 46. Giuliani A, Petruccelli I, D'Urso G. Longitudinal Evidence on Peer Victimization and Persistent Mental Health Outcomes in Youth: A Systematic Review. *Behavioral sciences (Basel, Switzerland)* 2025;15(12). DOI: 10.3390/bs15121734
 47. Gomes Maria I, Sousa H, Lousada M, Figueiredo D. Factors Contributing to Screen Exposure in Preschool Children and Its Associated Outcomes: A Systematic Review. *Child: care, health and development* 2026;52(2):e70241. DOI: 10.1111/cch.70241
 48. Grama DI, Georgescu RD, Cosa IM, Dobrean A. Parental Risk and Protective Factors Associated with Bullying Victimization in Children and Adolescents: A Systematic Review and Meta-analysis. *Clinical Child And Family Psychology Review* 2024;27(3):627-57. DOI: 10.1007/s10567-024-00473-8
 49. Haslam Z, Taylor Emily P. The relationship between child neglect and adolescent interpersonal functioning: A systematic review. *Child Abuse & Neglect* 2022;125. DOI: 10.1016/j.chiabu.2022.105510
 50. Haylock S, Boshari T, Alexander E, Kumar A, Manikam L, Pinder R. Risk factors associated with knife-crime in United Kingdom among young people aged 10–24 years: a systematic review. *BMC Public Health* 2020;20(1). DOI: <https://doi.org/10.1186/s12889-020-09498-4>
 51. Hitch L, Kodali H, Starvaggi M, Wyka Katarzyna E, Huang Terry T. A systematic review on the relationship between the built environment and children's quality of life. *Research square* 2023;NA(NA):NA-NA. DOI: 10.21203/rs.3.rs-2828550/v1
 52. Hunter Amy A, Flores G. Social determinants of health and child maltreatment: a systematic review. *Pediatric research* 2021;89(2):269-74. DOI: 10.1038/s41390-020-01175-x
 53. Höhne E, van der Meer AS, Kamp-Becker I, Christiansen H. A systematic review of risk and protective factors of mental health in unaccompanied minor refugees. *European Child & Adolescent Psychiatry* 2022;31(8):1177-91. DOI: 10.1007/s00787-020-01678-2
 54. Jagasia E, Bloom I, Nelson KE, Campbell J. Early adolescent development in the face of violence: A systematic review running. *Child Abuse and Neglect* 2024;151:106751. DOI: 10.1016/j.chiabu.2024.106751
 55. Jean-Thorn A, Tremblay-Perreault A, Dubé V, Hébert M. A Systematic Review of Community-Level Protective Factors in Children Exposed to Maltreatment. *Trauma Violence & Abuse* 2023;24(4):2827-42. DOI: 10.1177/15248380221117234
 56. Jendreizik Lea T, von Wirth E, Dopfner M. Familial factors associated with symptom severity in children and adolescents with ADHD: A meta-analysis and

- supplemental review. *Journal of Attention Disorders* 2023;27(2):124-44. DOI: 10.1177/10870547221132793
57. Jha S, Chan G, Orji R. Identification of Risk Factors for Suicide and Insights for Developing Suicide Prevention Technologies: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Human Behavior And Emerging Technologies* 2023;2023. DOI: 10.1155/2023/3923097
 58. Jonas L, Salazar de Pablo G, Shum M, Nosarti C, Abbott C, Vaquerizo-Serrano J. A systematic review and meta-analysis investigating the impact of childhood adversities on the mental health of LGBT+ youth. *JCPP advances* 2022;2(2):e12079. DOI: 10.1002/jcv2.12079
 59. Kim H, Kim JH, Yi JH, Kim JY, Solmi M, Cortese S, et al. Correlations between sleep problems, core symptoms, and behavioral problems in children and adolescents with autism spectrum disorder: a systematic review and meta-analysis. *European Child and Adolescent Psychiatry* 2024;33(5):1539-49. DOI: 10.1007/s00787-023-02253-1
 60. Kodali Hanish P, Hitch L, Dunlap Ann F, Starvaggi M, Wyka Katarzyna E, Huang Terry T. A systematic review on the relationship between the built environment and children's quality of life. *BMC public health* 2023;23(1):2472-NA. DOI: 10.1186/s12889-023-17388-8
 61. Kopp M, Lindauer M, Garthus-Niegel S. Association between maternal employment and the child's mental health: a systematic review with meta-analysis. *European child & adolescent psychiatry* 2024;33(9):3025-42. DOI: 10.1007/s00787-023-02164-1
 62. Kurbatfinski S, Letourneau N, Dewey D, Hayes AF, Hayden KA, Anis L, et al. Factors affecting the association between maternal adverse childhood experiences and preschool children's behavioural problems: a systematic review of mediators and moderators. *Clinical Medicine Insights: Psychiatry* 2023;14. DOI: 10.1177/11795573231212175
 63. Lankester M, Coles C, Trotter A, Scott S, Downs J, Dickson H, et al. The Association Between Academic Achievement and Subsequent Youth Offending: A Systematic Review and Meta-Analysis. *JOURNAL OF DEVELOPMENTAL AND LIFE-COURSE CRIMINOLOGY* 2025. DOI: 10.1007/s40865-025-00266-9
 64. Latham Rachel M, Newbury Joanne B, Fisher Helen L. A Systematic Review of Resilience Factors for Psychosocial Outcomes During the Transition to Adulthood Following Childhood Victimisation. *Trauma, Violence & Abuse* 2023;24(2):946-65. DOI: 10.1177/15248380211048452
 65. Lee J, Matsuda Y, Messinger Daniel S, O'Shea Thomas M, Pan Y, Santos Hudson P. Neighborhood collective efficacy and children and adolescents' externalizing behaviors across development: A systematic review. *PloS one* 2026;21(1):e0337512-NA. DOI: 10.1371/journal.pone.0337512
 66. Li Elizabeth T, Luyten P, Midgley N. Psychological mediators of the association between childhood emotional abuse and depression: A systematic review. *Frontiers in Psychiatry* 2020;11. DOI: 10.3389/fpsy.2020.559213
 67. Liberali R, Del Castanhel F, Kupek E, de Assis MAA. Latent Class Analysis of Lifestyle Risk Factors and Association with Overweight and/or Obesity in Children and Adolescents: Systematic Review. *Childhood Obesity* 2021;17(1):2-15. DOI: 10.1089/chi.2020.0115
 68. Llistosella M, Castellvi P, Limonero Joaquin T, Perez-Ventana O, Carmen, Baeza-Velasco C, et al. Development of the individual and environmental resilience model among children, adolescents and young adults using the empirical evidence: An integrative systematic review. *Health & Social Care in the Community* 2022;30(6):e3277-e99. DOI: 10.1111/hsc.13899
 69. Loheide-Niesmann L, Riem Madelon ME, Cima M. The impact of maternal childhood maltreatment on child externalizing behaviour and the mediating

- factors underlying this association: a three-level meta-analysis and systematic review. *European child & adolescent psychiatry* 2024;33(8):2445-70. DOI: 10.1007/s00787-022-02117-0
70. Low J, Bishop A, Pilkington Pamela D. The longitudinal effects of paternal perinatal depression on internalizing symptoms and externalizing behavior of their children: A systematic review and meta-analysis. *Mental Health and Prevention* 2022;26:1-12. DOI: 10.1016/j.mhp.2022.200230
 71. Luo ZD, Chen YYG, Epstein RA. Risk factors for child abuse and neglect: Systematic review and meta-analysis. *Public Health* 2025;241:89-98. DOI: 10.1016/j.puhe.2025.01.028
 72. Ma X, Biaggi A, Sacchi C, Lawrence Andrew J, Chen P-J, Pollard R, et al. Mediators and moderators in the relationship between maternal childhood adversity and children's emotional and behavioural development: a systematic review and meta-analysis. *Psychological medicine* 2022;52(10):1817-37. DOI: 10.1017/s0033291722001775
 73. Mac C, Saoirse, Griffin C, Perry J. The relationship between sleep and problematic smartphone use among adolescents: A systematic review. *Developmental Review* 2020;55. DOI: 10.1016/j.dr.2020.100897
 74. Mah Beth L, Larkings K. Association between poor sleep for infants to two years and subsequent mental health symptoms: A systematic review and meta-analysis. *Journal of Child Health Care* 2022;26(3):461-78. DOI: 10.1177/13674935211015085
 75. Malacarne D, Handakas E, Robinson O, Pineda E, Sáez M, Chatzi L, et al. The built environment as determinant of childhood obesity: A systematic literature review. *Obesity Reviews* 2021;23(S1). DOI: <https://doi.org/10.1111/obr.13385>
 76. Mallawaarachchi S, Burley J, Mavilidi M, Howard Steven J, Straker L, Kervin L, et al. Early Childhood Screen Use Contexts and Cognitive and Psychosocial Outcomes: A Systematic Review and Meta-analysis. *JAMA pediatrics* 2024;178(10):1017-26. DOI: 10.1001/jamapediatrics.2024.2620
 77. Malvaso Catia G, Cale J, Whitten T, Day A, Singh S, Hackett L, et al. Associations Between Adverse Childhood Experiences and Trauma Among Young People Who Offend: A Systematic Literature Review. *Trauma, violence & abuse* 2022;23(5):1677-94. DOI: 10.1177/15248380211013132
 78. Mandira MR, Stoltz T. Bullying risk and protective factors among elementary school students over time: A systematic review. *International Journal Of Educational Research* 2021;109. DOI: 10.1016/j.ijer.2021.101838
 79. Mascia ML, Langiu G, Bonfiglio NS, Penna MP, Cataudella S. Challenges of Preadolescence in the School Context: A Systematic Review of Protective/Risk Factors and Intervention Programmes. *Education Sciences* 2023;13(2). DOI: 10.3390/educsci13020130
 80. Mattelin E, Paidar K, Söderlind N, Fröberg F, Korhonen L. A systematic review of studies on resilience and risk and protective factors for health among refugee children in Nordic countries. *European Child & Adolescent Psychiatry* 2024;33(3):667-700. DOI: 10.1007/s00787-022-01975-y
 81. Mercera G, Kooijmans R, Leijdesdorff S, Heynen E, van Amelsvoort T. Risk and Protective Factors for Sexual Exploitation in Male and Female Youth From a Cross-Cultural Perspective: A Systematic Review. *Trauma Violence & Abuse* 2024;25(3):1966-84. DOI: 10.1177/15248380231201815
 82. Merrin Gabriel J, Wang Joy H, Kiefer Sarah M, Jackson Jesseca L, Pascarella Lauren A, Huckaby Paige L, et al. Adverse childhood experiences and bullying during adolescence: A systematic literature review of two decades. *Adolescent Research Review* 2024;9(3):513-41. DOI: 10.1007/s40894-023-00229-5

83. Miklosi M, Kovacs KE. The Interplay Between Juvenile Delinquency and ADHD: A Systematic Review of Social, Psychological, and Educational Aspects. *Behavioral Sciences* 2025;15(8):1044. DOI: 10.3390/bs15081044
84. Miliauskas Claudia R, Faus Daniela P, da Cruz Valeria L, do Nascimento Vallaperde JGR, Junger W, Lopes Claudia S. Community violence and internalizing mental health symptoms in adolescents: A systematic review. *BMC Psychiatry* 2022;22. DOI: 10.1186/s12888-022-03873-8
85. Milner JS, Crouch JL, McCarthy RJ, Ammar J, Martinez RD, Thomas CL, et al. Child physical abuse risk factors: A systematic review and a meta-analysis. *Aggression And Violent Behavior* 2022;66. DOI: 10.1016/j.avb.2022.101778
86. Moore J, Tam Lok Yee C, Allen Jennifer L. When Being Bad Feels Good: A Systematic Review of the Relationship Between Positive Emotion and Antisocial Behavior in Children and Adolescents. *Clinical child and family psychology review* 2024;27(3):832-62. DOI: 10.1007/s10567-024-00493-4
87. Morgan Joanne E, Channon S, Penny H, Waters Cerith S. Longitudinal studies examining the impact of prenatal and subsequent episodes of maternal depression on offspring antisocial behaviour. *European child & adolescent psychiatry* 2021;30(1):5-40. DOI: 10.1007/s00787-019-01447-w
88. Moriya Renato M, de Oliveira Carlos Eduardo C, Reiche Edna Maria V, Passini Joao Luis L, Nunes Sandra Odebrecht V. Association of adverse childhood experiences and overweight or obesity in adolescents: A systematic review and network analysis. *Obesity reviews : an official journal of the International Association for the Study of Obesity* 2024;25(11):e13809. DOI: 10.1111/obr.13809
89. Mottley Jihana K, Devries K, Edwards P, Miguel-Esponda G, Roberts T, Larrieta J, et al. Mediators of the Association Between a Parent's Experience of Trauma and Their Children's Well-Being: A Systematic Review. *Trauma, violence & abuse* 2025;15248380251357616. DOI: 10.1177/15248380251357616
90. Moyano N, Sánchez-Fuentes MD. Homophobic bullying at schools: A systematic review of research, prevalence, school-related predictors and consequences. *Aggression And Violent Behavior* 2020;53. DOI: 10.1016/j.avb.2020.101441
91. Mygind L, Kurtzhals M, Nowell C, Melby PS, Stevenson MP, Nieuwenhuijsen M, et al. Landscapes of becoming social: A systematic review of evidence for associations and pathways between interactions with nature and socioemotional development in children. *Environment International* 2021;146:106238. DOI: 10.1016/j.envint.2020.106238
92. Nawi AM, Ismail R, Ibrahim F, Hassan MR, Manaf MRA, Amit N, et al. Risk and protective factors of drug abuse among adolescents: a systematic review. *Bmc Public Health* 2021;21(1). DOI: 10.1186/s12889-021-11906-2
93. Nevard I, Green C, Bell V, Gellatly J, Brooks H, Bee P. Conceptualising the social networks of vulnerable children and young people: A systematic review and narrative synthesis. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology: The International Journal for Research in Social and Genetic Epidemiology and Mental Health Services* 2021;56(2):169-82. DOI: 10.1007/s00127-020-01968-9
94. Newton AT, Honaker SM, Reid GJ. Risk and protective factors and processes for behavioral sleep problems among preschool and early school-aged children: A systematic review. *Sleep Medicine Reviews* 2020;52. DOI: 10.1016/j.smrv.2020.101303
95. Nielassoff E, Le Floch M, Avril C, Gohier B, Duverger P, Riquin E. Protective factors of suicidal behaviors in children and adolescents/ young adults: A literature review. *Archives De Pediatrie* 2023;30(8):607-16. DOI: 10.1016/j.arcped.2023.07.006
96. Nieto-Retuerto M, Torres-Gomez B, Alonso-Arbiol I. Parental mentalization and children's externalizing problems: A systematic review and meta-analysis.

- Development And Psychopathology 2025;37(4):1804-20. DOI: 10.1017/s0954579424001391
97. Noonan Clare B, Pilkington Pamela D. Intimate partner violence and child attachment: A systematic review and meta-analysis. *Child Abuse & Neglect* 2020;109. DOI: 10.1016/j.chiabu.2020.104765
 98. Nordbø Emma Charlott A, Nordh H, Raanaas Ruth K, Aamodt G. Promoting activity participation and well-being among children and adolescents: a systematic review of neighborhood built-environment determinants. *JBIE evidence synthesis* 2020;18(3):370-458. DOI: 10.11124/jbisrir-d-19-00051
 99. Nwabueze KK, Akubue N, Onakoya A, Okolieze SC, Otaniyen-Igbinoba IJ, Chukwunonye C, et al. Exploring The Prevalence And Risk Factors Of Adolescent Mental Health Issues In The Covid And Post-Covid Era In The Uk: A Systematic Review. *Excli Journal* 2025;24:508-23. DOI: 10.17179/excli2025-8325
 100. Pacifico Ana B, da Silva Michael P, Piola Thiago S, Bacil Eliane DA, Campos Jhonatan G, Fontana F, et al. Bullying victimization and aggression, physical activity and sedentary behaviors: A systematic review and meta-analysis. *Children and Youth Services Review* 2024;163:1-11. DOI: 10.1016/j.childyouth.2024.107743
 101. Pedersen GA, Lam C, Hoffmann M, Zajkowska Z, Walsh A, Kieling C, et al. Psychological and contextual risk factors for first-onset depression among adolescents and young people around the globe: A systematic review and meta-analysis. *Early Intervention In Psychiatry* 2023;17(1):5-20. DOI: 10.1111/eip.13300
 102. Pickering L, Hadwin Julie A, Kovshoff H. The role of peers in the development of social anxiety in adolescent girls: A systematic review. *Adolescent Research Review* 2020;5(4):341-62. DOI: 10.1007/s40894-019-00117-x
 103. Povey J, Austerberry S, Plage S, Xiang N, Bellotti M, Baxter J. Adolescent mental health and parent engagement in secondary school: A systematic review of the literature. *International Journal Of Educational Research* 2025;134. DOI: 10.1016/j.ijer.2025.102842
 104. Priest N, Doery K, Lim Chiao K, Lawrence Jourdyn A, Zoumboulis G, King G, et al. Racism and health and wellbeing among children and youth - an updated systematic review and meta-analysis. *Social Science & Medicine* 2024;361:117324-. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2024.117324>
 105. Pu M, Guo L, Cheng P, Gao Q, Zhu H. Family dysfunction and risk of suicidal behavior in adolescents: A systematic review and meta-analysis. *Journal of Affective Disorders* 2025;370:427-33. DOI: 10.1016/j.jad.2024.11.025
 106. Rahman F, Webb RT, Wittkowski A. Risk factors for self-harm repetition in adolescents: A systematic review. *Clinical Psychology Review* 2021;88. DOI: 10.1016/j.cpr.2021.102048
 107. Rahmani H, Groot W, Rahmani AM. Unravelling the NEET phenomenon: a systematic literature review and meta-analysis of risk factors for youth not in education, employment, or training. *International Journal Of Adolescence And Youth* 2024;29(1). DOI: 10.1080/02673843.2024.2331576
 108. Reyentanz E, Gerlach J, Kuitunen-Paul S, Golub Y. Systematic review: The impact of maternal pre-and postnatal cannabis use on the behavioral and emotional regulation in early childhood. *European Child & Adolescent Psychiatry* 2025;34(2):423-63. DOI: 10.1007/s00787-024-02494-8
 109. Rockhold Madeline N, Handley Elizabeth D, Petrenko Christie LM. Understanding the intersection of prenatal alcohol exposure and postnatal adversity: A systematic review from a developmental psychopathology lens. *Alcohol, clinical & experimental research* 2025;49(1):25-42. DOI: 10.1111/acer.15483

110. Rowell T, Neal-Barnett A. A Systematic Review of the Effect of Parental Adverse Childhood Experiences on Parenting and Child Psychopathology. *Journal of child & adolescent trauma* 2022;15(1):167-80. DOI: 10.1007/s40653-021-00400-x
111. Saitadze I, Lalayants M. Mechanisms that mitigate the effects of child poverty and improve children's cognitive and social-emotional development: A systematic review. *Child & Family Social Work* 2021;26(3):289-308. DOI: 10.1111/cfs.12809
112. Sakki H, Clair Michelle S, Hwang S, Allen Jennifer L. The association between callous-unemotional traits and substance use in childhood and adolescence: A systematic review and meta-analysis. *Journal of affective disorders* 2023;338:502-17. DOI: 10.1016/j.jad.2023.06.051
113. Savopoulos P, Bryant C, Fogarty A, Conway Laura J, Fitzpatrick Kelly M, Condrón P, et al. Intimate partner violence and child and adolescent cognitive development: A systematic review. *Trauma, Violence, & Abuse* 2023;24(3):1882-907. DOI: 10.1177/15248380221082081
114. Scharpf F, Kaltenbach E, Nickerson A, Hecker T. A systematic review of socio-ecological factors contributing to risk and protection of the mental health of refugee children and adolescents. *Clinical Psychology Review* 2020;83:101930-. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2020.101930>
115. Schittenhelm C, Kops M, Moosburner M, Fischer SM, Wachs S. Cybergrooming Victimization Among Young People: A Systematic Review of Prevalence Rates, Risk Factors, and Outcomes. *ADOLESCENT RESEARCH REVIEW* 2025;10(2):169-200. DOI: 10.1007/s40894-024-00248-w
116. Schwartz A, Arsandaux J, Montagni I, Meschke LL, Galera C, Tzourio C. Adverse childhood experiences and substance use among university students: a systematic review. *JOURNAL OF SUBSTANCE USE* 2023;28(6):823-33. DOI: 10.1080/14659891.2022.2114389
117. Scully C, McLaughlin J, Fitzgerald A. The relationship between adverse childhood experiences, family functioning, and mental health problems among children and adolescents: A systematic review. *Journal of Family Therapy* 2020;42(2):291-316. DOI: 10.1111/1467-6427.12263
118. Sebalo I, Konigova Michaela P, Sebalo V, Martina, Anders M, Ptacek R. The Associations of Adverse Childhood Experiences (ACEs) With Substance Use in Young Adults: A Systematic Review. *Substance abuse : research and treatment* 2023;17:11782218231193914. DOI: 10.1177/11782218231193914
119. Sevilla-Fernandez D, Diaz-Lopez A, Caba-Machado V, Machimbarrena Juan M, Ortega-Baron J, Gonzalez-Cabrera J. Parental mediation and the use of social networks: A systematic review. *PLoS ONE* 2025;20(2). DOI: 10.1371/journal.pone.0312011
120. Sheldon E, Simmonds-Buckley M, Bone C, Mascarenhas T, Chan N, Wincott M, et al. Prevalence and risk factors for mental health problems in university undergraduate students: A systematic review with meta-analysis. *JOURNAL OF AFFECTIVE DISORDERS* 2021;287:282-92. DOI: 10.1016/j.jad.2021.03.054
121. Sirisety M, Datti Ravi S, Mishra N, Tewari A, Akkaraju S, Sampathirao R. A Systematic Review of Longitudinal Studies on Youth Internet Behavior Using the Positive Youth Development Frameworks. *Journal of adolescence* 2026. DOI: 10.1002/jad.70108
122. Sousa M, Machado Ana B, Pinheiro M, Pereira B, Caridade S, Almeida Telma C, et al. The Impact of Positive Childhood Experiences: A Systematic Review Focused on Children and Adolescents. *Trauma, violence & abuse* 2025;15248380251320978. DOI: 10.1177/15248380251320978
123. Suvarna V, Farrell L, Adams D, Emerson LM, Paynter J. Parenting Practices and Externalizing Behaviors in Autistic Children: A Systematic Literature Review.

- Clinical Child And Family Psychology Review 2024;27(1):235-56. DOI: 10.1007/s10567-024-00467-6
124. Tecar C, Chiperi LE, Iftimie BE, Popa LL, Sas V, Stefanescu E, et al. Sleep Disturbances and Behavioral Problems in Children and Adolescents with Autism Spectrum Disorder-A Systematic Review. *Clinics and Practice* 2025;15(11):201. DOI: 10.3390/clinpract15110201
 125. Tietbohl-Santos B, Shintani AO, Montezano BB, Biazin P, Signori GM, Pulice R, et al. Protective factors against depression in high-risk children and adolescents: a systematic review of longitudinal studies. *BRAZILIAN JOURNAL OF PSYCHIATRY* 2024;46. DOI: 10.47626/1516-4446-2023-3363
 126. Troy D, Anderson J, Jessiman PE, Albers PN, Williams JG, Sheard S, et al. What is the impact of structural and cultural factors and interventions within educational settings on promoting positive mental health and preventing poor mental health: a systematic review. *BMC PUBLIC HEALTH* 2022;22(1). DOI: 10.1186/s12889-022-12894-7
 127. Tucker JRD, Hobson CW. A Systematic Review of Longitudinal Studies Investigating the Association Between Early Life Maternal Depression and Offspring ADHD. *JOURNAL OF ATTENTION DISORDERS* 2022;26(9):1167-86. DOI: 10.1177/10870547211063642
 128. Vansoeterstede A, Cappe E, Lichtle J, Boujut E. A systematic review of longitudinal changes in school burnout among adolescents: Trajectories, predictors, and outcomes. *Journal of Adolescence* 2023;95(2):224-47. DOI: 10.1002/jad.12121
 129. Virgara JL, Whitten T. A systematic literature review of the longitudinal risk factors associated with juvenile cyber-deviance. *COMPUTERS IN HUMAN BEHAVIOR* 2023;141. DOI: 10.1016/j.chb.2022.107613
 130. Wang Joy H, Merrin Gabriel J, Kiefer Sarah M, Jackson Jesseca L, Huckaby Paige L, Pascarella Lauren A, et al. Peer relations of adolescents with adverse childhood experiences: A systematic literature review of two decades. *Adolescent Research Review* 2024;9(3):477-512. DOI: 10.1007/s40894-023-00226-8
 131. Wang XX, Gan Q, Zhou JW, Cosquer M, Falissard B, Corruble E, et al. A systematic review of the factors associated with suicide attempts among sexual-minority youth. *European Journal Of Psychiatry* 2023;37(2):72-83. DOI: 10.1016/j.ejpsy.2022.09.003
 132. Wang Y, Tang W. The association between parent-adolescent conflicts and depressive mood: A systematic review and meta-analysis. *BMC Psychology* 2025;13(1). DOI: 10.1186/s40359-025-03021-3
 133. Wei M, Deng W, Wang M, Li C, Jiang Y, Wang Y, et al. Association Between Parental Adverse Childhood Experiences and Offspring's Risk of Suboptimal Health: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Trauma, violence & abuse* 2025;26(5):1046-63. DOI: 10.1177/15248380241302410
 134. Weinberger EC. Developmental trajectories of conduct problems across racial/ethnic identity and neighborhood context: A systematic review. *Aggression and Violent Behavior* 2023;71:101844. DOI: 10.1016/j.avb.2023.101844
 135. Wilson E, Crudgington H, Morgan C, Hirsch C, Prina M, Gayer-Anderson C. The longitudinal course of childhood bullying victimization and associations with self-injurious thoughts and behaviors in children and young people: A systematic review of the literature. *Journal of Adolescence* 2023;95(1):5-33. DOI: 10.1002/jad.12097
 136. Wolfowicz M, Litmanovitz Y, Weisburd D, Hasisi B. Cognitive and behavioral radicalization: A systematic review of the putative risk and protective factors. *Campbell systematic reviews* 2021;17(3):e1174-NA. DOI: 10.1002/cl2.1174
 137. Yeo G, Lansford Jennifer E, Hirshberg Matthew J, Tong Eddie MW. Associations of childhood adversity with emotional well-being and educational achievement: A

- review and meta-analysis. *Journal of affective disorders* 2024;347:387-98. DOI: 10.1016/j.jad.2023.11.083
138. Yu Z, Cao Y, Shang T, Li P. Depression in youths with early life adversity: a systematic review and meta-analysis. *Frontiers in psychiatry* 2024;15:1378807. DOI: 10.3389/fpsy.2024.1378807
 139. Zhang N, Gao M, Yu J, Zhang Q, Wang W, Zhou C, et al. Understanding the association between adverse childhood experiences and subsequent attention deficit hyperactivity disorder: A systematic review and meta-analysis of observational studies. *Brain and behavior* 2022;12(10):e32748. DOI: 10.1002/brb3.2748
 140. Zhang Y, Mavoja S, Zhao J, Raphael D, Smith M. The Association between Green Space and Adolescents' Mental Well-Being: A Systematic Review. *International Journal Of Environmental Research And Public Health* 2020;17(18):6640-. DOI: <https://doi.org/10.3390/ijerph17186640>
 141. Zhao MZ, Xin YH, Bai XC, Zhang ST, Liu HY, Xu W, et al. Risk factors for suicidality among college students: A systematic review and meta-analysis. *JOURNAL OF AFFECTIVE DISORDERS* 2025;382:567-78. DOI: 10.1016/j.jad.2025.04.137
 142. Zhao Y, Han L, Teopiz Kayla M, McIntyre Roger S, Ma R, Cao B. The psychological factors mediating/moderating the association between childhood adversity and depression: A systematic review. *Neuroscience and biobehavioral reviews* 2022;137:104663. DOI: 10.1016/j.neubiorev.2022.104663
 143. Zhu CY, Huang SQ, Evans R, Zhang W. Cyberbullying Among Adolescents and Children: A Comprehensive Review of the Global Situation, Risk Factors, and Preventive Measures. *Frontiers In Public Health* 2021;9. DOI: 10.3389/fpubh.2021.634909
 144. Zupan B, Hutchings Suzanne M, Everitt Lucy E, Gupta C. Language disorder and internalizing mental health problems in youth offenders: A systematic review. *International journal of language & communication disorders* 2022;57(6):1207-28. DOI: 10.1111/1460-6984.12759
 145. Asada Y, Lin S, Siegel L, Kong A. Facilitators and barriers to implementation and sustainability of nutrition and physical activity interventions in early childcare settings: A systematic review. *Prevention Science* 2023;24(1):64-83. DOI: 10.1007/s11121-022-01436-7
 146. Aazami A, Valek R, Ponce AN, Zare H. Risk and Protective Factors and Interventions for Reducing Juvenile Delinquency: A Systematic Review. *SOCIAL SCIENCES-BASEL* 2023;12(9). DOI: 10.3390/socsci12090474
 147. Jacobs LA, Ashcraft LE, Sewall CJR, Folb BL, Mair C. Ecologies of juvenile reoffending: A systematic review of risk factors. *Journal Of Criminal Justice* 2020;66. DOI: 10.1016/j.jcrimjus.2019.101638
 148. Ma X, Biaggi A, Sacchi C, Lawrence AJ, Chen P-J, Pollard R, et al. Mediators and moderators in the relationship between maternal childhood adversity and children's emotional and behavioural development: a systematic review and meta-analysis. *Psychological medicine* 2022;52(10):1817-37. DOI: 10.1017/s0033291722001775
 149. Lidal IB JT, Nøkleby H, Bergsund HB, Hval G. . Hva foreldre sier om sin egen involvering i barnas digitale aktiviteter i hverdagen: en flermetodisk systematisk oversikt. (What parents say about their own involvement in children's digital activities in everyday life: a mixed method systematic review). *Folkhelseinstituttet*; 2025. Tilgjengelig fra: <https://www.fhi.no/contentassets/93a66f4a82fc463ca36433d9f48256e0/hva-foreldre-sier-om-sin-egen-involvering-i-barnas-digitale-aktiviteter-i-hverdagen-rapport-2025.pdf>

150. Baron RM, Kenny DA. The moderator–mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of personality and social psychology* 1986;51(6):1173.
151. Bennett JA. Mediator and moderator variables in nursing research: Conceptual and statistical differences. *Research in nursing & health* 2000;23(5):415-20.
152. Sahle BW, Reavley NJ, Li W, Morgan AJ, Yap MBH, Reupert A, et al. The association between adverse childhood experiences and common mental disorders and suicidality: an umbrella review of systematic reviews and meta-analyses. *European child & adolescent psychiatry* 2022;31(10):1489-99. DOI: 10.1007/s00787-021-01745-2
153. Richardson R, Connell T, Foster M, Blamires J, Keshoor S, Moir C, et al. Risk and protective factors of self-harm and suicidality in adolescents: An umbrella review with meta-analysis. *Journal of Youth and Adolescence* 2024;53(6):1301-22. DOI: 10.1007/s10964-024-01969-w
154. Ullman R, Lereya ST, Glendinnin F, Deighton J, Labno A, Liverpool S, et al. Constructs associated with youth crime and violence amongst 6-18 year olds: A systematic review of systematic reviews. *Aggression and Violent Behavior* 2024;75:101906. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.avb.2023.101906>
155. Tverborgvik T, Stavseth MR, Lothe J, Havnes IA, Clausen T, Lindstad M, et al. Levekår, rus og psykisk helse blant personer som har vært fengslet eller gjennomført straff i samfunnet. SERAF rapport, Issue 2024.
156. Oslo Economics. Kjennetegn ved barn og unge som begår kriminelle handlinger og virkninger av straff. <https://www.regjeringen.no/contentassets/e8f0236bb0784a83911537df3d1fb9f2/rapport-ungdomskriminalitet.pdf>: Justis- og beredskapsdepartementet,; 2022.
157. Esposito G, Azhari A, Borelli JL. Gen× environment interaction in developmental disorders: where do we stand and what's next? *Frontiers in psychology* 2018;9:2036.
158. Widnall E, Adams EA, Plackett R, Winstone L, Haworth CM, Mars B, et al. Adolescent experiences of the COVID-19 pandemic and school closures and implications for mental health, peer relationships and learning: A qualitative study in South-West England. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 2022;19(12):7163.
159. NR Haddaway MG, CT Gray. Citationchaser: An R package and Shiny app for forward and backward citations chasing in academic searching. Zenodo; 2021.
160. Kung JY. Elicit. *The Journal of the Canadian Health Libraries Association* 2023.
161. OpenAI. ChatGPT (GPT-4-turbo) [Large language model]. OpenAI; 2024. Tilgjengelig på: <https://www.openai.com2024>.
162. Hovde K-O, Grønmo S. *algoritme* i Store norske leksikon på snl.no [lest 5.4.2024]. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/algoritme>
163. Tidemann A, Elster AC. Maskinlæring [lest 5.4.2024]. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/maskinl%C3%A6ring>
164. Thomas J, Graziosi S, Brunton J, Ghouze Z, O'Driscoll P, Bond M. EPPI-Reviewer: advanced software for systematic reviews, maps and evidence synthesis. London: UCL Social Research Institute: EPPI-Centre Software.; 2020.

Vedlegg 1: Søkestrategi

Hovedsøk

Søkedato: 20.05.2025

Søkeansvarlig: Lien Nguyen

Fagfellevurdering: Marit Johansen

Database	Antall treff
Clarivate Web of Science Core Collection	2677
Epistemonikos	1499
Totalt til importert til EndNote	4126
Totalt etter dublett kontroll i EndNote	3157

Database: Web of Science		
Søkegrensesnitt: Advanced Search		
Avgrensinger: Review Article (Document Types) Timespan: 2010-01-01 to 2025-05-20		
		2710017
#1	child* OR adolescen* OR youth* OR "young people" OR teen OR teens OR teenager* (Topic)	8999
#2	risk AND protective" OR "protective AND risk" OR "risk protective" OR "protective risk" (Topic)	214041
#3	"risk factors" OR "protective factors" OR "risk factor" OR "protective factor" (Title)	220417
#4	#3 OR 2	34896
#5	#4 AND #1	220254
#6	juvenile* or delinquen* or "young offender" or "young offenders" or "young criminal" or "young criminals" or "youth crime" or "youth violence" (Topic)	1203664
	"risk AND protective" OR "protective AND risk" OR "risk protective" OR "protective risk" OR "risk factors" OR "protective factors" OR "risk factor" OR "protective factor" (Topic)	4882
	#6 AND #7 [Timespan: 2010-01-01 to 2025-05-20]	30250

#8 OR #5 and Review Article (Document Types) Timespan: 2010-01-01 to 2025-05-20	2677
--	------

Database: Epistemonikos Søkegrensesnitt: Advanced Search Avgrensinger: Systematic Review, Broad Synthesis, Structured Summary. Publication year 2010-2025		
Søk 1	((title:(“risk AND protective” OR “protective AND risk” OR “risk protective” OR “protective risk” OR “risk- AND protective” OR “protective- AND risk” OR “risk- protective” OR “protective- risk”) OR abstract:(“risk AND protective” OR “protective AND risk” OR “risk protective” OR “protective risk” OR “risk- AND protective” OR “protective- AND risk” OR “risk- protective” OR “protective- risk”)) OR title:(“risk factors” OR “protective factors” OR “risk factor” OR “protective factor OR risk-factor* OR protective-factor*”)) AND (title:(child* OR adolescen* OR youth* OR “young people” OR teen OR teens OR teenager*) OR abstract:(child* OR adolescen* OR youth* OR “young people” OR teen OR teens OR teenager*))	101 Broad Synthesis, 7 Structured Summary, 1217 Systematic Review
Søk 2	(title:(juvenile* OR delinquen* OR “young offender” OR “young offenders” OR “young criminal” OR “young criminals” OR “youth crime” OR “youth violence”) OR abstract:(juvenile* OR delinquen* OR “young offender” OR “young offenders” OR “young criminal” OR “young criminals” OR “youth crime” OR “youth violence”)) AND (title:(“risk AND protective” OR “protective AND risk” OR “risk protective” OR “protective risk” OR “risk- AND protective” OR “protective- AND risk” OR “risk- protective” OR “protective- risk” OR “risk factors” OR “protective factors” OR “risk factor” OR “protective factor OR risk-factor* OR protective-factor*”) OR abstract:(“risk AND protective” OR “protective AND risk” OR “risk protective” OR “protective risk” OR “risk- AND protective” OR “protective- AND risk” OR “risk- protective” OR “protective- risk” OR “risk factors” OR “protective factors” OR “risk factor” OR “protective factor OR risk-factor* OR protective-factor*”))	4 Broad Synthesis, 1 Structured Summary, 119 Systematic Review

Søkedato: 12.02.2026

Søkeansvarlig: Lien Nguyen

Fagfelle vurdering: Gyri Hval

Database	Antall treff
Ovid MEDLINE® and Epub Ahead of Print, In-Process, In-Data-Review & Other Non-Indexed Citations, Daily and Versions <1946 to February 11, 2026>	664
Embase <1974 to 2026 February 09> [Ovid]	1113
APA PsycInfo <1806 to February 2026 Week 1> [Ovid]	833
Sociological Abstracts; Social Services Abstracts [ProQuest]	142
Web of Science Core Collection (SCI-Expanded & SSCI) [Clarivate]	1036
Scopus [Elsevier]	214
Epistemonikos [Epistemonikos Foundation]	257
Totalt til importert til EndNote	4259
Totalt etter dublett kontroll i EndNote	2409

Database: MEDLINE

Søkegrensesnitt: Advanced Search

Avgrensinger: år 2020 og nyere

- 1 Child/ 2062315
- 2 Child, Preschool/ 1059682
- 3 Adolescent/ 2384676
- 4 Minors/ 2952
- 5 Young Adult/ 1203844
- 6 Infant/ 924015
- 7 Infant, Newborn/ 712186
- 8 (child* or infant* or infancy or infancies or newborn* or neonat* or neo-nat* or baby or babies or toddler* or preschool* or pre-school* or kid or kids or boy? or girl? or youngster* or underage* or schoolchild* or school-age* or schoolage* or schooler* or youth* or adolescent* or adolescence or teen* or teenage* or juvenile* or emerging adult* or early adulthood or offspring* or (young adj (adult* or people* or person? or man? or men? or woman? or women? or male? or female?))).ti,ab,kf,bt. or minor?.ti.
3358938
- 9 or/1-8 5923007
- 10 Risk Factors/ 1070095
- 11 Protective Factors/ 7207
- 12 Social Vulnerability/ 555
- 13 Resilience, Psychological/ 12924
- 14 Risk Assessment/ 340179
- 15 (((risk or risks or vulnerability or vulnerable or adverse or adversity or protective or protection or resilience or resilient or promotive or buffering or compensatory or

supportive) adj3 (factor* or determinant* or predictor* or influence* or pathway* or correlate* or antecedent* or impact* or effect* or association* or relationship* or moderator* or mechanism*) or ((mediating or moderating) adj3 (factor* or pathway* or mechanism*)) or ((influencing or contributing or contextual) adj3 factor*) or protective mechanism*).ti,ab,kf,bt. 1859473

16 or/10-15 2666317

17 Adverse Childhood Experiences/5790

18 Child Development/ 54488

19 Adolescent Development/ 5734

20 Life Course/ 24221

21 ((developmental adj (risk* or pathway* or asset* or trajector* or course* or context*)) or life course or (cumulative adj (adversit* or risk*)) or risk accumulation* or childhood adversit* or (early life adj2 (adversit* or stress* or experience*)) or adverse upbringing* or adverse childhood).ti,ab,kf,bt. 53603

22 or/17-21 133149

23 9 and 16 and 22 22552

24 Meta-Analysis/ 224866

25 Meta-Analysis as Topic/ 26522

26 Systematic Reviews as Topic/ 17229

27 Systematic Review.pt. 318818

28 (((systematic* or literature or comprehensiv*) adj2 (overview or review* or search*)) or meta-analys* or metaanalys* or meta-regression* or "qualitative synthesis" or "qualitative review" or (evidence adj2 synthesi*) or "narrative review" or "narrative synthesis" or (review and (synthesis or synthesized or synthesizing or synthesised or synthesising)) or "meta synthesis").ti,ab,kf,bt. 1081598

29 or/24-28 1112236

30 23 and 29 1270

31 exp animals/ not humans/ 5423636

32 (news or editorial or comment).pt. 1806954

33 30 not (31 or 32) 1262

34 limit 33 to yr="2020-Current" 665

35 remove duplicates from 34 664

Database: EMBASE

Søkegrensesnitt: Advanced Search

Avgrensinger: år 2020 og nyere

1 infant/ 794668

2 newborn/ 671785

3 child/ 2477060

4 preschool child/ 686900

5 adolescent/ 2050338

6 "minor (person)"/ 1173

7 young adult/ 680189

74

8 (child* or infant* or infancy or infancies or newborn* or neonat* or neo-nat* or baby or babies or toddler* or preschool* or pre-school* or kid or kids or boy? or girl? or youngster* or underage* or schoolchild* or school-age* or schoolage* or schooler* or youth* or adolescent* or adolescence or teen* or teenage* or juvenile* or emerging adult* or early adulthood or offspring* or (young adj (adult* or people* or person? or man? or men? or woman? or women? or male? or female?))).ti,ab,kf,bt. or minor?.ti.
4235040

9 or/1-8 6205766

10 risk factor/ 1644348

11 protection/ 58583

12 social vulnerability/ 2459

13 psychological resilience/ 16337

14 risk assessment/ 824072

15 (((risk or risks or vulnerability or vulnerable or adverse or adversity or protective or protection or resilience or resilient or promotive or buffering or compensatory or supportive) adj3 (factor* or determinant* or predictor* or influence* or pathway* or correlate* or antecedent* or impact* or effect* or association* or relationship* or moderator* or mechanism*)) or ((mediating or moderating) adj3 (factor* or pathway* or mechanism*)) or ((influencing or contributing or contextual) adj3 factor*) or protective mechanism*).ti,ab,kf,bt. 2641354

16 or/10-15 3880244

17 childhood adversity/ 8978

18 child development/ 56187

19 adolescent development/ 5162

20 lifespan/ 71829

21 ((developmental adj (risk* or pathway* or asset* or trajectory* or course* or context*)) or life course* or (cumulative adj (adversit* or risk*)) or risk accumulation* or childhood adversit* or (early life adj2 (adversit* or stress* or experience*)) or adverse upbringing* or adverse childhood).ti,ab,kf,bt. 66814

22 or/17-21 194381

23 9 and 16 and 22 26019

24 Meta Analysis/ 398835

25 "meta analysis (topic)"/ 60294

26 Systematic Review/ 586026

27 "systematic review (topic)"/ 39229

28 (((systematic* or literature or comprehensiv*) adj2 (overview or review* or search*)) or meta-analys* or metaanalys* or meta-regression* or "qualitative synthesis" or "qualitative review" or (evidence adj2 synthesi*) or "narrative review" or "narrative synthesis" or (review and (synthesis or synthesized or synthesizing or synthesised or synthesising)) or "meta synthesis").ti,ab,kf,bt. 1307766

29 Review.pt. and (pubmed or medline).ab. 264287

30 or/24-29 1503106

31 23 and 30 1926

32 (exp animals/ or exp invertebrate/ or animal experiment/ or animal model/ or animal tissue/ or animal cell/ or nonhuman/) not (human/ or normal human/ or human cell/) 7988090
 33 (news or editorial or comment).pt. 861233
 34 31 not (32 or 33) 1914
 35 limit 34 to yr="2020-current" 1125
 36 remove duplicates from 35 1113

Søk etter oversikter om kriminalitet

Søkt 13 februar 2026, i OvidMedlne, PsychInfo og Embase

Ovid MEDLINE® and Epub Ahead of Print, In-Process, In-Data-Review & Other Non-Indexed Citations, Daily and Versions <1946 to February 13, 2026>

1 Child/ 2062885
 2 Child, Preschool/ 1060046
 3 Adolescent/ 2385379
 4 Minors/ 2953
 5 Young Adult/ 1204750
 6 Infant/ 924302
 7 Infant, Newborn/712370
 8 (child* or infant* or infancy or infancies or newborn* or neonat* or neo-nat* or baby or babies or toddler* or preschool* or pre-school* or kid or kids or boy? or girl? or youngster* or underage* or schoolchild* or school-age* or schoolage* or schooler* or youth* or adolescent* or adolescence or teen* or teenage* or juvenile* or emerging adult* or early adulthood or offspring* or (young adj (adult* or people* or person? or man? or men? or woman? or women? or male? or female?))).ti,ab,kf,bt. or minor?.ti. 3360342
 9 or/1-8 5925216
 10 Risk Factors/ 1070516
 11 Protective Factors/ 7219
 12 Social Vulnerability/ 558
 13 Resilience, Psychological/ 12938
 14 Risk Assessment/ 340402
 15 (((risk or risks or vulnerability or vulnerable or adverse or adversity or protective or protection or resilience or resilient or promotive or buffering or compensatory or supportive) adj3 (factor* or determinant* or predictor* or influence* or pathway* or correlate* or antecedent* or impact* or effect* or association* or relationship* or moderator* or mechanism*)) or ((mediating or moderating) adj3 (factor* or pathway* or mechanism*)) or ((influencing or contributing or contextual) adj3 factor*) or protective mechanism*).ti,ab,kf,bt. 1860818
 16 or/10-15 2667945
 17 Adverse Childhood Experiences/5803
 18 Child Development/ 54502
 19 Adolescent Development/ 5737

20 Life Course/ 24221

21 ((developmental adj (risk* or pathway* or asset* or trajector* or course* or context*)) or life course or (cumulative adj (adversit* or risk*)) or risk accumulation* or childhood adversit* or (early life adj2 (adversit* or stress* or experience*)) or adverse upbringing* or adverse childhood).ti,ab,kf,bt. 53655

22 or/17-21 133216

23 9 and 16 and 22 22564

24 Meta-Analysis/ 225080

25 Meta-Analysis as Topic/ 26527

26 Systematic Reviews as Topic/ 17235

27 Systematic Review.pt. 319214

28 (((systematic* or literature or comprehensiv*) adj2 (overview or review* or search*)) or meta-analys* or metaanalys* or meta-regression* or “qualitative synthesis” or “qualitative review” or (evidence adj2 synthesi*) or “narrative review” or “narrative synthesis” or (review and (synthesis or synthesized or synthesizing or synthesised or synthesising)) or “meta synthesis”).ti,ab,kf,bt. 1082999

29 or/24-28 1113647

30 23 and 29 1270

31 exp animals/ not humans/ 5424772

32 (news or editorial or comment).pt. 1807406

33 30 not (31 or 32) 1262

34 limit 33 to yr="2020-Current" 665

35 remove duplicates from 34 664

36 1 or 3 or 4 or 5 3936225

37 Crime/ 17210

38 Antisocial Personality Disorder/ 10858

39 Conduct Disorder/ 4133

40 Aggression/ 38838

41 or/37-40 67396

42 36 and 41 24751

43 Juvenile Delinquency/ 9308

44 (“juvenile delinquen*” or “youth offend*” or “young offender*” or “juvenile offender*” or “adolescent offender*” or “youth crime” or “youth violence” or recidiv* or reoffend*).ti,ab,kf,bt. 13184

45 ((child* or adolescen* or youth* or juvenile* or teen* or “young people”) adj3 (anti-social behavio?r or conduct problem* or externalizing behavio?r or offending or crime* or violent*)).ti,ab,kf,bt. 5496

46 42 or 43 or 44 or 45 44394

47 29 and 46 1590

48 limit 47 to yr="2020-current" 644

49 48 not 34 629

Vedlegg 2: Bruk av kunstig intelligens

Vi brukte kunstig intelligens (KI) for å hjelpe oss med å utføre flere av trinnene i denne oppsummeringen mer effektivt. Dette vedlegget beskriver *hvordan* vi brukte KI. I beskrivelsen benytter vi enkelte engelske begreper grunnet mangel på norske begrepsoversettelser innenfor KI-feltet. I slutten av vedlegget er det en forklaring av begrepene vi har brukt for de ulike KI-funksjonene som vi brukte i dette notatet.

Søk

Vi benyttet Elicit (13;14) for å søke etter relevant litteratur basert på problemstillingene, samt CitationChaser (159) for å identifisere ytterligere relevante publikasjoner. Dette resulterte i 33 relevante systematiske oversikter og oversikter over oversikter (Umbrella reviews) som ble benyttet som et utgangspunkt (frøstudier) for et søk i OpenAlex.

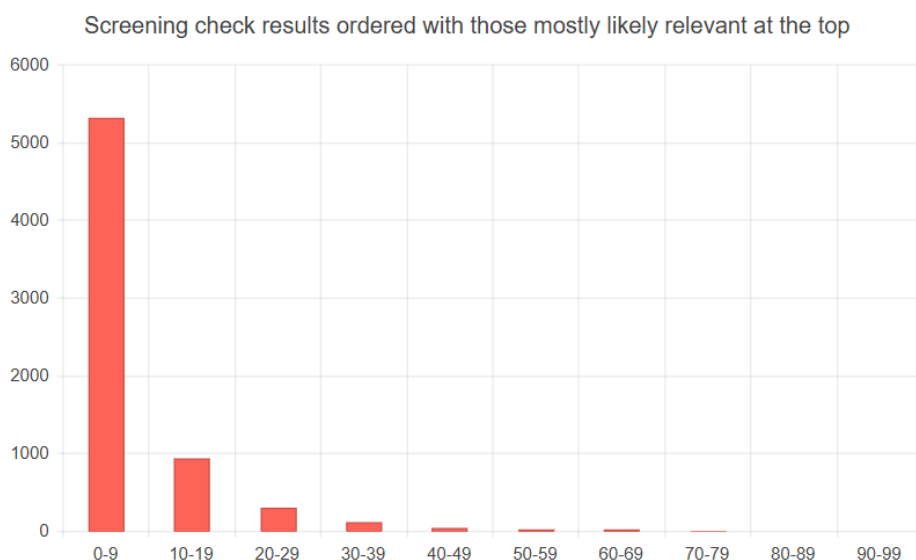
OpenAlex datasettet (10) er tilgjengelig i EPPI Reviewer (11) og er et «open source»-datasett med mer enn 250 millioner vitenskapelige objekter som tidsskriftpublikasjoner, stortingsmeldinger og konferanseabstrakter. Datakildene til OpenAlex inkluderer Microsoft Academic Graph, CrossRef, ORCID, PubMed, CENTRAL, Unpaywall, ISSN International Centre, preprint-servere samt en rekke andre fagområder og institusjonelle arkiver. Datasettet er satt sammen av fem typer vitenskapelige enheter (works, authors, venues, institutions og concepts) og sammenhengene mellom dem. I stedet for å søke i henhold til ord som finnes i en studies tittel eller sammendrag, MeSH-termer eller nøkkelord gitt av forfatteren, tidsskriftet eller databasen, bruker OpenAlex dyp læring for å linke disse objektene sammen, i tillegg til bibliometriske- og siteringslikheter. Et slikt søk resulterer i langt færre identifiserte studier som er irrelevante.

Vurdering av referanser for inklusjon

Tabell 3: Beskrivelse av maskinlæringsprosedyre i screeningprosessen

Beskrivelse av fremgangsmåte

Steg 1	Etter forskerne var samstemte om inklusjonskriteriene og for raskere å identifisere referanser som oppfylte inklusjonskriteriene, benyttet vi « <i>priority screening</i> » i arbeidet med å vurdere titler og sammendrag.
Steg 2	For å raskt identifisere relevante studier i OpenAlex søket, prioriterte vi følgende referanser for screening først: Referanser som hadde benevnelsen «systematic review», «umbrella» eller «meta» i sammendrag og tittel, eller kun tittel. Dette resulterte i 229 relevante referanser for screening.
Steg 3	Deretter startet vi med vurdering av litteratursøkene utført av bibliotekar, og ytterligere 1621 referanser ble vurdert av to forskere uavhengig av hverandre, hvorpå vi gikk over til enkeltvurdering da andelen relevante studier som ble presentert av verktøyet gikk betraktelig ned.
Steg 4	Deretter vurderte en forsker 153 referanser før vi stoppet å screene.
Steg 5	Som et ledd i kvalitetssikringen av referansevurderingen, sjekket vi hvorvidt det var sannsynlig at det var relevante referanser gjenværende i den uvurderte bolken med referanser (n=6727). Da benyttet vi funksjonen «Check screening» i EPPI. Her benyttes de allerede inkluderte referansene (vi benyttet de inkludert på fulltekstnivå) og gruppen med uvurderte referanser. Så lærer algoritmen hva som kjennetegner de inkluderte referansene, og den går gjennom de uvurderte og gir dem en score for hvor mye de ligner på de inkluderte referansene. For å gjøre dette mer robust bygger algoritmen en modell ved å bruke alle de inkluderte referansene og 80 % av de uvurderte referansene, og så lager den prediksjoner for de resterende 20 % av de uvurderte referansene. Den gjør dette fem ganger, slik at hver uvurderte referanse får en score, og deretter rangeres de etter score – med de uvurderte som ligner mest på de inkluderte øverst på listen. Skårene presenteres i deciler som hele tall mellom 0 og 100. Under ser du resultatet av denne prosedyren. Vi gikk visuelt igjennom alle referansene med en skåre 50 og over (n=33), hvorav vi inkluderte ytterligere én studie som fikk den høyeste skåren av alle de uvurderte (78).

Utarbeidelse av oppsummeringen

Vi benyttet Elicit (14;160) for å hjelpe oss med dataauthenting fra PDF-ene til de inkluderte publikasjonene. Videre benyttet vi OpenAIs ChatGPT versjon GPT-5.2-turbo (161), i følgende deler av oppsummeringsarbeidet: Sammendrag, oppsummering av hver enkelt studie og oppsummering på tvers av studier. Bruken av Elicit og ChatGPT fant sted i februar, 2025.

I vår bruk av KI-verktøy forsøkte vi å kvalitetssikre informasjonen som ble generert ved å sammenlikne den med innholdet i PDF-ene. All ekstrahert data ble gjennomgått og kvalitetssikret. Dette ble gjort for å sikre at informasjonen som ble brukt i denne oppsummeringen var pålitelig og i tråd med det opprinnelige kildematerialet.

Ordforklaringer

Algoritme kan forklares som en fullstendig, nøyaktig og trinnvis beskrivelse av en prosedyre for fremgangsmåten for å løse et problem (162).

Maskinlæring er en undergrein av kunstig intelligens hvor man bruker statistiske metoder for å la datamaskiner finne mønstre i store datamengder og gjøre prediksjoner for nye data den ikke har sett før (163). Enkelt sagt betyr maskinlæring at vi tar i bruk algoritmer som gjør at datamaskinen er i stand å lære fra og utvikle sin beslutningsstøtte basert på dataene vi gir den.

Priority screening er en rangeringsalgoritme i programvaren EPPI-Reviewer (164) som læres opp av forskernes avgjørelser om inklusjon og eksklusjon av referanser på

tittel- og sammendragnivå. Rangeringsalgoritmer er algoritmer som er trent til å gjenkjenne relevante data og til å presentere dataene etter relevans. Referanser som algoritmen anser som mer relevante basert på forskernes avgjørelser om inklusjon blir skjøvet frem i «køen». På denne måten får vi raskere overblikk over hvor mange referanser som muligens treffer inklusjonskriteriene enn om vi skulle lest referansene i tilfeldig rekkefølge.

Vedlegg 3: Ekskluderte oversikter med begrunnelse

Feil publikasjonstype/møter ikke våre krav til å være systematisk oversikt (n=73)

Agustiningsih Nia and Yusuf Ah; Ahsan Ahsan;. (2024). Relationships Among Self-Esteem, Bullying, and Cyberbullying in Adolescents: A Systematic Review. *Journal of psychosocial nursing and mental health services*, 62(5), pp.11-17.

Aposhian Tatyana. (2024). Exploring the relationship between adverse childhood experiences and suicidality in college and university students: A systematic review. *Dissertation Abstracts International Section A: Humanities and Social Sciences*, 85(9-A), pp.No-Specified.

Arain F and Chavannes N; Corona C C; Tohid A; Arain H; Jennings M; Sanchez-Lacay A;. (2021). The enduring effects of adverse childhood experiences (ACES) on mood dysregulation in children: A literature review. *European Psychiatry*, 64(Supplement 1), pp.S211.

Basto-Pereira Miguel and Farrington David P;. (2022). Developmental predictors of offending and persistence in crime: A systematic review of meta-analyses. *Aggression and Violent Behavior*, 65(NA), pp.101761-101761.

Bozzini A B and Bauer A; Maruyama J; Simoes R; Matijasevich A;. (2021). Factors associated with risk behaviors in adolescence: a systematic review. *Brazilian Journal of Psychiatry*, 43(2), pp.210-221.

Cage Jamie and Kobulsky Julia M; McKinney Sherise J; Holmes Megan R; Berg Kristen A; Bender Anna E; Kemmerer Aaron;. (2022). The effect of exposure to intimate partner violence on children's academic functioning: A systematic review of the literature. *Journal of Family Violence*, 37(8), pp.1337-1352.

Cao Quyen and Kable Julie;. (2025). A Systematic Study on Prenatal Opioid Exposure: A Review of Neurodevelopmental Consequences. *Journal of developmental and behavioral pediatrics : JDBP*, 46(6), pp.e621-e631.

Carroll Sarah L and Mikhail Megan E; Burt S Alexandra;. (2023). The development of youth antisocial behavior across time and context: A systematic review and integration of person-centered and variable-centered research. *Clinical psychology review*, 101, pp.102253.

Chong Li Shen and Gordis Elana; Hunter Laura; Amoh Jennifer; Strully Kate; Appleton Allison A; Tracy Melissa;. (2022). Childhood violence exposure and externalizing behaviors: A systematic review of the role of physiological biomarkers. *Psychoneuroendocrinology*, 145, pp.1-20.

Chow J C and Wallace E S; Senter R; Kumm S; Mason C Q;. (2022). A Systematic Review and Meta-Analysis of the Language Skills of Youth Offenders. *JOURNAL OF SPEECH LANGUAGE AND HEARING RESEARCH*, 65(3), pp.1166-1182.

Ciurbea F E and Marinescu V; Rodideal A A; Neagu A E; Rada C;. (2025). ADOLESCENTS AND VIOLENCE: A SYSTEMATIC REVIEW OF PROTECTIVE AND RISK FACTORS. *Anthropological Researches and Studies*, 2025(15), pp..

Craig S G and Bondi B C; O'Donnell K A; Pepler D J; Weiss M D;. (2020). ADHD and Exposure to Maltreatment in Children and Youth: a Systematic Review of the Past 10 Years. *CURRENT PSYCHIATRY REPORTS*, 22(12), pp..

Daniels K M and Schinasi L H; Auchincloss A H; Forrest C B; Diez Roux; A V;. (2021). The built and social neighborhood environment and child obesity: A systematic review of longitudinal studies. *Preventive Medicine*, 153, pp.106790.

Di Prete A and Galloway A T; Farrow C; Bellagamba F; Addressi E;. (2025). A Systematic Review of the Relation between Complementary Feeding and Children's Development. *Current Nutrition Reports*, 14(1), pp.104.

Duarte O E. T and Zumalde E C; Galván A H; Sarmiento E L. P;. (2021). Risk and Protective Factors Associated with Criminal Behaviors in Adolescents: A Systematic Review. *REVISTA CRIMINALIDAD*, 63(1), pp.105-122.

Duko Bereket and Pereira Gavin; Tait Robert J; Nyadanu Sylvester Dodzi; Betts Kim; Alati Rosa;. (2021). Prenatal tobacco exposure and the risk of tobacco smoking and dependence in offspring: A systematic review and meta-analysis. *Drug and Alcohol Dependence*, 227, pp..

Emanuel Sarah K and Toews Michelle L; Spencer Chelsea M; Anders Kristin M;. (2022). Family-of-origin factors and physical teen dating violence victimization and perpetration: A meta-analysis. *Journal of Child and Family Studies*, 31(7), pp.1957-1967.

Fayaz Irfan. (2023). Posttraumatic growth and trauma from natural disaster in children and adolescents:-A systematic literature review about related factors. *Journal of Aggression and Maltreatment & Trauma*, 32(3), pp.305-324.

Feeney Kathleen and Pintos Lobo; Rosario; Hare Megan M; Morris Stephanie S. J; Laird Angela R; Musser Erica D;. (2024). Parental Deprivation- and Threat-Based Factors Associated with Youth Emotion-Based Neurocircuitry and Externalizing Behavior: A Systematic Review. *Research on child and adolescent psychopathology*, 52(3), pp.311-323.

Fereidooni Fatemeh and Daniels Judith K; Lommen Miriam J. J;. (2024). Childhood maltreatment and revictimization: A systematic literature review. *Trauma, Violence and Abuse*, 25(1), pp.291-305.

- Figueira Ana and Alleyne Emma; Wood Jane;. (2024). Fear and Masculinity as Motivational Narratives for Knife-Related Crime: A Systematic Review of the Literature. *Trauma and violence & abuse*, 25(5), pp.4016-4029.
- Fulantelli Giovanni and Taibi Davide; Scifo Lidia; Schwarze Veronica; Eimler Sabrina C;. (2022). Cyberbullying and cyberhate as two interlinked instances of cyber-aggression in adolescence: A systematic review. *Frontiers in Psychology*, 13, pp..
- Glenn Andrea L and Ragno Leah K; Liu Jianghong;. (2023). Association between postnatal environmental tobacco smoke exposure controlling for prenatal exposure and conduct problems in children: A systematic review. *Neurotoxicology*, 97, pp.53-64.
- Godleski S and Shisler S; Colton K; Leising M;. (2024). Prenatal Tobacco Exposure and Behavioral Disorders in Children and Adolescents: Systematic Review and Meta-Analysis. *Pediatric Reports*, 16(3), pp.736-752.
- Goodman Sherryl H and Simon Hannah F. M; Shamblaw Amanda L; Kim Christine Youngwon;. (2020). Parenting as a mediator of associations between depression in mothers and children's functioning: A systematic review and meta-analysis. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 23(4), pp.427-460.
- Guo Tingyi and Najafi Moslem Lari; Zhang Junmei;. (2025). A systematic review of exposure to toxic elements and neurocognitive development in children. *Ecotoxicology and environmental safety*, 291, pp.117792.
- Gwata Dorcas and Ventriglio Antonio; Hughes Peter; Deahl Martin;. (2024). Youth violence and knife crime in ethnic minorities in the UK: A review of the literature. *The International journal of social psychiatry*, 70(3), pp.582-587.
- Harris Clarion Jamil. (2025). Household composition and its influence on youth mental health and violence outcomes: A systematic review, comparative analysis, and national survey findings. *Dissertation Abstracts International: Section B: The Sciences and Engineering*, 86(10-B), pp.No-Specified.
- Henneberger Angela K and Mushonga Dawnsha R; Preston Alison M;. (2021). Peer influence and adolescent substance use: A systematic review of dynamic social network research. *Adolescent Research Review*, 6(1), pp.57-73.
- Jämställdhetsmyndigheten. (2020). Psykisk ohälsa hos ungdomar och unga vuxna. : , pp.. Available at: <https://jamstalldhetsmyndigheten.se/media/linjrawb/bilaga-3-psykisk-ohalsa-hos-ungdomar-och-unga-vuxna-2.pdf>.
- Kittel-Schneider S and Quednow B B; Leutritz A L; McNeill R V; Reif A;. (2021). Parental ADHD in pregnancy and the postpartum period - A systematic review. *Neuroscience and Biobehavioral Reviews*, 124, pp.63-77.
- Klement Christian. (2020). Studies of immigrant crime in Denmark. *Nordic Journal of Criminology*, 21(1), pp.11-31.
- Kovacs Karolina Eszter and Dan Beata; Hrabeczy Anett; Bacskai Katinka; Pusztai Gabriella;. (2022). Is resilience a trait or a result of parental involvement? The results of a systematic literature review. *Education Sciences*, 12(6), pp.1-18.

Kraft Lorenz and Ebner Christian; Leo Katharina; Lindenberg Katajun;. (2023). Emotion regulation strategies and symptoms of depression, anxiety, aggression, and addiction in children and adolescents: A meta-analysis and systematic review. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 30(4), pp.485-502.

Kroese Janique and Bernasco Wim; Liefbroer Aart C; Rouwendal Jan;. (2020). Growing up in single-parent families and the criminal involvement of adolescents: a systematic review. *Psychology Crime And Law*, 27(1), pp.61-75.

Lee Ji Yeon and Chung Ick-Joong; Nam Yoo jung;. (2025). Gender differences in adverse childhood experiences and mental health outcomes: A systematic review. *Child Indicators Research*, , pp.No-Specified.

Lund Jessie I and Toombs Elaine; Radford Abbey; Boles Kara; Mushquash Christopher;. (2020). Adverse Childhood Experiences and Executive Function Difficulties in Children: A Systematic Review. *Child abuse & neglect*, 106, pp.104485.

Mayne S L and Mitchell J A; Virudachalam S; Williamson A A;. (2020). Neighborhood physical and social environments and sleep among children and adolescents: A systematic review. *Sleep*, 43(SUPPL 1), pp.A152.

Mayne S L and Mitchell J A; Virudachalam S; Fiks A G; Williamson A A;. (2021). Neighborhood environments and sleep among children and adolescents: A systematic review. *Sleep Medicine Reviews*, 57, pp.101465.

Meyer D and Siddiqui Z; Deol E; Paracha A; Mujovic H; Abro Z; Chang S; Abid A; Tyler J; Rehman H; Bera S; Khan Z; Vasireddy S; Chalichama J; Fidahussain A; Paracha M; Ahmed Z; Alyasiry N; Engelhardt M; Kadariya B K. B; Odeh A; Pitchiah M; Rao N; Cepele I;. (2023). Adverse Childhood Experiences and Opioid Use Disorder: A Systematic Review. *Psychoneuroendocrinology*, 153(Supplement), pp.106224.

Mohammad Taufik and Banse Rainer;. (2023). Muslim religiosity and juvenile delinquency: A systematic review. *Adolescent Research Review*, 8(4), pp.507-520.

Mohammadian M and Khachatryan L G; Vadiyan F V; Maleki M; Fatahian F; Mohammadian-Hafshejani A;. (2025). The association between maternal tobacco smoking during pregnancy and the risk of attention-deficit/hyperactivity disorder (ADHD) in offspring: A systematic review and meta-analysis. *PLOS ONE*, 20(2 February), pp.e0317112.

Morgan C A and Chang Y H; Choy O; Tsai M C; Hsieh S;. (2022). Adverse Childhood Experiences Are Associated with Reduced Psychological Resilience in Youth: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Children*, 9(1), pp.27.

Mota Manuela Silva Silveira da and Ulguim Helena Bohm; Jansen Karen; Cardoso Taiane de Azevedo; Souza Luciano Dias de Mattos;. (2024). Are big five personality traits associated to suicidal behaviour in adolescents? A systematic review and meta-analysis. *Journal of Affective Disorders*, 347, pp.115-123.

O'Connor Julia and Smith Lakaysia; Woerner Jacqueline; Khan Assad;. (2023). Protective Factors for Sexual Violence Perpetration Among High School and College Students: A Systematic Review. *Trauma and violence & abuse*, 25(2), pp.1073-1087.

Ongilio F L and Gasparido C M; Linhares M B. M;. (2023). Maternal History of Adversity and Subsequent Mother-Child Interactions at Early Ages: A Systematic Review. *TRAUMA VIOLENCE & ABUSE*, 24(5), pp.3412-3432.

Page S and Notte E; George H; Slater C; Cagney J; Ilyas I; Rozubi N C; Anderson K; Ramaiya A; Fry D;. (2025). Mental Health and Psychological Vulnerabilities in the Context of Technology-Facilitated Child Sexual Exploitation and Abuse: A Systematic Evidence Review. *SSRN*, , pp..

Patla Irfana. (2025). Addressing self-esteem in mental health: A systematic review. *Dissertation Abstracts International: Section B: The Sciences and Engineering*, 86(11-B), pp.No-Specified.

Puglisi N and Rattaz V; Favez N; Tissot H;. (2024). Father involvement and emotion regulation during early childhood: a systematic review. *BMC PSYCHOLOGY*, 12(1), pp..

Robinson L R and Bitsko R H; O'Masta B; Holbrook J R; Ko J; Barry C M; Maher B; Cerles A; Saadeh K; MacMillan L; Mahmooth Z; Bloomfield J; Rush M; Kaminski J W;. (2024). A Systematic Review and Meta-analysis of Parental Depression, Antidepressant Usage, Antisocial Personality Disorder, and Stress and Anxiety as Risk Factors for Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder (ADHD) in Children. *PREVENTION SCIENCE*, 25(SUPPL 2), pp.272-290.

Sahle Berhe W and Reavley Nicola; Li Wenjing; Morgan Amy J; Yap Marie B. H; Reupert Andrea; Jorm Anthony F;. (2021). The association between adverse childhood experiences and common mental disorders and suicidality: an umbrella review of systematic reviews and meta-analyses. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 31(10), pp.1489-1499.

Schroeder Krista and Schuler Brittany R; Kobulsky Julia M; Sarwer David B;. (2021). The association between adverse childhood experiences and childhood obesity: A systematic review. *Obesity reviews : an official journal of the International Association for the Study of Obesity*, 22(7), pp.e13204.

Selman Saliha B and Dilworth-Bart Janean E;. (2024). Routines and child development: A systematic review. *Journal of Family Theory & Review*, 16(2), pp.272-328.

Sharma A and Khan W;. (2021). Role of early childhood adversity, behaviour problems and academic performance among adolescents with adhd: A systematic review. *Journal of Clinical and Diagnostic Research*, 15(2), pp.VE01-VE04.

Suhail Usmani and Sadia; Mehendale Meghana; Yousif Shaikh; Mahnoor; Sudan Sourav; Guntipalli Prathima; Ouellette Lara; Sajid Malik; Anem; Siddiqi Naila; Walia Namrata; Shah Kaushal; Saeed Fahimeh; De Berardis Domenico; Shoib Sheikh;. (2024). Understanding the Impact of Adverse Childhood Experiences on Non-suicidal Self-Injury in Youth: A Systematic Review. *Alpha psychiatry*, 25(2), pp.150-164.

- Trombetta T and Giordano M; Santoniccolo F; Vismara L; Della Vedova A. M; Rollè L;. (2021). Pre-natal Attachment and Parent-To-Infant Attachment: A Systematic Review. *FRONTIERS IN PSYCHOLOGY*, 12, pp..
- Tung Irene and Hipwell Alison E; Grosse Philip; Battaglia Lindsey; Cannova Elena; English Gabrielle; Quick Allysa D; Llamas Bianca; Taylor Megan; Foust Jill E;. (2024). Prenatal stress and externalizing behaviors in childhood and adolescence: A systematic review and meta-analysis. *Psychological bulletin*, 150(2), pp.107-131.
- Tyrone Rachel Shay. (2023). The association between adverse childhood experiences and developmental and academic outcomes. *Dissertation Abstracts International: Section B: The Sciences and Engineering*, 84(1-B), pp.No-Specified.
- Umar Kainat and Kamran Muhammad; Rizzo Amelia;. (2025). The impact of parenting styles on child and adolescent aggression: A systematic review. *Life Span and Disability*, 28(1), pp.61-77.
- Vannucci A and Simpson E G; Gagnon S; Ohannessian C M;. (2020). Social media use and risky behaviors in adolescents: A meta-analysis. *Journal of Adolescence*, 79, pp.258-274.
- Venturini E and Allan S; Rizeq J; Cannon P; Gribbell O; McCrory E; Viding E; McCarney R; Dertwinkel G; McAndie E; Serafini G; Aguglia A; Amerio A; Gajwani R; Minnis H;. (2025). Social thinning and stress generation in childhood ADHD: a systematic review. *medRxiv*, , pp..
- Wang X and Gan Q; Zhou J; Cosquer M; Falissard B; Corruble E; Jousset C; Gressier F;. (2022). A systematic review of the factors associated with suicide attempts among sexual-minority adolescents. *medRxiv*, , pp..
- Wauthier L M and Williams J M;. (2022). Understanding and Conceptualizing Childhood Animal Harm: A Meta-Narrative Systematic Review. *Anthrozoos*, 35(2), pp.165-202.
- Weistra S R and van Bakel H J. A; Mathijssen J J. P;. (2025). Adverse Childhood Experiences in Parental History and how they Relate to Subsequent Observed Parent-Child Interaction: A Systematic Review. *CHILD & YOUTH CARE FORUM*, 54(3), pp.755-785.
- Wiggers Marthe and Paas Fred;. (2022). Harsh Physical Discipline and Externalizing Behaviors in Children: A Systematic Review. *International journal of environmental research and public health*, 19(21), pp..
- Wilson Michaela M and Sheppard Keller G;. (2025). Understanding the Status of Juvenile Institutional Misconduct Research: A Systematic Review of Quantitative Research on Delinquency Behind Bars. *American Journal of Criminal Justice*, NA(NA), pp.NA-NA.
- Yannon Miranda G and Decrop Romain; Le Mytien; Beery Sam; Tompsett Carolyn J;. (2024). Cumulative Adverse Childhood Experiences (ACEs) and Recidivism: A Meta-Analysis. *Criminal Justice and Behavior*, 51(11), pp.1696-1714.
- Yohros Alexis. (2022). Examining the Relationship Between Adverse Childhood Experiences and Juvenile Recidivism: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Trauma Violence & Abuse*, 24(3), pp.1640-1655.

Yohros Alexis. (2026). Examining the interrelationships between adverse and positive childhood experiences and neighborhood context on youth recidivism. Dissertation Abstracts International: Section B: The Sciences and Engineering, 87(2-B), pp.No-Specified.

Zaverdinou E and Katimertzi M; Chrousos G P; Darviri C; Vlachakis D; Kanaka-Gantenbein C; Bacopoulou F;. (2023). Post-traumatic Stress Disorder as a Risk Factor for the Development of Risky Behavior Among Adolescent Offenders: A Systematic Review. *Advances in experimental medicine and biology*, 1425, pp.119-129.

Zhang Huiping and Gao Xinyi; Liang Yuzhu; Yao Qingyun; Wei Qingong;. (2024). Does child maltreatment reduce or increase empathy? A systematic review and meta-analysis. *Trauma, Violence and & Abuse*, 25(1), pp.166-182.

Zúñiga Daniela and Carretta Francesco; Contreras Macarena; Cornejo Erica; Gallardo Constanza; Guichapani Isidora; Muñoz Constansa;. (2024). Systematic Review of Psychosocial Risk and Protective Factors in Children Reported from Developmental Criminology. *Children (Basel and Switzerland)*, 11(8), pp.974-974.

Zych Izabela and Viejo Carmen; Vila Elena; Farrington David P;. (2021). School bullying and dating violence in adolescents: A systematic review and meta-analysis. *Trauma, Violence and & Abuse*, 22(2), pp.397-412.

Feil populasjon (n=17)

Adamse Ida and Eichelsheim Veroni; Blokland Arjan; Schoonmade Linda;. (2024). The risk and protective factors for entering organized crime groups and their association with different entering mechanisms: A systematic review using ASReview. *European Journal of Criminology*, 21(6), pp.859-886.

Atkinson Jessica A and Gordon Hannah G; Tong Stephen; Walker Susan P; Mehdipour Parinaz; Lindquist Anthea C; Hastie Roxanne M;. (2025). Hypertensive disorders of pregnancy and childhood neurodevelopment: A systematic review and meta-analysis. *PLoS medicine*, 22(9), pp.e1004558.

Di Fini Giulia and Civilotti Cristina; Bolognino Annalisa; Einaudi Gabriele; Molo Mariateresa; Veglia Fabio; Gandino Gabriella; Finzi Sarah;. (2025). The Burden of the Past: A Systematic Review of Childhood Trauma and Mental Health in Transgender and Gender Nonconforming Individuals. *European journal of investigation in health and psychology and education*, 15(9), pp..

Finlay S and Roth C; Zimsen T; Bridson T L; Sarnyai Z; McDermott B;. (2022). Adverse childhood experiences and allostatic load: A systematic review. *Neuroscience and Biobehavioral Reviews*, 136, pp.104605.

Lee Samantha J and Bora Samudragupta; Austin Nicola C; Westerman Anneliese; Henderson Jacqueline M. T;. (2020). Neurodevelopmental Outcomes of Children Born to Opioid-Dependent Mothers: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Academic pediatrics*, 20(3), pp.308-318.

- Luigi Mimosa and Dellazizzo Laura; Giguere Charles-Edouard; Goulet Marie-Helene; Potvin Stephane; Dumais Alexandre;. (2022). Solitary Confinement of Inmates Associated With Relapse Into Any Recidivism Including Violent Crime: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Trauma and violence & abuse*, 23(2), pp.444-456.
- Mackey Michael and Dunne Ellen; Ahern Elayne;. (2025). 'Early Life Adversity and Social Cognition in the General Adult Population: A Systematic Review and Meta-Analysis'. *Journal of Child & Adolescent Trauma*, 18(4), pp.925-945.
- Mitchell R J and Wijekulasuriya S; Varghese G; Xerri A; Lystad R; Zurynski Y; Harrison R; Braithwaite J;. (2025). Multigenerational Health-Related Turning Points and Impact on Health and Social Outcomes: A Systematic Review. *FAMILIES SYSTEMS & HEALTH*, , pp..
- Opoku Richmond and Judd Natasha; Cresswell Katie; Parker Michael; James Michaela; Scourfield Jonathan; Hughes Karen; Noyes Jane; Bristow Dan; Kontopantelis Evangelos; Brophy Sinead; Kennedy Natasha;. (2025). Factors associated with childhood out-of-home care entry and re-entry in high income countries: A systematic review of reviews. *Children and Youth Services Review*, 177, pp.1-16.
- Pyman Philippa and Collins Simonne E; Muggli Evelyne; Testa Renee; Anderson Peter J;. (2021). Cognitive and behavioural attention in children with low-moderate and heavy doses of prenatal alcohol exposure: A systematic review and meta-analysis. *Neuropsychology Review*, 31(4), pp.610-627.
- Regmi Sanjaya and Kedia Satish K; Ahuja Nikhil A; Lee Guijin; Entwistle Coree; Dillon Patrick J;. (2024). Association Between Adverse Childhood Experiences and Opioid Use-Related Behaviors: A Systematic Review. *Trauma and violence & abuse*, 25(3), pp.2046-2064.
- Rodriguez V and Alameda L; Trotta G; Spinazzola E; Marino P; Matheson S L; Laurens K R; Murray R M; Vassos E;. (2021). Environmental Risk Factors in Bipolar Disorder and Psychotic Depression: A Systematic Review and Meta-Analysis of Prospective Studies. *SCHIZOPHRENIA BULLETIN*, 47(4), pp.959-974.
- Scoglio A A. J and Kraus S W; Saczynski J; Jooma S; Molnar B E;. (2021). Systematic Review of Risk and Protective Factors for Revictimization After Child Sexual Abuse. *TRAUMA VIOLENCE & ABUSE*, 22(1), pp.41-53.
- Solberg Marvin A and Carr Kafi D; Peters Rosalind M;. (2024). Adverse Childhood Experiences and Health Outcomes Among Sexual and Gender Minorities: A Systematic Review. *Journal of child & adolescent trauma*, 17(2), pp.627-639.
- Tan Minghui and Mao Ping;. (2023). Type and dose-response effect of adverse childhood experiences in predicting depression: A systematic review and meta-analysis. *Child abuse & neglect*, 139, pp.106091.
- Theron L and Stekel D J; Holtge J; Fawole O I; Levine D T; Mai-Bornu Z; Maksudi K; Olaniyan O; Wright C Y; Ungar M;. (2025). Factors that affect the resilience of young adults to depression: a systematic review. *The Lancet Psychiatry*, 12(5), pp.377-383.

Van Sieleghem S, Danckaerts M; Rieken R; Okkerse J M. E; de Jonge E; Bramer W M; Lambregtse van den Berg and M. P;. (2022). Childbirth related PTSD and its association with infant outcome: A systematic review. *Early Human Development*, 174, pp.105667.

Ikke tilgjengelig fulltekst (n=11)

Alda-Jaume M and Jimenez T I; Estevez E;. (2025). Violence in Adolescents' Significant Relationships and Suicidal Behavior: A Systematic Review of the Past 15 Years. SSRN, , pp..

Dunn C B. (2025). Moderators of the Externalizing Behavior Pathway to Adolescent Substance Use: A Systematic Review of Protective and Vulnerability Factors. *JOURNAL OF CHILD & ADOLESCENT SUBSTANCE USE*, 30(5), pp.191-215.

Hyysalo Noora and Gastelle Marissa; Flykt Marjo;. (2022). Maternal pre- and postnatal substance use and attachment in young children: A systematic review and meta-analysis. *Development and psychopathology*, 34(4), pp.1231-1248.

Memon Raheel Imtiaz and Safdar Beenish; Hafeez Hudaisa; Abbas Elham Fatima; Waqas Ahmed; Azeem Muhammad Waqar; Naveed Sadiq;. (2021). The association between peripartum depression and childhood resilience: A systematic review. *Psychiatric Annals*, 51(7), pp.322-330.

Oyetunji Aderonke and Chandra Prakash;. (2020). Postpartum stress and infant outcome: A review of current literature. *Psychiatry research*, 284, pp.112769.

Polanin Joshua R and Espelage Dorothy L; Grotmeter Jennifer K; Spinney Elizabeth; Ingram Katherine M; Valido Alberto; El Sheikh America; Torgal Cagil; Robinson Luz;. (2021). A meta-analysis of longitudinal partial correlations between school violence and mental health, school performance, and criminal or delinquent acts. *Psychological Bulletin*, 147(2), pp.115-133.

Racine N and Deneault A A; Thiemann R; Turgeon J; Zhu J; Cooke J; Madigan S;. (2025). Intergenerational transmission of parent adverse childhood experiences to child outcomes: A systematic review and meta-analysis. *Child Abuse and Neglect*, 168, pp.106479.

Roberts Anna and Hinds Joe; Camic Paul M;. (2020). Nature activities and wellbeing in children and young people: A systematic literature review. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 20(4), pp.298-318.

Trinidad Alexander and Vozmediano Laura; San-Juan Cesar;. (2021). Environmental factors in juvenile delinquency: A systematic review of the situational perspectives' literature. *Reviewing crime psychology.*, , pp.240-266.

Vissenberg Joyce and d'Haenens Leen; Livingstone Sonia;. (2022). Digital literacy and online resilience as facilitators of young people's well-being? A systematic review. *Special Issue: Youth in the Digital Age: Consequences for Development and Education*, 27(2), pp.76-85.

Worthington R and Wheeler S;. (2023). Hyperfocus and offending behaviour: a systematic review. *Journal of Forensic Practice*, 25(3), pp.185-200.

Feil utfall (n=10)

Bal Mazhar and Aydemir Ayse Gul Kara; Cengiz Guluzar Sule Tepetas; Altindag Ahmet;. (2024). Examining the relationship between language development, executive function, and screen time: A systematic review. *PLoS ONE*, 19(12), pp..

Caldarera Angela M and Vitiello Benedetto; Turcich Camilla; Bechis Daniela; Baietto Chiara;. (2022). The association of attachment, mentalization and reflective functioning with mental health in gender diverse children and adolescents: A systematic review. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 27(4), pp.1124-1140.

Herd Toria and Kim-Spoon Jungmeen;. (2021). A systematic review of associations between adverse peer experiences and emotion regulation in adolescence. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 24(1), pp.141-163.

Kheirouri S and Alizadeh M;. (2020). Maternal excessive gestational weight gain as a risk factor for autism spectrum disorder in offspring: a systematic review. *BMC PREGNANCY AND CHILDBIRTH*, 20(1), pp..

Lee Jane Jiyoun and Holmes Lisa;. (2021). Longitudinal trajectories of behavioral problems among children in out-of-home care: A systematic review. *Children and Youth Services Review*, 127, pp..

Nelson Leah F and Yocum Victoria K; Patel Keisha D; Qeadan Fares; Hsi Andrew; Weitzen Sherry;. (2020). Cognitive Outcomes of Young Children After Prenatal Exposure to Medications for Opioid Use Disorder: A Systematic Review and Meta-analysis. *JAMA network open*, 3(3), pp.e201195.

Nujic Danijela and Music Milanovic; Sanja; Milas Vesna; Miskulin Ivan; Ivic Vedrana; Milas Josip;. (2021). Association between child/adolescent overweight/obesity and conduct disorder: A systematic review and meta-analysis. *Pediatric obesity*, 16(5), pp.e12742.

Perez-Balaguer Ana and Penuelas-Calvo Inmaculada; Alacreu-Crespo Adrian; Baca-Garcia Enrique; Porrás-Segovia Alejandro;. (2022). Impulsivity as a mediator between childhood maltreatment and suicidal behavior: A systematic review and meta-analysis. *Journal of Psychiatric Research*, 151, pp.95-107.

Smith Kimberley and Jones Andrew; Daly Natasha; Widdrington Helena; Garofalo Carlo; Gillespie Steven M;. (2025). Emotion Regulation and Aggression: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Aggressive behavior*, 52(1), pp.e70055-NA.

Zhang Zhiguang and Sousa-Sa Eduarda; Pereira Joao R; Okely Anthony D; Feng Xiaoqi; Santos Rute;. (2021). Correlates of sleep duration in early childhood: A systematic review. *Behavioral Sleep Medicine*, 19(3), pp.407-425.

Feil eksponering/intervensjon (N=5)

Cooke Eric M and Connolly Eric J; Boisvert Danielle L; Hayes Brittany E;. (2023). A Systematic Review of the Biological Correlates and Consequences of Childhood Maltreatment and Adverse Childhood Experiences. *Trauma and Violence & Abuse*, 24(1), pp.156-173.

DeFlorio-Barker Stephanie and Zelasky Sarah; Park Kevin; Lobdell Danelle T; Stone Susan L; Rappazzo Kristen M;. (2022). Are the adverse health effects of air pollution modified among active children and adolescents? A review of the literature. *Preventive Medicine: An International Journal Devoted to Practice and Theory*, 164, pp.1-7.

Liu C and Liang X; Sit C H. P;. (2024). Physical Activity and Mental Health in Children and Adolescents With Neurodevelopmental Disorders A Systematic Review and Meta-Analysis. *JAMA Pediatrics*, 178(3), pp.247-257.

Loftus Tundi and Mathersul Danielle C; Ooi Michelle; Yau Shu H;. (2023). The efficacy of mindfulness-based therapy for anxiety, social skills, and aggressive behaviors in children and young people with Autism Spectrum Disorder: A systematic review. *Frontiers in Psychiatry*, 14, pp..

Winters Drew E and Brandon-Friedman Richard; Yepes Gabriel; Hinckley Jesse D;. (2021). Systematic review and meta-analysis of socio-cognitive and socio-affective processes association with adolescent substance use. *Drug and alcohol dependence*, 219, pp.108479.

Paraplyoversikt (n=4)

Kasturiratna K T. A. Sandeeshwara and Hartanto Andree; Chen Crystal H. Y; Tong Eddie M. W; Majeed Nadyanna M;. (2025). Umbrella review of meta-analyses on the risk factors, protective factors, consequences and interventions of cyberbullying victimization. *Nature Human Behaviour*, 9(1), pp.101-132.

McEvoy D and Brannigan R; Cooke L; Butler E; Walsh C; Arensman E; Clarke M;. (2023). Risk and protective factors for self-harm in adolescents and young adults: An umbrella review of systematic reviews. *JOURNAL OF PSYCHIATRIC RESEARCH*, 168, pp.353-380.

Richardson Rebecca and Connell Tanya; Foster Mandie; Blamires Julie; Keshoor Smita; Moir Chris; Zeng Irene Suilan;. (2024). Risk and protective factors of self-harm and suicidality in adolescents: An umbrella review with meta-analysis. *Journal of Youth and Adolescence*, 53(6), pp.1301-1322.

Ullman Roz and Lereya Suzet Tanya; Glendinnin Freya; Deighton Jessica; Labno Angelika; Liverpool Shaun; Edbrooke-Childs Julian;. (2024). Constructs associated with youth crime and violence amongst 6-18 year olds: A systematic review of systematic reviews. *Aggression and Violent Behavior*, 75(NA), pp.101906-101906.

Feil land (nordiske studier ville ikke blitt inkludert) (n=4)

Farrington D P and Zych I; Ttofi M M; Gaffney H;. (2023). Cyberbullying research in Canada: A systematic review of the first 100 empirical studies. *Aggression and Violent Behavior*, 69, pp.101811.

Martinez-Mota Lucia and Jimenez-Rubio Graciela; Hernandez-Hernandez Olivia Tania; Paez-Martinez Nayeli;. (2020). Influence of the type of childhood violence on cannabis abuse and dependence among adolescents: a systematic review and meta-analysis. *Tipos de violencia en la infancia que inciden en el abuso y dependencia de cannabis entre adolescentes: una revision sistematica y metaanalisis.*, 32(1), pp.63-76.

Schulte Katharina Louisa and Szota Katharina; Christiansen Hanna;. (2021). The development of sexuality in children and adolescents with a history of sexual violence: A systematic review of the effects on sexuality. Die Entwicklung von Sexualität bei Kindern und Jugendlichen mit sexuellen Gewalterfahrungen: Eine systematische Übersicht über Auswirkungen auf die Sexualität, 30(3), pp.172-182.

Senelle S and Kacenenbogen N;. (2021). Systematic review of the literature : Is there a link between the family structure and child abuse ?. Revue Medicale de Bruxelles, 42(2), pp.106-130.

Feil språk (n=2)

Costa Beatriz Lima and Machado Monica Sperb; Frizzo Giana Bitencourt; Bosa Cleonice Alves;. (2023). The relationship between family context and involvement with school bullying: A systematic review. A relacao entre o contexto familiar e o envolvimento com bullying escolar: Uma revisao sistematica., 54(1), pp..

Undurraga A C and Alvarez M P. S;. (2021). Protective factors that disrupt the intergenerational transmission of child maltreatment: a systematic review. TERAPIA PSICOLÓGICA, 39(3), pp.375-392.

Vedlegg 4: Inkluderte oversikter som ikke ble prioritert (n=110)

Amiri Sohrab and Taridashti Sarvenaz; Khan Moien A. B;. (2024). Adverse childhood experiences and smoking status in children: A systematic review and meta-analysis. *Child Abuse Review*, 33(3), pp.1-30.

Angelakis I and Austin J L; Gooding P;. (2020). Association of Childhood Maltreatment With Suicide Behaviors Among Young People A Systematic Review and Meta-analysis. *JAMA NETWORK OPEN*, 3(8), pp..

Arabi Diana and Al Jabery Mohammad; Robinson Sue; Whitehead Lisa; Morelius Evalotte;. (2023). Interactive technology use and child development: A systematic review. *Child: care and health and development*, 49(4), pp.679-715.

Ati N A. L and Paraswati M D; Windarwati H D;. (2021). What are the risk factors and protective factors of suicidal behavior in adolescents? A systematic review. *JOURNAL OF CHILD AND ADOLESCENT PSYCHIATRIC NURSING*, 34(1), pp.7-18.

Baldwin J R and Coleman O; Francis E R; Danese A;. (2024). Prospective and Retrospective Measures of Child Maltreatment and Their Association With Psychopathology A Systematic Review and Meta-Analysis. *JAMA Psychiatry*, 81(8), pp.769-781.

Binks Nicola and Walsh Kerryann; Hayixibayi Alimila; Eivers Areana; Kelly Adrian B;. (2025). Depression Symptom Trajectories Following Child Maltreatment: A Systematic Review of Longitudinal Studies from Adolescence to Young Adulthood. *Trauma and violence & abuse*, , pp.15248380251361050.

Bissa M B and Haley P N; Wells A; LaBelle J L; Nhem M K; Fulp D C; Rioux C;. (2025). Moderators of the Association Between Parental Divorce/Separation and Adolescent Externalizing Behaviors and Substance Use: A Systematic Review. *ADOLESCENT RESEARCH REVIEW*, 10(2), pp.309-339.

Byrne Shauna E and Basten Christopher J; McAloon John;. (2024). The development of disordered eating in male adolescents: A systematic review of prospective longitudinal studies. *Adolescent Research Review*, 9(2), pp.227-252.

Calvo Natalia and Lugo-Marin Jorge; Oriol Monterrat; Perez-Galbarro Citlalli; Restoy Damia; Ramos-Quiroga Josep-Antoni; Ferrer Marc;. (2024). Childhood maltreatment and non-suicidal self-injury in adolescent population: A systematic review and meta-analysis. *Child abuse & neglect*, 157, pp.107048.

Castagna Annalisa and Mascheroni Eleonora; Fustinoni Silvia; Montiroso Rosario;. (2022). Air pollution and neurodevelopmental skills in preschool- and school-aged children: A systematic review. *Neuroscience and Biobehavioral Reviews*, 136, pp..

Comunale Tommaso and Calderoni Francesco; Marchesi Martina; Superchi Elisa; Campedelli Gian Maria;. (2020). *Systematic Review of the Social, Psychological and Economic Factors Relating to Involvement and Recruitment into Organized Crime*. Springer Ebooks, , pp.175-204.

Cooke Jessica E and Racine Nicole; Pador Paolo; Madigan Sheri;. (2021). Maternal adverse childhood experiences and child behavior problems: A systematic review. *Pediatrics*, 148(3), pp..

D'Urso G and Symonds J;. (2023). Risk factors for child and adolescent bullying and victimisation in Ireland: a systematic literature review. *EDUCATIONAL REVIEW*, 75(7), pp.1464-1489.

Dai Y and Trout K K; Liu J H;. (2022). Perinatal Physiological and Psychological Risk Factors and Childhood Sleep Outcomes: A Systematic Review and Meta-analysis. *JOURNAL OF DEVELOPMENTAL AND BEHAVIORAL PEDIATRICS*, 43(9), pp.E629-E644.

Dalmaso Elise and Taylor Amanda; Whitham Justine; Klassman Kimberly; Malvaso Catia;. (2024). Protective factors for externalising behaviour problems in children and adolescents living in out-of-home care: A systematic review. *Children and Youth Services Review*, 167(NA), pp.107998-107998.

Diaz-Martinez F and Sanchez-Sauco M F; Cabrera-Rivera L T; Sanchez C O; Hidalgo-Albadalejo M D; Claudio L; Ortega-Garcia J A;. (2023). Systematic Review: Neurodevelopmental Benefits of Active/Passive School Exposure to Green and/or Blue Spaces in Children and Adolescents. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(5), pp.3958.

Dorol-Beauroy-Eustache O and Mishara B L;. (2021). Systematic review of risk and protective factors for suicidal and self-harm behaviors among children and adolescents involved with cyberbullying. *PREVENTIVE MEDICINE*, 152, pp..

Eirich Rachel and McArthur Brae Anne; Anhorn Ciana; McGuinness Claire; Christakis Dimitri A; Madigan Sheri;. (2022). Association of Screen Time With Internalizing and Externalizing Behavior Problems in Children 12 Years or Younger: A Systematic Review and Meta-analysis. *JAMA psychiatry*, 79(5), pp.393-405.

Feghali Rita and El-Hachem Charline; Bakhos Georges; Zarzour Myriam; Bou Khalil; Rami;. (2025). The impact of economic crisis on the mental health of children and adolescents: A systematic review. *Asian journal of psychiatry*, 110, pp.104613.

Fernandes T and Alves B; Gato J;. (2023). Between Resilience and Agency: A Systematic Review of Protective Factors and Positive Experiences of LGBTQ+ Students. *HEALTHCARE*, 11(14), pp..

Flaherty A and Ghandour S; Mirochnik K; Lucaciu A; Nassour N; Kwon J Y; Harris M B; Ashkani-Esfahani S;. (2025). Identifying Risk Factors of Children Who Suffered Physical

Abuse: A Systematic Review. JOURNAL OF THE AMERICAN ACADEMY OF ORTHOPAEDIC SURGEONS GLOBAL RESEARCH AND REVIEWS, 9(1), pp..

Galvin Carol and Martin Aisling; Milburn Paige; Kennedy Patrick J;. (2023). Young people and terrorism: a systematic review of risk and vulnerability factors, and implications for intervention. Safer Communities, 23(4), pp.265-287.

Garcia-Molsosa Marta and Collet-Sabe Jordi; Montserrat Carme;. (2021). What are the factors influencing the school functioning of children in residential care: A systematic review. Children and Youth Services Review, 120, pp..

Girela-Serrano B M and Spiers A D. V; Ruotong L; Gangadia S; Toledano M B; Di Simplicio M;. (2024). Impact of mobile phones and wireless devices use on children and adolescents' mental health: a systematic review. European Child and Adolescent Psychiatry, 33(6), pp.1621-1651.

Giuliani Alessandra and Petruccelli Irene; D'Urso Giulio;. (2025). Longitudinal Evidence on Peer Victimization and Persistent Mental Health Outcomes in Youth: A Systematic Review. Behavioral sciences (Basel and Switzerland), 15(12), pp..

Gomes Maria Ines and Sousa Helena; Lousada Marisa; Figueiredo Daniela;. (2026). Factors Contributing to Screen Exposure in Preschool Children and Its Associated Outcomes: A Systematic Review. Child: care and health and development, 52(2), pp.e70241.

Haslam Zoe and Taylor Emily P;. (2022). The relationship between child neglect and adolescent interpersonal functioning: A systematic review. Child Abuse & Neglect, 125, pp..

Hitch Lisa and Kodali Hanish; Starvaggi Marc; Wyka Katarzyna E; Huang Terry Tk;. (2023). A systematic review on the relationship between the built environment and children's quality of life. Research square, NA(NA), pp.NA-NA.

Hunter Amy A and Flores Glenn;. (2021). Social determinants of health and child maltreatment: a systematic review. Pediatric research, 89(2), pp.269-274.

Höhne E and van der Meer A S; Kamp-Becker I; Christiansen H;. (2022). A systematic review of risk and protective factors of mental health in unaccompanied minor refugees. EUROPEAN CHILD & ADOLESCENT PSYCHIATRY, 31(8), pp.1177-1191.

Jagasia E and Bloom I; Nelson K E; Campbell J;. (2024). Early adolescent development in the face of violence: A systematic review running. Child Abuse and Neglect, 151, pp.106751.

Jean-Thorn A and Tremblay-Perreault A; Dubé V; Hébert M;. (2023). A Systematic Review of Community-Level Protective Factors in Children Exposed to Maltreatment. TRAUMA VIOLENCE & ABUSE, 24(4), pp.2827-2842.

Jendreizik Lea T and von Wirth Elena; Dopfner Manfred;. (2023). Familial factors associated with symptom severity in children and adolescents with ADHD: A meta-analysis and supplemental review. Journal of Attention Disorders, 27(2), pp.124-144.

Jha S and Chan G; Orji R;. (2023). Identification of Risk Factors for Suicide and Insights for Developing Suicide Prevention Technologies: A Systematic Review and Meta-Analysis. HUMAN BEHAVIOR AND EMERGING TECHNOLOGIES, 2023, pp..

Jonas Lucy, Salazar de Pablo and Gonzalo; Shum Mamie; Nosarti Chiara; Abbott Chris; Vaquerizo-Serrano Julio;. (2022). A systematic review and meta-analysis investigating the impact of childhood adversities on the mental health of LGBT+ youth. JCPP advances, 2(2), pp.e12079.

Kim H and Kim J H; Yi J H; Kim J Y; Solmi M; Cortese S; Smith L; Koyanagi A; Shin J I; Cheon K A; Fusar-Poli P;. (2024). Correlations between sleep problems, core symptoms, and behavioral problems in children and adolescents with autism spectrum disorder: a systematic review and meta-analysis. European Child and Adolescent Psychiatry, 33(5), pp.1539-1549.

Kodali Hanish P and Hitch Lisa; Dunlap Ann F; Starvaggi Marc; Wyka Katarzyna E; Huang Terry Tk;. (2023). A systematic review on the relationship between the built environment and children's quality of life. BMC public health, 23(1), pp.2472-NA.

Kopp Marie and Lindauer Marina; Garthus-Niegel Susan;. (2024). Association between maternal employment and the child's mental health: a systematic review with meta-analysis. European child & adolescent psychiatry, 33(9), pp.3025-3042.

Kurbatfinski S and Letourneau N; Dewey D; Hayes A F; Hayden K A; Anis L; Dosani A;. (2023). Factors affecting the association between maternal adverse childhood experiences and preschool children's behavioural problems: a systematic review of mediators and moderators. Clinical Medicine Insights: Psychiatry, 14, pp..

Latham Rachel M and Newbury Joanne B; Fisher Helen L;. (2023). A Systematic Review of Resilience Factors for Psychosocial Outcomes During the Transition to Adulthood Following Childhood Victimization. Trauma and Violence & Abuse, 24(2), pp.946-965.

Lee Jiye and Matsuda Yui; Messinger Daniel S; O'Shea Thomas M; Pan Yue; Santos Hudson P;. (2026). Neighborhood collective efficacy and children and adolescents' externalizing behaviors across development: A systematic review. PloS one, 21(1), pp.e0337512-NA.

Li Elizabeth Tianyu and Luyten Patrick; Midgley Nick;. (2020). Psychological mediators of the association between childhood emotional abuse and depression: A systematic review. Frontiers in Psychiatry, 11, pp..

Liberali R and Del Castanhel F; Kupek E; de Assis M A. A;. (2021). Latent Class Analysis of Lifestyle Risk Factors and Association with Overweight and/or Obesity in Children and Adolescents: Systematic Review. CHILDHOOD OBESITY, 17(1), pp.2-15.

Llistosella Maria and Castellvi Pere; Limonero Joaquin T; Perez-Ventana Ortiz; Carmen; Baeza-Velasco Carolina; Gutierrez-Rosado Teresa;. (2022). Development of the individual and environmental resilience model among children, adolescents and young adults using the empirical evidence: An integrative systematic review. Health & Social Care in the Community, 30(6), pp.e3277-e3299.

- Loheide-Niesmann Lisa and Riem Madelon M. E; Cima Maaike;. (2024). The impact of maternal childhood maltreatment on child externalizing behaviour and the mediating factors underlying this association: a three-level meta-analysis and systematic review. *European child & adolescent psychiatry*, 33(8), pp.2445-2470.
- Luo Z D and Chen Y Y. G; Epstein R A;. (2025). Risk factors for child abuse and neglect: Systematic review and meta-analysis. *PUBLIC HEALTH*, 241, pp.89-98.
- Mac Carthaigh and Saoirse; Griffin Claire; Perry John;. (2020). The relationship between sleep and problematic smartphone use among adolescents: A systematic review. *Developmental Review*, 55, pp..
- Mah Beth L and Larkings Kate;. (2022). Association between poor sleep for infants to two years and subsequent mental health symptoms: A systematic review and meta-analysis. *Journal of Child Health Care*, 26(3), pp.461-478.
- Malacarne Diego and Handakas Evangelos; Robinson Oliver; Pineda Elisa; Sáez Marc; Chatzi Leda; Fecht Daniela;. (2021). The built environment as determinant of childhood obesity: A systematic literature review. *Obesity Reviews*, 23(S1), pp..
- Mallawaarachchi Sumudu and Burley Jade; Mavilidi Myrto; Howard Steven J; Straker Leon; Kervin Lisa; Staton Sally; Hayes Nicole; Machell Amanda; Torjinski Marina; Brady Brodie; Thomas George; Horwood Sharon; White Sonia L. J; Zabatiero Juliana; Rivera Clara; Cliff Dylan;. (2024). Early Childhood Screen Use Contexts and Cognitive and Psychosocial Outcomes: A Systematic Review and Meta-analysis. *JAMA pediatrics*, 178(10), pp.1017-1026.
- Mandira M R and Stoltz T;. (2021). Bullying risk and protective factors among elementary school students over time: A systematic review. *INTERNATIONAL JOURNAL OF EDUCATIONAL RESEARCH*, 109, pp..
- Mascia M L and Langiu G; Bonfiglio N S; Penna M P; Cataudella S;. (2023). Challenges of Preadolescence in the School Context: A Systematic Review of Protective/Risk Factors and Intervention Programmes. *EDUCATION SCIENCES*, 13(2), pp..
- Mercera G and Kooijmans R; Leijdesdorff S; Heynen E; van Amelsvoort T;. (2024). Risk and Protective Factors for Sexual Exploitation in Male and Female Youth From a Cross-Cultural Perspective: A Systematic Review. *TRAUMA VIOLENCE & ABUSE*, 25(3), pp.1966-1984.
- Merrin Gabriel J and Wang Joy Huanhuan; Kiefer Sarah M; Jackson Jesseca L; Pascarella Lauren A; Huckaby Paige L; Blake Corinne L; Gomez Michael D; Smith Nicholas D. W;. (2024). Adverse childhood experiences and bullying during adolescence: A systematic literature review of two decades. *Adolescent Research Review*, 9(3), pp.513-541.
- Miliauskas Claudia Reis, Faus Daniela Porto; da Cruz Valeria Lima; do Nascimento Vallaperde and Joao Gabriel Rega; Junger Washington; Lopes Claudia Souza;. (2022). Community violence and internalizing mental health symptoms in adolescents: A systematic review. *BMC Psychiatry*, 22, pp..

- Milner J S and Crouch J L; McCarthy R J; Ammar J; Martinez R D; Thomas C L; Jensen A P;. (2022). Child physical abuse risk factors: A systematic review and a meta-analysis. *AGGRESSION AND VIOLENT BEHAVIOR*, 66, pp..
- Moore Jessica and Tam Lok Yee Chloe; Allen Jennifer L;. (2024). When Being Bad Feels Good: A Systematic Review of the Relationship Between Positive Emotion and Antisocial Behavior in Children and Adolescents. *Clinical child and family psychology review*, 27(3), pp.832-862.
- Morgan Joanne E and Channon Sue; Penny Helen; Waters Cerith S;. (2021). Longitudinal studies examining the impact of prenatal and subsequent episodes of maternal depression on offspring antisocial behaviour. *European child & adolescent psychiatry*, 30(1), pp.5-40.
- Moriya Renato Mikio and de Oliveira Carlos Eduardo Coral; Reiche Edna Maria Vissoci; Passini Joao Luis Lima; Nunes Sandra Odebrecht Vargas;. (2024). Association of adverse childhood experiences and overweight or obesity in adolescents: A systematic review and network analysis. *Obesity reviews : an official journal of the International Association for the Study of Obesity*, 25(11), pp.e13809.
- Mottley Jihana Kristin and Devries Karen; Edwards Phil; Miguel-Esponda Georgina; Roberts Tessa; Larrieta June; Rathod Sujit D;. (2025). Mediators of the Association Between a Parent's Experience of Trauma and Their Children's Well-Being: A Systematic Review. *Trauma and violence & abuse*, , pp.15248380251357616.
- Moyano N and Sánchez-Fuentes M D;. (2020). Homophobic bullying at schools: A systematic review of research, prevalence, school-related predictors and consequences. *AGGRESSION AND VIOLENT BEHAVIOR*, 53, pp..
- Mygind L and Kurtzhals M; Nowell C; Melby P S; Stevenson M P; Nieuwenhuijsen M; Lum J A. G; Flensburg-Madsen T; Bentsen P; Enticott P G;. (2021). Landscapes of becoming social: A systematic review of evidence for associations and pathways between interactions with nature and socioemotional development in children. *Environment International*, 146, pp.106238.
- Nawi A M and Ismail R; Ibrahim F; Hassan M R; Manaf M R. A; Amit N; Ibrahim N; Shafurdin N S;. (2021). Risk and protective factors of drug abuse among adolescents: a systematic review. *BMC PUBLIC HEALTH*, 21(1), pp..
- Nevard Imogen and Green Chloe; Bell Vicky; Gellatly Judith; Brooks Helen; Bee Penny;. (2021). Conceptualising the social networks of vulnerable children and young people: A systematic review and narrative synthesis. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology: The International Journal for Research in Social and Genetic Epidemiology and Mental Health Services*, 56(2), pp.169-182.
- Newton A T and Honaker S M; Reid G J;. (2020). Risk and protective factors and processes for behavioral sleep problems among preschool and early school-aged children: A systematic review. *SLEEP MEDICINE REVIEWS*, 52, pp..

- Nielasoff E and Le Floch M; Avril C; Gohier B; Duverger P; Riquin E;. (2023). Protective factors of suicidal behaviors in children and adolescents/ young adults: A literature review. *ARCHIVES DE PEDIATRIE*, 30(8), pp.607-616.
- Nieto-Retuerto M and Torres-Gomez B; Alonso-Arbiol I;. (2025). Parental mentalization and children's externalizing problems: A systematic review and meta-analysis. *DEVELOPMENT AND PSYCHOPATHOLOGY*, 37(4), pp.1804-1820.
- Noonan Clare Bridget and Pilkington Pamela Doreen;. (2020). Intimate partner violence and child attachment: A systematic review and meta-analysis. *Child Abuse & Neglect*, 109, pp..
- Nordbø Emma Charlott Andersson and Nordh Helena; Raanaas Ruth Kjærsti; Aamodt Geir;. (2020). Promoting activity participation and well-being among children and adolescents: a systematic review of neighborhood built-environment determinants. *JB I evidence synthesis*, 18(3), pp.370-458.
- Nwabueze K K and Akubue N; Onakoya A; Okolieze S C; Otaniyen-Igbinoba I J; Chukwunonye C; Okengwu C G; Ige T; Alao O J; Adindu K N;. (2025). EXPLORING THE PREVALENCE AND RISK FACTORS OF ADOLESCENT MENTAL HEALTH ISSUES IN THE COVID AND POST-COVID ERA IN THE UK: A SYSTEMATIC REVIEW. *EXCLI JOURNAL*, 24, pp.508-523.
- Pacifico Ana B and da Silva Michael P; Piola Thiago S; Bacil Eliane D. A; Campos Jhontan G; Fontana Fabio; de Campos Wagner;. (2024). Bullying victimization and aggression, physical activity and sedentary behaviors: A systematic review and meta-analysis. *Children and Youth Services Review*, 163, pp.1-11.
- Pickering Leanne and Hadwin Julie A; Kovshoff Hanna;. (2020). The role of peers in the development of social anxiety in adolescent girls: A systematic review. *Adolescent Research Review*, 5(4), pp.341-362.
- Povey J and Austerberry S; Plage S; Xiang N; Bellotti M; Baxter J;. (2025). Adolescent mental health and parent engagement in secondary school: A systematic review of the literature. *INTERNATIONAL JOURNAL OF EDUCATIONAL RESEARCH*, 134, pp..
- Priest Naomi and Doery Kate; Lim Chiao Kee; Lawrence Jourdyn A; Zouboulis Georgia; King Gabriella; Lamisa Dewan; He Fan; Wijesuriya Rushani; Mateo Camila M; Chong Shiao; Truong Mandy; Perry Ryan; King Paula Toko; Paki Natalie Paki; Joseph Corey; Pagram Dot; Lekamge Roshini Balasooriya; Mikolajczak Gosia; Darnett Emily; Trenerry Brigid; Jha Shloka; Masunga Joan Gakii; Paradies Yin; Kelly Yvonne; Karlsen Saffron; Guo Shuaijun;. (2024). Racism and health and wellbeing among children and youth - an updated systematic review and meta-analysis. *Social Science & Medicine*, 361, pp.117324-117324.
- Rahman F and Webb R T; Wittkowski A;. (2021). Risk factors for self-harm repetition in adolescents: A systematic review. *CLINICAL PSYCHOLOGY REVIEW*, 88, pp..

Reyentanz Emely and Gerlach Jennifer; Kuitunen-Paul Soren; Golub Yulia;. (2025). Systematic review: The impact of maternal pre-and postnatal cannabis use on the behavioral and emotional regulation in early childhood. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 34(2), pp.423-463.

Rockhold Madeline N and Handley Elizabeth D; Petrenko Christie L. M;. (2025). Understanding the intersection of prenatal alcohol exposure and postnatal adversity: A systematic review from a developmental psychopathology lens. *Alcohol and clinical & experimental research*, 49(1), pp.25-42.

Rowell Tiffany and Neal-Barnett Angela;. (2022). A Systematic Review of the Effect of Parental Adverse Childhood Experiences on Parenting and Child Psychopathology. *Journal of child & adolescent trauma*, 15(1), pp.167-180.

Saitadze Inga and Lalayants Marina;. (2021). Mechanisms that mitigate the effects of child poverty and improve children's cognitive and social-emotional development: A systematic review. *Child & Family Social Work*, 26(3), pp.289-308.

Sakki Hanna and Clair Michelle St; Hwang Suhlim; Allen Jennifer L;. (2023). The association between callous-unemotional traits and substance use in childhood and adolescence: A systematic review and meta-analysis. *Journal of affective disorders*, 338, pp.502-517.

Savopoulos Priscilla and Bryant Christina; Fogarty Alison; Conway Laura J; Fitzpatrick Kelly M; Condron Patrick; Giallo Rebecca;. (2023). Intimate partner violence and child and adolescent cognitive development: A systematic review. *Trauma, Violence and Abuse*, 24(3), pp.1882-1907.

Scharpf Florian and Kaltenbach Elisa; Nickerson Angela; Hecker Tobias;. (2020). A systematic review of socio-ecological factors contributing to risk and protection of the mental health of refugee children and adolescents. *Clinical Psychology Review*, 83, pp.101930-101930.

Schittenhelm C and Kops M; Moosburner M; Fischer S M; Wachs S;. (2025). Cyber-grooming Victimization Among Young People: A Systematic Review of Prevalence Rates, Risk Factors, and Outcomes. *ADOLESCENT RESEARCH REVIEW*, 10(2), pp.169-200.

Schwartz A and Arsandaux J; Montagni I; Meschke L L; Galera C; Tzourio C;. (2023). Adverse childhood experiences and substance use among university students: a systematic review. *JOURNAL OF SUBSTANCE USE*, 28(6), pp.823-833.

Scully Claudia and McLaughlin Jacintha; Fitzgerald Amanda;. (2020). The relationship between adverse childhood experiences, family functioning, and mental health problems among children and adolescents: A systematic review. *Journal of Family Therapy*, 42(2), pp.291-316.

Sebalo Ivan and Konigova Michaela Poslt; Sebalo Vnukova; Martina; Anders Martin; Ptacek Radek;. (2023). The Associations of Adverse Childhood Experiences (ACEs) With Substance Use in Young Adults: A Systematic Review. *Substance abuse : research and treatment*, 17, pp.11782218231193914.

Sevilla-Fernandez David and Diaz-Lopez Adoracion; Caba-Machado Vanessa; Machimbarrena Juan Manuel; Ortega-Baron Jessica; Gonzalez-Cabrera Joaquin;. (2025). Parental mediation and the use of social networks: A systematic review. *PLoS ONE*, 20(2), pp..

Sheldon E and Simmonds-Buckley M; Bone C; Mascarenhas T; Chan N; Wincott M; Gleeson H; Sow K; Hind D; Barkham M;. (2021). Prevalence and risk factors for mental health problems in university undergraduate students: A systematic review with meta-analysis. *JOURNAL OF AFFECTIVE DISORDERS*, 287, pp.282-292.

Sirisety Maneela and Datti Ravi Shanker; Mishra Nidhi; Tewari Ashutosh; Akkaraju Swathi; Sampathirao Revathi;. (2026). A Systematic Review of Longitudinal Studies on Youth Internet Behavior Using the Positive Youth Development Frameworks. *Journal of adolescence*, , pp..

Sousa Marta and Machado Ana Beatriz; Pinheiro Marina; Pereira Barbara; Caridade Sonia; Almeida Telma Catarina; Cruz Ana Rita; Cunha Olga;. (2025). The Impact of Positive Childhood Experiences: A Systematic Review Focused on Children and Adolescents. *Trauma and violence & abuse*, , pp.15248380251320978.

Suvarna V and Farrell L; Adams D; Emerson L M; Paynter J;. (2024). Parenting Practices and Externalizing Behaviors in Autistic Children: A Systematic Literature Review. *CLINICAL CHILD AND FAMILY PSYCHOLOGY REVIEW*, 27(1), pp.235-256.

Tecar C and Chiperi L E; Iftimie B E; Popa L L; Sas V; Stefanescu E; Vacaras V; Muresanu D F;. (2025). Sleep Disturbances and Behavioral Problems in Children and Adolescents with Autism Spectrum Disorder-A Systematic Review. *Clinics and Practice*, 15(11), pp.201.

Tietbohl-Santos B and Shintani A O; Montezano B B; Biazin P; Signori G M; Pulice R; Vecchia G F. D; Bebbler J C; Noronha L; Passos I C;. (2024). Protective factors against depression in high-risk children and adolescents: a systematic review of longitudinal studies. *BRAZILIAN JOURNAL OF PSYCHIATRY*, 46, pp..

Troy D and Anderson J; Jessiman P E; Albers P N; Williams J G; Sheard S; Geijer-Simpson E; Spencer L; Kaner E; Limmer M; Viner R; Kidger J;. (2022). What is the impact of structural and cultural factors and interventions within educational settings on promoting positive mental health and preventing poor mental health: a systematic review. *BMC PUBLIC HEALTH*, 22(1), pp..

Tucker J R. D and Hobson C W;. (2022). A Systematic Review of Longitudinal Studies Investigating the Association Between Early Life Maternal Depression and Offspring ADHD. *JOURNAL OF ATTENTION DISORDERS*, 26(9), pp.1167-1186.

Vansoeterstede Aline and Cappe Emilie; Lichtle Jerome; Boujut Emilie;. (2023). A systematic review of longitudinal changes in school burnout among adolescents: Trajectories, predictors, and outcomes. *Journal of Adolescence*, 95(2), pp.224-247.

Virgara J L and Whitten T;. (2023). A systematic literature review of the longitudinal risk factors associated with juvenile cyber-deviance. *COMPUTERS IN HUMAN BEHAVIOR*, 141, pp..

Wang X X and Gan Q; Zhou J W; Cosquer M; Falissard B; Corruble E; Jousset C; Gressier F;. (2023). A systematic review of the factors associated with suicide attempts among sexual-minority youth. *EUROPEAN JOURNAL OF PSYCHIATRY*, 37(2), pp.72-83.

Wang Joy Huanhuan and Merrin Gabriel J; Kiefer Sarah M; Jackson Jesseca L; Huckaby Paige L; Pascarella Lauren A; Blake Corinne L; Gomez Michael D; Smith Nicholas D. W;. (2024). Peer relations of adolescents with adverse childhood experiences: A systematic literature review of two decades. *Adolescent Research Review*, 9(3), pp.477-512.

Wang Yongbo and Tang Wanyun;. (2025). The association between parent-adolescent conflicts and depressive mood: A systematic review and meta-analysis. *BMC Psychology*, 13(1), pp..

Wei Mengna and Deng Weixi; Wang Miyuan; Li Chunan; Jiang Yanfen; Wang Yimin; Zhang Jianduan;. (2025). Association Between Parental Adverse Childhood Experiences and Offspring's Risk of Suboptimal Health: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Trauma and violence & abuse*, 26(5), pp.1046-1063.

Weinberger E C. (2023). Developmental trajectories of conduct problems across racial/ethnic identity and neighborhood context: A systematic review. *Aggression and Violent Behavior*, 71, pp.101844.

Wilson Emma and Crudgington Holly; Morgan Craig; Hirsch Colette; Prina Matthew; Gayer-Anderson Charlotte;. (2023). The longitudinal course of childhood bullying victimization and associations with self-injurious thoughts and behaviors in children and young people: A systematic review of the literature. *Journal of Adolescence*, 95(1), pp.5-33.

Yeo GeckHong and Lansford Jennifer E; Hirshberg Matthew J; Tong Eddie M. W;. (2024). Associations of childhood adversity with emotional well-being and educational achievement: A review and meta-analysis. *Journal of affective disorders*, 347, pp.387-398.

Yu Zengyan and Cao Yunhua; Shang Tinghuizi; Li Ping;. (2024). Depression in youths with early life adversity: a systematic review and meta-analysis. *Frontiers in psychiatry*, 15, pp.1378807.

Zhang Yijun and Mavoia Suzanne; Zhao Jinfeng; Raphael Deborah; Smith Melody;. (2020). The Association between Green Space and Adolescents' Mental Well-Being: A Systematic Review. *International Journal Of Environmental Research And Public Health*, 17(18), pp.6640-6640.

Zhang Ning and Gao Man; Yu Jinglong; Zhang Qiang; Wang Weiguang; Zhou Congxiao; Liu Lingjia; Sun Ting; Liao Xing; Wang Junhong;. (2022). Understanding the association between adverse childhood experiences and subsequent attention deficit hyperactivity disorder: A systematic review and meta-analysis of observational studies. *Brain and behavior*, 12(10), pp.e32748.

Zhao Yuxiao and Han Lin; Teopiz Kayla M; McIntyre Roger S; Ma Ruining; Cao Bing;. (2022). The psychological factors mediating/moderating the association between

childhood adversity and depression: A systematic review. *Neuroscience and biobehavioral reviews*, 137, pp.104663.

Zhu C Y and Huang S Q; Evans R; Zhang W;. (2021). Cyberbullying Among Adolescents and Children: A Comprehensive Review of the Global Situation, Risk Factors, and Preventive Measures. *FRONTIERS IN PUBLIC HEALTH*, 9, pp..

Zupan Barbra and Hutchings Suzanne M; Everitt Lucy E; Gupta Charlotte;. (2022). Language disorder and internalizing mental health problems in youth offenders: A systematic review. *International journal of language & communication disorders*, 57(6), pp.1207-1228.

Zych Izabela and Nasaescu Elena;. (2022). Is radicalization a family issue? A systematic review of family-related risk and protective factors, consequences, and interventions against radicalization. *Campbell systematic reviews*, 18(3), pp.e1266-NA.

Vedlegg 5: Vurdering av metodisk kvalitet

Vurdering av metodisk kvalitet i systematiske oversikter om oppvekstvilkår generelt (n=16)

Referanse	1. Klart formulert problems-tilling	2. Hen-siktsmes-sige inklu-sjonskrite-rier	3. Hen-siktsmes-sig søke-strategi	4. Tilstrek-kelige kil-der	5. Hen-siktsmes-sige krite-rier for kvalitets-vurdering	6. Uav-hengig kvalitets-vurdering (≥2 fors-kere)	7. Tiltak for å mini-mere feil i dataeks-traksjon	8. Hen-siktsmes-sig sam-menstilling av studier	9. Vurde-ring av publika-sjonsskjev-het	10. Anbefa-linger støt-tet av data	11. Hen-siktsmes-sige forsk-ningsanbe-falinger	Totalvur-dering
Arold (2023)	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nei	Ja	Nei	Ja	Ja	Høy
Buecker (2024)	Uklart	Ja	Uklart	Ja	Uklart	Ja	Uklart	Ja	Nei	Ja	Ja	Middels
Cardoso (2025)	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Uklart	Uklart	Uklart	Nei	Ja	Ja	Middels
Cheung (2026)	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Høy
Danielsson (2024)	Ja	Ja	Ja	Uklart	Ja	Ja	Ja	Ja	Nei	Ja	Ja	Høy
Geng (2025)	Ja	Ja	Uklart	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Uklart/Ja	Ja	Ja	Høy
Grama (2024)	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Høy
Luo (2025)	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Uklart	Uklart	Ja	Ja	Ja	Uklart	Middels
Low (2022)	Ja	Ja	Ja	Uklart	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Høy
Ma (2022)	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Uklart	Delvis	Ja	Nei	Ja	Ja	Middels
Mattelin (2024)	Uklart	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Uklart	Nei	Ja	Ja	Middels
Pedersen (2023)	Ja	Ja	Ja	Ja	Uklart	Ja	Ja	Ja	Nei	Uklart	Ja	Høy
Pu (2025)	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Uklart	Høy
Rahmani (2024)	Ja/delvis	Ja	Ja/delvis	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nei	Ja	Ja	Høy

Zhao (2025)	Ja	Ja/delvis	Uklart/Nei	Uklart/Ja	Ja	Uklart	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Middels
--------------------	----	-----------	------------	-----------	----	--------	----	----	----	----	----	---------

Vurdering av metodisk kvalitet i systematiske oversikter om kriminalitet (n=8)

Referanse	1. Klart formulert problems-tilling	2. Hen-siktsmes-sige inklu-sjonskrite-rier	3. Hen-siktsmes-sig søke-strategi	4. Tilstrek-kelige kil-der	5. Hen-siktsmes-sige krite-rier for kvalitets-vurdering	6. Uav-hengig kvalitets-vurdering (≥2 fors-kere)	7. Tiltak for å mini-mere feil i dataeks-traksjon	8. Hen-siktsmes-sig sam-menstilling av studier	9. Vurde-ring av publika-sjonsskjev-het	10. Anbefa-linger støt-tet av data	11. Hen-siktsmes-sige forsk-ningsanbe-falinger	Totalvur-dering
Aazami (2023)	Delvis	Delvis	Nei	Nei	Nei	Ja	Uklart	Uklart	Nei	Nei	Nei	Lav
Duindam (2025)	Nei	Ja	Ja	Ja	Ja	Uklart	Delvis	Ja	Ja	Ja	Ja	Høy/mid-dels
Haylock (2020)	Ja	Ja	Delvis	Delvis	Uklart	Uklart	Uklart	Uklart	Nei	Delvis	Delvis	Lav
Jacobs (2020)	Ja	Ja	Ja/uklart	Ja/uklart	Ja	Uklart	Ja	Ja	Nei	Ja	Ja	Middels
Lankester (2025)	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nei	Nei	Ja	Ja	Ja	Ja	Middels
Malvaso (2022)	Ja	Ja	Delvis	Ja	Ja	Ja	Uklart	Ja	Nei	Ja	Ja	Høy/mid-dels
Miklosi (2025)	Ja/delvis	Nei	Delvis	Ja/delvis	Ja	Ja	Ja	Uklart	Nei	Uklart	Nei	Lav
Wolfowicz (2021)	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Høy

Vedlegg 6: Beskrivelse av faktorkategorisering

Under gis en beskrivelse på hvilke fenomener (slik presentert i de ulike oversiktene) inngår i de definerte faktorkategoriene.

Diskriminering viser opplevd diskriminering i lokalmiljøet eller på samfunnsnivå mer generelt og kan være knyttet til marginalisering og utenforskap.

Eksternaliserende vansker omfatter faktorer knyttet til utagerende, impulsiv og normbrytende atferd. Kategorien inkluderer blant annet lav selvkontroll, impulsivitet, risikotaking, aggresjon, regelbrudd og andre eksternaliserende atferdsproblemer, samt diagnoser og tilstander som ADHD, atferdsforstyrrelse (CD), opposisjonell atferdsforstyrrelse (ODD), intermitterende eksplosiv lidelse (IED), komorbiditet mellom CD og ODD og rusmiddelbrukslidelse, i kombinasjon med ADHD.

Familiens sosioøkonomiske status viser til familiens økonomiske og utdanningsmessige ressurser. Her inngår blant annet foreldres inntekt, arbeidsledighet og utdanning.

Foreldre–barn-relasjon omfatter kvaliteten i relasjonen mellom foreldre og barn, både når det gjelder nærhet, varme, støtte og konflikt. Kategorien inkluderer blant annet foreldrevarme, foreldrestøtte, nærhet mellom foreldre og barn, tilknytning, foreldrekritikk og foreldre–barn-konflikt.

Foreldres psykiske helse omfatter psykiske helseplager og belastninger hos foreldre. Kategorien rommer blant annet foreldrestress, mors depressive symptomer og psykiske helseproblemer, fars perinatale depresjon, tilbakevendende fødselsdepresjon, psykiske lidelser hos foreldre generelt, foreldres selvmord eller selvmordsforsøk og familiehistorie med psykiske lidelser.

Foreldres traumatiske opplevelser viser til foreldres egne erfaringer med belastninger, overgrep og vold, særlig i oppveksten. Her inngår blant annet mor og fars belastende barndomserfaringer (ACEs), foreldres eksponering for motgang, antall belastende erfaringer en forelder har vært utsatt for, vold mellom nære partnere og foreldres historie med opplevd mishandling.

Foreldreskap og -praksis omfatter hvordan foreldrene utøver omsorg, grensesetting og oppfølging i hverdagen. Kategorien inkluderer ulike oppdragelsesstiler, som autoritativ, autoritær eller ettergivende stil, samt foreldremonitorering, autonomistøtte, foreldreinvolvering, foreldreressurser og støttende foreldreatferd. Samtidig omfatter den

også lite støttende eller negative praksiser, som hard disiplin, inkonsekvent disiplin, lite tilsyn, emosjonell tilbaketrekning, overinvolvering og konflikt mellom foreldre.

Historie med psykiske lidelser omfatter tidligere eller eksisterende psykiske vansker og diagnoser hos barnet eller ungdommen. Kategorien inkluderer blant annet autismespekterforstyrrelse (ASD), andre psykiske helseproblemer ved baseline, som angstlidelser, samt en mer generell historikk med psykiske lidelser.

Internaliserende/emosjonelle vansker inkluderer depresjon, angst, sosial angst, posttraumatisk stresslidelse (PTSD), internaliserende symptomer ved baseline og bredere mål på dårlig psykisk helse som inkluderer blant annet depresjon, angst og psykose.

Kognitive evner og -fungering omfatter barnets eller ungdommens kognitive forutsetninger og fungering. Her inngår blant annet IQ, verbal og nonverbal IQ, språkferdigheter, arbeidsminne, intelligens og adaptiv fungering.

Psykologisk robusthet og mestring omfatter hvordan individet håndterer belastninger, regulerer seg selv og mobiliserer indre ressurser. Kategorien inkluderer opplevelse av sammenheng, tilfredshet, positiv mestring, uhensiktsmessig mestring, opplevelse av fastlåsthet og svak selvregulering.

Relasjoner med venner/jevnaaldrende omfatter kvaliteten i barnets eller ungdommens sosiale relasjoner til jevnaldrende og andre i omgangskretsen. Kategorien inkluderer blant annet vennskap, vennskapskvalitet, aksept eller avvisning fra jevnaldrende, jevnaldrende problemer, sosial konflikt, sosiale vansker og ulike former for støtte og stress i relasjoner. Den omfatter også mer risikofylte relasjoner, som kontakt med ekstremister på nett, tilknytning til kriminelle venner, høyrisikovenner, jevnalderpress og tilhørighet til kriminelle miljøer.

Relasjoner med voksne utenfor familien omfatter kontakt med voksne personer utenfor kjernefamilien. Kategorien inkluderer både tilstedeværelsen av positive voksne og dårlige relasjoner til lærere.

Selvbilde og egenverdi omfatter hvordan individet vurderer seg selv og sin framtid. Kategorien inkluderer opplevd egenverd, selvfølelse, håp for framtiden, sjenanse og nevrotisisme.

Skolefungering og -tilhørighet omfatter både faglig fungering og elevens opplevelse av tilhørighet til skolen. Kategorien inkluderer skoleprestasjoner, akademiske ferdigheter, skolevansker, lese- og læringsvansker, skolemestring, skolefracfall, negative skoleerfaringer, skoletrivsel, skoletilknytning og bekymringer knyttet til overganger i skolen.

Sosial samhörighet og -kapital omfatter ressurser og kvaliteter i barnets eller ungdommens bredere sosiale omgivelser. Her inngår prososial atferd, kommunikasjon, sosial affekt, følelsesgjenkjenning, sosiale ferdigheter, sosial støtte, sosial kapital, samhold, proaktive holdninger og kollektiv effektivitet i nabolaget, det vil si tillit, sosial kontroll og fellesskap. Kategorien inkluderer også fravær av slike ressurser, som anti-sosiale nettverk, avvisning og mangelfull sosial støtte.

Tillit til samfunnsinstitusjoner viser til det å ha tillit til offentlige instanser som blant annet politi/rettsvesen og føle at en blir behandlet rettferdig i møte med disse.

Traumer knyttet til belastende barndomserfaringer omfatter barnets egne erfaringer med alvorlige belastninger og potensielt traumatiserende hendelser. Kategorien inkluderer barns traumer, tap og separasjoner, erfaringer med krig og forfølgelse, tidlige barndomstraumer, høy traumeeksponering og ulike former for belastende barndomserfaringer (ACEs), inkludert vold, omsorgssvikt og gjentatte barnevernsplaseringer.

Ustabile/vanskelige familieforhold omfatter strukturelle og relasjonelle forhold i familien som kan skape uforutsigbarhet og belastning. Kategorien inkluderer familiedisfunksjon, det å bo i skilte eller enslige forsørger-hushold, det å ikke bo med begge foreldre, å ha familiemedlemmer i fengsel, høy familiekonflikt, tidligere kontakt med barnevernet, ustabile omsorgsbetingelser, institusjonsbasert barnevernsomsorg og plassering i fosterhjem fremfor institusjon.

Utsatt for vold, overgrep, omsorgssvikt i hjemmet omfatter erfaringer med direkte skade, krenkelser og vedvarende svikt i omsorgen hjemme. Kategorien inkluderer eksponering for vold, tidligere utsatt for vold/overgrep, kronisk omsorgssvikt, vedvarende manglende omsorg fra foreldre, retur til miljøer der omsorgsvikten fortsetter, eksponering for vold og dysfunksjonelle hjem, samt fysisk, emosjonell eller generell mishandling.

Vedlegg 7: Relevante retningslinjer

Resultater av søk etter nasjonale og internasjonale retningslinjer

Tema: Faktorer som påvirker oppvekstvilkår og kriminalitet blant barn og unge

Søkedato: 23.02.2026

Søkeansvarlig: Lien Nguyen

Dokumentasjon av identifiserte retningslinjer

Kilde/Organisasjon	Land	Tittel	År	Kort oppsummering
Helsebiblioteket	Norge	Nasjonalt forløp for barnevern – kartlegging og utredning av psykisk, somatisk og seksuell helse, tannhelse og rus	2023	Retningslinjen beskriver strukturert kartlegging av helse og risikofaktorer hos barn i barnevernet. Den omfatter psykisk og somatisk helse, rus og omsorgssituasjon. Dokumentet er relevant for tidlig identifisering av risikofaktorer knyttet til marginalisering og senere kriminalitet.
Helsebiblioteket	Norge	Nasjonal faglig retningslinje for tverrfaglig helsekartlegging av barn i barnevernet	2024	Retningslinjen gir anbefalinger for systematisk helsekartlegging ved plassering i barnevernet. Den fremhever betydningen av tidlig avdekking av psykiske og sosiale belastninger. Relevansen ligger i forebyggende innsats overfor sårbare barn.
Helsebiblioteket	Norge	Nasjonal veileder for psykisk helsearbeid barn og unge	2023	Veilederen omhandler organisering og kvalitet i psykisk helsearbeid for barn og unge. Den adresserer risikofaktorer, beskyttelsesfaktorer og tverrfaglig samarbeid. Har implikasjoner for forebygging av utenforskap og kriminalitet.
Socialstyrelsen	Sverige	Barn och unga som begår brott (Kunskapsguiden)	Ikke oppgitt	Nettsiden samler kunnskap og anbefalinger om tiltak overfor barn og unge som begår lovbrudd. Den beskriver ri-

				sikofaktorer, samhandling og forebyggende arbeid. Relevansen knytter seg direkte til kriminalitetsforebygging.
Sundhedsstyrelsen	Danmark	Forebyggende sundhedsydelser til børn og unge - vejledning og anbefalinger	2025	Veiledningen beskriver kommunale forebyggende helsetjenester for barn og unge. Den vektlegger tidlig innsats og identifisering av sosiale og helsemessige risikofaktorer. Indirekte relevant for kriminalitetsforebygging.
Sundhedsstyrelsen	Danmark	Vejledning om kommunalt behandlingstilbud til børn og unge med psykisk mistrivsel og symptomer på psykisk lidelse	2025	Veiledningen fastsetter faglige og organisatoriske rammer for kommunale behandlingstilbud til barn og unge med psykisk mistrivsel eller symptomer på psykisk lidelse. Den beskriver målgruppe, tilgjengelighet, tverrsektorielt samarbeid og kvalitetskrav. Relevansen ligger i tidlig intervensjon overfor psykiske vansker som kan være risikofaktorer for utenforskap og kriminalitet.
Sundhedsstyrelsen	Danmark	Opsporing af overvægt og tidlig indsats for børn og unge i skolealderen - Vejledning til skolesundhedstjenesten	2014	Retningslinjen gir anbefalinger om systematisk identifisering av overvekt og tidlig innsats i skolehelsetjenesten. Den vektlegger forebygging, familieinvolvering og tverrfaglig samarbeid. Indirekte relevant gjennom fokus på helsefremmende oppvekstvilkår og forebyggende innsats.
Sundhedsstyrelsen	Danmark	Kommunalt behandlingstilbud til børn og unge i psykisk mistrivsel	2023	Dokumentet beskriver organisering og innhold i kommunale behandlingstilbud ved psykisk mistrivsel. Det legger vekt på lavterskeltilbud, tilgjengelighet og samarbeid mellom nivåer i helsetjenesten. Relevansen knytter seg til forebygging av alvorligere psykiske vansker og sosial marginalisering.
Sundhedsstyrelsen	Danmark	Børn og unges sundhed og trivsel	2019	Publikasjonen gir en samlet oversikt over helsetilstand, trivsel og risikofaktorer blant barn og unge. Den belyser sosiale determinanter, psykisk helse og livsstilsfaktorer. Relevansen ligger i kunnskapsgrunnlaget om strukturelle forhold som påvirker utviklingsløp.
NICE	Storbritannia	Looked-after children and young people	2021	Retningslinjen omhandler helse- og omsorgstjenester for barn i offentlig omsorg. Den fremhever risikofaktorer som traumer og ustabile omsorgsfor-

				hold. Relevansen ligger i sammenhengen mellom omsorgssvikt og senere kriminalitet.
NICE	Storbritannia	Child maltreatment: when to suspect maltreatment in under 18s	2025	Retningslinjen gir anbefalinger om identifisering av mulig omsorgssvikt og mishandling hos barn og unge. Den beskriver kliniske tegn, risikofaktorer og henvisningsrutiner. Relevansen er knyttet til sammenhengen mellom omsorgssvikt, traumer og senere psykososiale vansker.
NICE	Storbritannia	Social and emotional wellbeing: early years	2012	Retningslinjen fokuserer på tiltak som fremmer sosial og emosjonell utvikling i tidlig barndom. Den vektlegger forebygging, foreldrestøtte og barnehagebaserte tiltak. Relevansen ligger i tidlig styrking av beskyttelsesfaktorer.
WHO (TRIP)	Internasjonal	Improving the health and wellbeing of children and adolescents: guidance on scheduled child and adolescent well-care visits – Priorities for Contact at 2 Weeks of Age – Family Risk and Protective Factors	2024	WHO-dokumentet gir anbefalinger om forebyggende helseoppfølging og risikovurdering. Det inkluderer familie- og samfunnsfaktorer som påvirker utvikling. Relevans knyttet til strukturelle og sosiale determinanter.
WHO (TRIP)	Internasjonal	Mental health of children and young people: service guidance – Fundamentals of Public Mental Health	2024	Dokumentet gir overordnede anbefalinger for organisering av psykisk helse tjenester for barn og unge. Det vektlegger folkehelse tilnærming, forebygging og tverrsektorielt samarbeid. Relevansen ligger i strukturelle tiltak for å redusere risiko for marginalisering.
TRIP	Canada	Recognizing and responding to children with suspected exposure to intimate partner violence	2023	Retningslinjen gir anbefalinger for identifisering og håndtering av voldseksponering hos barn. Vold i hjemmet beskrives som en sentral risikofaktor for senere psykososiale vansker. Indirekte relevant for kriminalitetsutvikling.
TRIP	Canada	Enhancing Healthy Adolescent Development	2002	Retningslinjen beskriver strategier for å fremme sunn utvikling i ungdomsårene. Den adresserer risikofaktorer som rus, psykososiale belastninger og svakt sosialt nettverk. Relevansen er knyttet til forebygging av risikoadferd.

TRIP	Canada	Best Practice Guidelines for Mental Health Disorders in the Perinatal Period	2014	Retningslinjen gir anbefalinger for identifisering og behandling av psykiske lidelser i svangerskap og barselperiode. Den understreker betydningen av mor-barn-interaksjon og tidlig støtte. Indirekte relevant gjennom påvirkning på barns tidlige utviklingsbetingelser.
TRIP	Canada	The dangers of dieting in adolescence – Recommendations for Health Care Providers	2025	Dokumentet gir anbefalinger til helsepersonell om håndtering av usunne slankemønstre hos ungdom. Det belyser psykososiale risikofaktorer og forebygging av spiseforstyrrelser. Indirekte relevant gjennom sammenheng mellom psykisk helse og sosial fungering.
TRIP	USA	Guidelines for Prevention in Psychology	2014	Retningslinjen gir rammer for forebyggende arbeid innen psykologi. Den beskriver universelle, selektive og indikerte tiltak. Relevans knyttet til forebygging av atferdsvansker og risikoutvikling.
TRIP	USA	Professional Practice Guidelines for the Psychological Practice with Boys and Men	2018	Retningslinjen gir faglige anbefalinger for psykologisk arbeid med gutter og menn. Den adresserer kjønnsroller, sårbarhet og risikoadferd. Relevansen ligger i forståelsen av kjønnsrelaterte risikofaktorer for kriminalitet.
TRIP	Skottland	Voice of the Infant: best practice guidelines and infant pledge	2023	Retningslinjen beskriver hvordan fagpersoner kan identifisere og ivareta spedbarns «stemme» gjennom systematisk observasjon av samspill, uttrykk og omsorgssituasjon. Den presenterer en modell for spedbarnsdeltakelse og tydeliggjør tjenesters ansvar for å sikre at barnets behov blir representert i beslutningsprosesser. Relevansen knytter seg til tidlig identifisering av risiko- og beskyttelsesfaktorer i spedbarnsalder og forebygging av senere utviklingsvansker.
TRIP	Storbritannia	Infant and early childhood mental health: the case for action – Risk and Protective Factors – Overview of Risk and Protective Factors	2023	
TRIP	Australia	Mental health care in the perinatal period: Austral-	2017	Retningslinjen beskriver vurdering og behandling av psykiske lidelser i peri-

		ian clinical practice guideline – Assessing Mother-Infant Interaction and Safety – Safety of the Woman and Infant		natalperioden. Den inkluderer vurdering av samspill, sikkerhet og familieforhold. Relevansen knytter seg til tidlige livsbetingelser og forebygging av utviklingsrisiko.
Google	Australia	Risk and protective factors for child abuse and neglect	2025	Dokumentet beskriver sentrale risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer for omsorgssvikt. Fokus er på familie-, individ- og samfunnsnivå. Har relevans for forståelse av oppvekstvilkår og senere kriminalitet.
Google	Australia	Factors impacting child health and development	Ikke oppgitt	Dokumentet gir en oversikt over faktorer som påvirker barns helse og utvikling, inkludert sosiale, økonomiske og familiære forhold. Det fremhever betydningen av tidlig innsats og strukturelle tiltak. Relevansen ligger i bred forståelse av oppvekstvilkår.
Google	Canada	The Canadian drugs and substances strategy: The Government of Canada's approach to substance use related harms and the overdose crisis	2023	Strategidokumentet beskriver nasjonale tiltak for å redusere rusrelaterte skader. Det inkluderer forebygging, behandling og regulering. Relevansen knytter seg til rus som risikofaktor for kriminalitet og marginalisering.

Utgitt av Folkehelseinstituttet
April 2026
Postboks 222 Skøyen
NO-0213 Oslo
Telefon: 21 07 70 00

Rapporten kan lastes ned gratis fra www.fhi.no